

**STRATEGIA ROZWOJU GMINY
TUSZÓW NARODOWY NA LATA
2026-2035**

Tuszów Narodowy 2026

Spis treści

Wnioski z diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej	2
1. Ogólne informacje o gminie.....	2
2. Społeczeństwo.....	4
3. Gospodarka i rolnictwo	7
4. Przestrzeń i środowisko przyrodnicze.....	9
1. Partycypacja społeczna.....	12
2. Podsumowanie	18
Część strategiczna.....	21
1. SWOT.....	21
2. Wyzwania i potencjały	28
3. Wizja, misja, cele strategiczne i kierunki działań	31
4. Korelacja z dokumentami wyższego rzędu.....	41
5. Obszary Strategicznej interwencji	55
6. Ustalenia i rekomendacje w zakresie prowadzenia polityki przestrzennej	70
7. Model Funkcjonalno-Przestrzenny	79
8. Wdrażanie, monitoring i ewaluacja Strategii	85
9. Ramy finansowania i źródła finansowania	92
Spis tabel	110
Spis rysunków	111
Bibliografia.....	111

Załączniki:

Załącznik nr 1: Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Tuszów Narodowy

Wnioski z diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej

1. Ogólne informacje o gminie

Przedstawione poniżej wnioski stanowią syntetyczne podsumowanie przeprowadzonej diagnozy w obszarach sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzeni i środowiska przyrodniczego Gminy Tuszów Narodowy. Szczegółowa diagnoza została zawarta w Załączniku nr 1 do Strategii Rozwoju Gminy Tuszów Narodowy, który stanowi integralną część dokumentu strategicznego.

Gmina Tuszów Narodowy jest gminą wiejską położoną w północno-zachodniej części województwa podkarpackiego, w granicach powiatu mieleckiego. Pod względem fizycznogeograficznym znajduje się w Kotlinie Sandomierskiej, w obrębie mezoregionu Równiny Tarnobrzeskiej. Zajmuje powierzchnię 89,2 km², co stanowi nieco ponad 10% powierzchni powiatu mieleckiego.. Gmina Tuszów Narodowy w 2025 r. była zamieszkiwana przez 8 249 osób. W jej skład wchodzi 14 sołectw: Babicha, Borki Nizińskie, Czajkowa, Dębiaki, Grochowe I, Grochowe II, Jaślany, Józefów, Ławnica, Malinie, Pluty, Sarnów, Tuszów Mały oraz Tuszów Narodowy, będący siedzibą władz samorządowych. Największą miejscowością pod względem powierzchni jest Malinie.

Historia gminy stanowi ważny element jej tożsamości i budowania lokalnej marki. Pierwsze wzmianki o Tuszowie jako wsi królewskiej pochodzą z XV wieku. Szczególne miejsce w historii zajmuje generał Władysław Sikorski, urodzony w Tuszowie Narodowym 20 maja 1881 roku, którego pamięć pielęgnuje funkcjonujące na terenie gminy Centrum Pamięci. Dziedzictwo historyczne, rozwój oświaty oraz bogata tradycja lokalna pozostają istotnym uzupełnieniem współczesnych procesów rozwojowych, wzmacniając atrakcyjność gminy zarówno jako miejsca zamieszkania, jak i inwestowania.

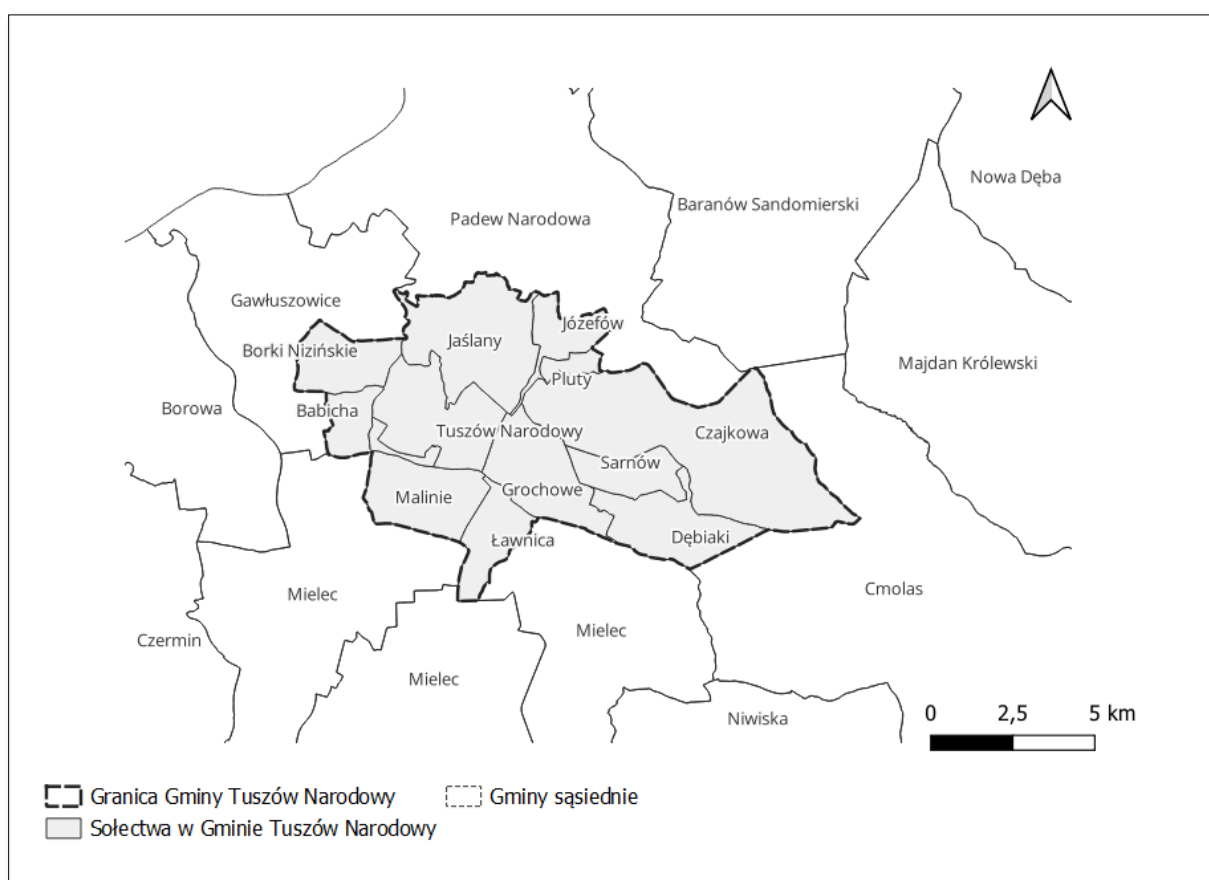
Położenie Gminy Tuszów Narodowy od wielu lat stanowi jeden z jej najważniejszych atutów rozwojowych. Bezpośrednie sąsiedztwo Mielca oraz bliskość Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec, oddalonej o około 11 km, sprawiają, że gmina coraz wyraźniej pełni funkcję zaplecza mieszkaniowego i przestrzeni rozwoju gospodarczego dla jednego z ośrodków przemysłowych południowo-wschodniej Polski. Dodatkowym atutem jest bardzo dobra dostępność komunikacyjna, przez teren gminy przebiegają ważne ciągi transportowe, w tym droga wojewódzka łącząca Dębicę, Mielec i Tarnobrzeg, obwodnica Mielca oraz linia kolejowa Dębica – Stalowa Wola. Siedziba Urzędu Gminy zlokalizowana jest zaledwie około 12 km od Starostwa Powiatowego w Mielcu.

Istotnym impulsem rozwojowym jest również aktywne uczestnictwo Gminy Tuszów Narodowy w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Mielca, który tworzą także Gmina Miejska Mielec, Gmina Mielec oraz Gmina Przecław. Strategia Rozwoju Gminy pozostaje spójna z założeniami Strategii MOF Mielca i stanowi narzędzie realizacji przedsięwzięć finansowanych w formule Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021–2027. Wspólne działania koncentrują się na rozwoju infrastruktury, ochronie i wykorzystaniu potencjału dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, poprawie bezpieczeństwa przestrzeni publicznych oraz przygotowaniu

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

terenów inwestycyjnych. W przypadku Gminy Tuszów Narodowy szczególne znaczenie mają przedsięwzięcia związane z rozwojem nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i działalność gospodarczą.

Wyznaczanie nowych stref inwestycyjnych stanowi obecnie jeden z najważniejszych elementów polityki rozwojowej gminy. Odpowiada ono na rosnące zainteresowanie inwestorów oraz zwiększający się popyt na tereny przeznaczone zarówno pod działalność gospodarczą, jak i budownictwo mieszkaniowe. Rozwój tych obszarów tworzy podstawy do dywersyfikacji lokalnej gospodarki, zwiększenia wpływów do budżetu gminy, tworzenia nowych miejsc pracy oraz wzmacniania potencjału demograficznego poprzez przyciąganie nowych mieszkańców. Diagnoza jednoznacznie wskazuje, że rozwój funkcji inwestycyjnej będzie w najbliższych latach jednym z najistotniejszych czynników wpływających na kierunek rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Tuszów Narodowy.

Rysunek 1 Położenie Gminy Tuszów Narodowy (Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k)

Potwierdzeniem skuteczności prowadzonej polityki rozwojowej są również osiągnięte wyniki w niezależnych zestawieniach samorządowych. Gmina uzyskała tytuł Lidera Powiatu Mieckiego oraz zajęła wysokie, 7. miejsce w Rankingu Gmin Podkarpacia za 2025 rok, opracowanym na podstawie danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego za rok 2024. Wyróżnienia te potwierdzają wysoką jakość zarządzania oraz skuteczność działań podejmowanych na rzecz rozwoju lokalnego.

2. Społeczeństwo

Kluczowym uwarunkowaniem gminy jest sytuacja społeczna, od której zależą priorytety gminy. Szczegółowa diagnoza sytuacji społecznej została przedstawiona w Załączniku nr 1 do Strategii Rozwoju Gminy Tuszów Narodowy. W niniejszym podrozdziale ukazano najważniejsze wnioski, wpływające na politykę rozwojową gminy.

Istotnym atutem gminy jest korzystna struktura ludności według ekonomicznych grup wieku, sprzyjająca utrzymaniu potencjału społeczno-gospodarczego oraz rozwojowi lokalnego rynku pracy. Pomimo obserwowanego w skali kraju procesu starzenia się społeczeństwa, udział mieszkańców w poszczególnych grupach ekonomicznych pozostaje względnie stabilny. Dominującą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym, które stanowią ok. 60% mieszkańców, natomiast udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym kształtuje się na zbliżonym poziomie (po ok. 20%). Ponadto wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi pozostaje niższy niż średnio w województwie i kraju, co świadczy o korzystniejszej sytuacji demograficznej gminy. Taka struktura demograficzna sprzyja utrzymaniu stabilnego rynku pracy oraz zapewnia większą przewidywalność potrzeb w zakresie edukacji, usług społecznych i mieszkalnictwa. Jednocześnie relatywnie niższe tempo starzenia się społeczeństwa może ograniczać presję na wzrost wydatków związanych z ochroną zdrowia i pomocą społeczną.

W przeciwieństwie do wielu gmin wiejskich, w analizowanym okresie odnotowano niewielki, lecz systematyczny wzrost liczby mieszkańców, co może świadczyć o utrzymującej się atrakcyjności osiedleńczej gminy oraz sprzyjających warunkach do życia. W 2025 r. Gminę Tuszów Narodowy zamieszkiwało 8 249 osób, co w porównaniu z początkiem analizowanego okresu oznacza wzrost liczby ludności na przestrzeni ostatniej dekady.

Pozytywne trendy demograficzne mogą ulec dalszemu wzmocnieniu w wyniku rozwoju skali i jakości terenów inwestycyjnych co także wiązać się będzie ze wzrostem atrakcyjności osiedleńczej gminy. Prognozy GUS wskazują na dalszy wzrost liczby mieszkańców, utrzymujący się do około 2045 r., jednak scenariusze rozwojowe uwzględniające rozwój funkcji gospodarczych oraz zwiększoną presję osiedleńczą zakładają możliwość osiągnięcia jeszcze wyższej dynamiki wzrostu. W konsekwencji należy spodziewać się wzrostu zapotrzebowania na nowe tereny mieszkaniowe, zwłaszcza w miejscowościach charakteryzujących się dobrą dostępnością komunikacyjną oraz rozwiniętą infrastrukturą techniczną.

Potencjał demograficzny Gminy Tuszów Narodowy wzmacniają dodatnie saldo migracji oraz utrzymująca się atrakcyjność osiedleńcza. Napływ nowych mieszkańców, w szczególności z obszarów miejskich, potwierdza rosnącą rolę gminy jako miejsca zamieszkania dla osób związanych funkcjonalnie z Mielcem. Zjawisko to świadczy o postępującym rozwoju funkcji mieszkaniowej gminy oraz wzmacnianiu jej znaczenia w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym. W perspektywie kolejnych lat istotne znaczenie dla dalszych procesów osadniczych będą miały przede wszystkim korzystne położenie komunikacyjne, bliskość ośrodka miejskiego, dostępność terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i inwestycyjną oraz rozwój infrastruktury technicznej i

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

społecznej. Czynniki te tworzą trwałe podstawy dla utrzymania dodatnich trendów demograficznych oraz wzmacniania konkurencyjności i atrakcyjności osiedleńczej gminy.

Gmina Tuszów Narodowy charakteryzuje się wysokim poziomem aktywności społecznej. Liczba funkcjonujących stowarzyszeń pozarządowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców utrzymuje się na stosunkowo wysokim poziomie, co świadczy o gotowości mieszkańców do podejmowania oddolnych inicjatyw. Ponadto na terenie gminy działa rozbudowana sieć organizacji społecznych, obejmująca m.in. Ochotnicze Straże Pożarne, Koła Gospodyń Wiejskich, kluby sportowe oraz stowarzyszenia lokalne. Wysoki kapitał społeczny sprzyja podejmowaniu współpracy samorządu z mieszkańcami oraz organizacjami pozarządowymi, co wpływa na skuteczność realizowanych działań wpisujących się w politykę rozwojową gminy.

Kultura stanowi jeden z istotnych czynników wzmacniających tożsamość lokalną oraz integrację mieszkańców. Na terenie gminy funkcjonują liczne instytucje kultury, takie jak Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna wraz z filiami oraz Centrum Pamięci Generała Władysława Sikorskiego, oferujące mieszkańcom dostęp do oferty kulturalnej i edukacyjnej. W gminie organizowane są liczne wydarzenia o charakterze patriotycznym, folklorystycznym i integracyjnym, które sprzyjają budowaniu więzi społecznych oraz promocji gminy. W kontekście rozwoju gminy oraz prognozowanego wzrostu liczby mieszkańców ważne wyzwanie stanowi dalsze rozwijanie oferty kulturalnej oraz dostosowanie jej do potrzeb różnych grup wiekowych w celu wzmacniania atrakcyjności gminy.

System edukacji i opieki nad dziećmi stanowi jeden z podstawowych elementów wpływających na jakość życia mieszkańców oraz atrakcyjność osiedleńczą gminy. Istotnym wyzwaniem rozwojowym pozostaje zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3 ze względu na działalność tylko jednego żłobka na terenie gminy. Dobra jest dostępność szkół podstawowych. Korzystna struktura demograficzna oraz prognozowany wzrost liczby mieszkańców mogą jednak prowadzić do zwiększonego zapotrzebowania na miejsca w przedszkolach i szkołach podstawowych oraz rozwój infrastruktury edukacyjnej.

System pomocy społecznej stanowi istotny element polityki lokalnej, zapewniającej wsparcie mieszkańcom. Obserwowany jest spadek liczby mieszkańców korzystających z pomocy społecznej, a wyzwaniem pozostanie rozwój wsparcia środowiskowego.

Rozwój funkcji mieszkaniowej stanowi jedno z kluczowych uwarunkowań rozwoju Gminy Tuszów Narodowy. Jego dynamika jest ściśle powiązana z korzystną sytuacją demograficzną oraz rozwojem gospodarczym gminy, w szczególności stref inwestycyjnych. Zauważalny jest systematyczny wzrost zarówno liczby budynków mieszkalnych, jak i powierzchni użytkowej mieszkań, co potwierdza pozytywne trendy związane z osiedlaniem się nowych mieszkańców na terenie gminy. W perspektywie kolejnych lat, wraz z rozwojem terenów inwestycyjnych, będzie wzrastać zapotrzebowanie na nowe tereny mieszkaniowe. W zakresie mieszkalnictwa wyzwanie strategiczne dla gminy stanowi zapewnienie odpowiednio przygotowanych terenów pod zabudowę mieszkaniową wraz z rozwojem infrastruktury technicznej i społecznej.

System ochrony zdrowia w gminie Tuszów Narodowy zapewnia mieszkańcom dostęp do podstawowej opieki medycznej, nastąpiła poprawa sytuacji w tym zakresie na skutek

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

modernizacji Ośrodka Zdrowia. Rozwój oferty w zakresie opieki zdrowotnej stopniowo się rozwija, jednak część usług specjalistycznych oraz leczenia szpitalnego jest dostępna poza gminą, głównie w Mielcu. Dalsze działania gminy w zakresie wzmacnianie dostępności do usług zdrowotnych wśród mieszkańców jest istotnym wyzwaniem dla gminy w perspektywie wzrostu liczby mieszkańców.

Gmina Tuszów Narodowy dysponuje rozwijającą się infrastrukturą sportowo-rekreacyjną, w ostatnich latach zrealizowano szereg inwestycji, w szczególności kompleksu boisk, które znacząco zwiększyły dostępność obiektów sportowych dla społeczności lokalnej. Ponadto wysoką aktywnością wyróżniają się lokalne kluby sportowe. Gmina ma również potencjał w zakresie rozwoju turystyki i rekreacji ze względu na walory przyrodnicze Puszczy Sandomierskiej oraz przebieg szlaków rowerowych.

Poziom bezpieczeństwa publicznego stoi na wysokim poziomie, co jest związane z działalnością jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych oraz relatywnie niskim poziomem przestępczości. Wyzwaniem strategicznym będzie dalsze wzmacnianie potencjału służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo oraz podejmowanie działań ograniczających ryzyko występowania zagrożeń komunikacyjnych.

Systematycznie rozwijana jest cyfrowa dostępność usług publicznych, zapewniając mieszkańcom możliwość załatwiania spraw administracyjnych z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych oraz dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Wyzwaniem dla gminy jest dalsza cyfryzacja usług publicznych, zwiększanie ich dostępności i rozwój nowoczesnych narzędzi wspierających sprawne zarządzanie gminą i komunikację z mieszkańcami.

Podsumowując, najważniejsze kierunki działań w obszarze społecznym powinny obejmować:

- utrzymanie korzystnych trendów demograficznych, w szczególności dodatniego salda migracji oraz wzmacnianie atrakcyjności osiedleńczej gminy poprzez zapewnienie wysokiej jakości warunków życia;
- planowy rozwój funkcji mieszkaniowej, obejmujący przygotowanie nowych terenów pod zabudowę oraz rozbudowę infrastruktury technicznej i społecznej, adekwatnie do prognozowanego wzrostu liczby mieszkańców i rozwoju terenów inwestycyjnych;
- wykorzystanie potencjału wynikającego z położenia gminy w bezpośrednim sąsiedztwie Mielca oraz zachodzących procesów suburbanizacyjnych dla wzmacniania funkcji mieszkaniowej, rozwoju społeczno-gospodarczego oraz pozyskiwania nowych mieszkańców;
- wspieranie aktywności społecznej mieszkańców oraz dalsze wzmacnianie współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi i lokalnymi liderami;
- zapewnienie wysokiej jakości i dostępności usług publicznych, w tym ochrony zdrowia oraz usług społecznych, odpowiadających na zmieniające się potrzeby mieszkańców;
- wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego, aktywności mieszkańców oraz walorów przyrodniczych do wzmacniania tożsamości lokalnej i podnoszenia atrakcyjności gminy;

- dalsze podnoszenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców poprzez rozwój potencjału służb ratowniczych, poprawę bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej oraz zwiększanie odporności gminy na sytuacje kryzysowe.

Realizacja wskazanych kierunków pozwoli na dalszą poprawę jakości życia mieszkańców, wzmacnianie atrakcyjności osiedleńczej Gminy Tuszów Narodowy oraz budowę nowoczesnej i spójnej infrastruktury społecznej, odpowiadającej na potrzeby obecnych i przyszłych mieszkańców.

3. Gospodarka i rolnictwo

Przeprowadzona diagnoza w obszarze gospodarki i rolnictwa wskazuje, że Gmina Tuszów Narodowy znajduje się w korzystnej sytuacji rozwojowej, wynikającej przede wszystkim z dogodnego położenia, silnych powiązań funkcjonalnych z Mielcem oraz rosnącej aktywności przedsiębiorczej mieszkańców. Gmina stopniowo przekształca się z obszaru o tradycyjnie rolniczym charakterze w obszar o coraz większym znaczeniu gospodarczym, wykorzystujący potencjał terenów inwestycyjnych, rozwój lokalnej przedsiębiorczości oraz bliskość jednego z ośrodków przemysłowych regionu. Szczegółowa diagnoza sytuacji gospodarczej i rolniczej wraz z analizą uwarunkowań rozwojowych została przedstawiona w Załączniku nr 1 do Strategii Rozwoju Gminy Tuszów Narodowy, stanowiącym integralną część dokumentu.

Jednym z najważniejszych potencjałów gospodarczych gminy jest jej strategiczne położenie w bezpośrednim sąsiedztwie Mielca oraz Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec. Ograniczona dostępność terenów inwestycyjnych w granicach miasta powoduje wzrost zainteresowania obszarami położonymi w sąsiednich gminach, w tym Gminą Tuszów Narodowy. Istotnym czynnikiem wzmacniającym atrakcyjność inwestycyjną jest również dostępność komunikacyjna zapewniana przez główne ciągi transportowe, w tym obwodnicę Mielca. Wykorzystanie tych uwarunkowań stwarza możliwości dalszego rozwoju gospodarczego oraz zwiększania liczby miejsc pracy dostępnych dla mieszkańców.

Kluczowym obszarem aktywności gospodarczej pozostaje Strefa Tuszów, obejmująca obecnie około 97 ha terenów przeznaczonych pod działalność inwestycyjną. Obszar ten stanowi jeden z najważniejszych instrumentów wspierania rozwoju gospodarczego gminy, przyciągania nowych przedsiębiorców oraz zwiększania dochodów własnych samorządu. Dalsze sukcesywne uzbrajanie terenów inwestycyjnych w niezbędną infrastrukturę techniczną i komunikacyjną będzie warunkiem utrzymania konkurencyjności gminy w pozyskiwaniu inwestorów. W dłuższej perspektywie istotnym kierunkiem rozwoju pozostaje przygotowanie kolejnych terenów gospodarczych, zgodnie z możliwościami przestrzennymi i środowiskowymi gminy. Docelowo gmina planuje pod aktywność gospodarczą nawet 500 ha terenów.

Szansą na rozwój gospodarki opartej na innowacyjnych technologiach może stać się planowana realizacja Polskiego Centrum Certyfikacji i Rozwoju Systemów Bezzałogowych w ramach koncepcji „Doliny Dronowej”. Inicjatywa ta może przyczynić się do zwiększenia

rozpoznawalności gminy, przyciągania nowych podmiotów gospodarczych oraz tworzenia miejsc pracy wymagających wysokich kwalifikacji.

Lokalna gospodarka charakteryzuje się wysoką aktywnością przedsiębiorczą mieszkańców. Liczba podmiotów gospodarczych systematycznie wzrasta, osiągając w 2024 roku poziom 704 przedsiębiorstw, co potwierdza korzystne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej. Struktura lokalnych firm opiera się jednak przede wszystkim na mikroprzedsiębiorstwach, które stanowią zdecydowaną większość wszystkich podmiotów gospodarczych. Struktura ta wpływa na mniejszą zdolność realizacji przedsięwzięć o szerszej skali oddziaływania.

W strukturze gospodarczej dominują działalności usługowe oraz przemysłowo-budowlane, natomiast znaczenie formalnie zarejestrowanych podmiotów rolniczych jest niewielkie. Największą rolę odgrywają branże związane z handlem, budownictwem oraz przetwórstwem przemysłowym. W kolejnych latach istotne będzie wzmacnianie lokalnej przedsiębiorczości poprzez rozwój systemu wsparcia dla sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, poprawę dostępu do informacji gospodarczej oraz tworzenie warunków do współpracy pomiędzy przedsiębiorcami, samorządem i instytucjami otoczenia biznesu.

Sytuacja na lokalnym rynku pracy pozostaje korzystna, co wynika w dużej mierze z powiązań funkcjonalnych z Mielcem i jego zapleczem przemysłowym. Mieszkańcy gminy korzystają z możliwości zatrudnienia w sektorze przemysłowym i usługowym, a niska stopa bezrobocia potwierdza dobrą kondycję rynku pracy. Jednocześnie coraz większym wyzwaniem staje się dostępność odpowiednio wykwalifikowanych pracowników, szczególnie w branżach technicznych, budowlanych, transportowych oraz usługach specjalistycznych. W związku z tym ważnym kierunkiem działań będzie dostosowanie oferty edukacyjnej i szkoleniowej do potrzeb lokalnych przedsiębiorców, ze szczególnym uwzględnieniem zawodów technicznych i praktycznych kwalifikacji zawodowych.

Rolnictwo pozostaje ważnym elementem struktury przestrzennej i gospodarczej gminy, szczególnie w kontekście zachowania jej wiejskiego charakteru. Użytki rolne zajmują znaczną część powierzchni gminy, a największe znaczenie rolnicze posiadają m.in. sołectwa Jaślany i Czajkowa. Dominują jednak niewielkie, tradycyjne gospodarstwa indywidualne, prowadzące głównie produkcję zbóż, kukurydzy oraz ziemniaków. Rozdrobniona struktura gospodarstw ogranicza ich konkurencyjność i możliwości inwestycyjne, a dodatkowe wyzwania stanowią zmiany klimatyczne, pogarszające się warunki glebowe oraz problem braku następców w prowadzeniu gospodarstw rolnych.

Przyszłość rolnictwa w gminie powinna być związana z poszukiwaniem nowych kierunków specjalizacji i zwiększaniem wartości dodanej produkcji rolnej. Szansą może być rozwój rolnictwa ekologicznego, krótkich łańcuchów dostaw, przetwórstwa lokalnego oraz produkcji wysokiej jakości żywności. Takie działania mogą pozwolić mniejszym gospodarstwom na utrzymanie rentowności oraz lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów.

Istotnym elementem rozwoju gospodarczego jest również stabilna sytuacja finansowa gminy. Relatywnie wysoki poziom dochodów własnych, korzystne wskaźniki dochodów na mieszkańca oraz skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych umożliwiły realizację

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

licznych inwestycji infrastrukturalnych, społecznych i komunalnych. Utrzymanie dobrej kondycji finansowej będzie ważnym warunkiem dalszego wspierania rozwoju gospodarczego, poprawy jakości przestrzeni oraz realizacji inwestycji zwiększających atrakcyjność gminy.

Podsumowując, najważniejsze kierunki działań w obszarze gospodarki i rolnictwa powinny obejmować:

- dalszy rozwój i uzbrajanie terenów inwestycyjnych, w szczególności Strefy Tuszów, jako kluczowego obszaru wzrostu gospodarczego;
- aktywne pozyskiwanie nowych inwestorów poprzez promocję potencjału gospodarczego gminy;
- wzmacnianie sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oraz rozwój instytucji wspierających przedsiębiorczość;
- dostosowanie kompetencji mieszkańców do potrzeb lokalnego rynku pracy poprzez rozwój kształcenia zawodowego i technicznego;
- wykorzystanie potencjału wynikającego z sąsiedztwa Mielca i jego zaplecza przemysłowego;
- wspieranie modernizacji rolnictwa, w tym rozwoju produkcji ekologicznej, lokalnego przetwórstwa i specjalizacji gospodarstw;
- utrzymanie stabilnej polityki finansowej gminy umożliwiającej realizację inwestycji prorozwojowych;
- powiązanie rozwoju gospodarczego z rozwojem mieszkalnictwa poprzez przygotowanie nowych terenów mieszkaniowych, szczególnie w miejscowościach posiadających dostęp do infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, odpowiadających na rosnące zapotrzebowanie wynikające z aktywizacji gospodarczej gminy;
- integrowanie rozwoju rynku pracy i osadnictwa poprzez równoległy rozwój funkcji produkcyjno-usługowych oraz mieszkaniowych, sprzyjający tworzeniu zwartych i funkcjonalnych struktur przestrzennych oraz ograniczaniu skali codziennych migracji wahadłowych.

Realizacja wskazanych kierunków pozwoli na dalsze wzmacnianie pozycji Gminy Tuszów Narodowy jako atrakcyjnego miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej, tworzenia miejsc pracy oraz rozwijania nowoczesnego i konkurencyjnego rolnictwa.

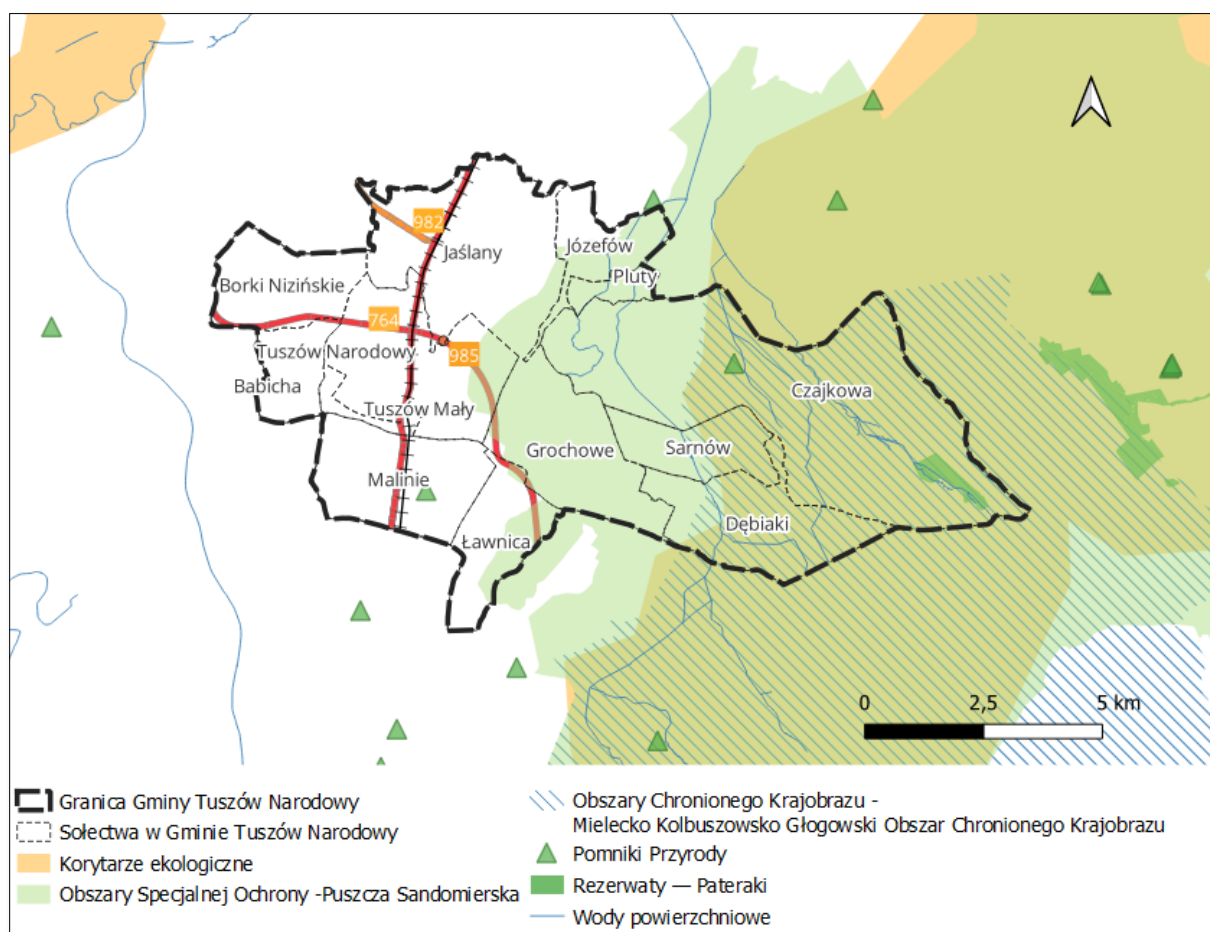
4. Przestrzeń i środowisko przyrodnicze

Przeprowadzona diagnoza przestrzeni i środowiska przyrodniczego Gminy Tuszów Narodowy wskazuje, że dalszy rozwój gminy będzie wymagał umiejętnego równoważenia procesów inwestycyjnych, potrzeb mieszkańców oraz ochrony cennych zasobów przyrodniczych. Gmina posiada istotne atuty rozwojowe wynikające z korzystnego położenia, wysokiej dostępności komunikacyjnej, bogatych walorów środowiskowych oraz rozwijającej się infrastruktury technicznej. Jednocześnie zidentyfikowano obszary wymagające dalszych działań inwestycyjnych i organizacyjnych, które będą warunkować utrzymanie atrakcyjności osiedleńczej i gospodarczej gminy.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

Jednym z kluczowych wyzwań pozostaje zapewnienie spójnego i uporządkowanego rozwoju przestrzennego. Gmina posiada stosunkowo dobrze rozwinięty system planowania przestrzennego, obejmujący obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla istotnych obszarów rozwojowych, w tym terenów związanych ze Strefą Tuszów. Jednocześnie dynamiczne procesy suburbanizacyjne, wynikające przede wszystkim z sąsiedztwa Mielca oraz rozwoju lokalnego rynku pracy, powodują wzrost presji na nowe tereny mieszkaniowe i inwestycyjne. W kolejnych latach szczególnego znaczenia nabierze prowadzenie polityki przestrzennej opartej na zasadzie koncentracji zabudowy w obszarach posiadających dostęp do infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Takie podejście pozwoli ograniczyć koszty rozbudowy sieci infrastrukturalnych, przeciwdziałać rozpraszaniu zabudowy oraz zachować wysoką jakość przestrzeni publicznych. Istotnym narzędziem w tym zakresie będzie opracowanie Planu Ogólnego Gminy, który uporządkuje kierunki rozwoju funkcjonalno-przestrzennego i umożliwi bardziej efektywne zarządzanie zasobami przestrzeni.

Rozwój przestrzenny gminy powinien uwzględniać potrzebę harmonijnego łączenia funkcji mieszkaniowych, gospodarczych i przyrodniczych. Szczęólnego znaczenia nabiera koordynacja rozwoju terenów inwestycyjnych, w tym Strefy Tuszów, z potrzebami mieszkańców i ochroną jakości środowiska. Wzrost aktywności gospodarczej stanowi ważny czynnik rozwoju lokalnego, jednak wymaga odpowiedniego przygotowania przestrzeni oraz zapewnienia właściwej obsługi komunikacyjnej i infrastrukturalnej.

Rysunek 2 Obszary chronione w Gminie Tuszów Narodowy (Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k)

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

Gmina Tuszów Narodowy posiada znaczący potencjał przyrodniczy, który stanowi jeden z jej najważniejszych czynników wspierających jej zrównoważony rozwój. Obszar gminy znajduje się w granicach obszaru Natura 2000 „Puszcza Sandomierska”, a dodatkową wartość przyrodniczą tworzą m.in. Rezerwat Przyrody „Pateraki” oraz Mielecko Kolbuszowsko Głogowski fObszar Chronionego Krajobrazu. Znaczny udział lasów oraz terenów rolniczych kształtuje charakter gminy jako obszaru o wysokich walorach krajobrazowych i rekreacyjnych. Zasoby te powinny być chronione, ale jednocześnie wykorzystywane jako potencjał do rozwoju aktywnych form wypoczynku, turystyki lokalnej oraz poprawy jakości życia mieszkańców.

W obliczu postępujących zmian klimatycznych konieczne jest wzmacnianie odporności środowiska przyrodniczego oraz przestrzeni gminnej na negatywne zjawiska, takie jak okresowe susze, intensywne opady czy pogarszająca się jakość zasobów wodnych. Priorytetem powinny być działania związane z ochroną korytarzy ekologicznych, zwiększaniem retencji wodnej, ochroną terenów cennych przyrodniczo oraz poprawą jakości wód powierzchniowych. Szczęólnego znaczenia nabiera podejście oparte na zrównoważonym gospodarowaniu zasobami naturalnymi, łączące rozwój społeczno-gospodarczy z zachowaniem wartości środowiskowych.

W zakresie infrastruktury technicznej diagnoza wskazuje na nierównomierny poziom wyposażenia gminy w podstawowe sieci komunalne. O ile dostęp do sieci wodociągowej jest bardzo wysoki (z wodociągów korzysta 92,8% mieszkańców), o tyle stopień skanalizowania pozostaje niewystarczający (jedynie 38,9% populacji Gminy ma dostęp do zbiorczego systemu odprowadzania ścieków) i stanowi jedną z głównych barier dalszego rozwoju. Uruchomienie własnej oczyszczalni ścieków w 2025 roku stanowi istotny etap w rozwoju infrastruktury sanitarnej i tworzy podstawę do dalszej rozbudowy sieci kanalizacyjnej. Szczęólnie ważne będzie kierowanie inwestycji do miejscowości o największej koncentracji zabudowy, gdzie efektywność ekonomiczna rozbudowy infrastruktury jest najwyższa.

Pozytywnym elementem rozwoju infrastrukturalnego jest bardzo dobra dostępność do nowoczesnych usług cyfrowych. Wysoki poziom dostępu do sieci światłowodowej stanowi istotny czynnik zwiększający atrakcyjność osiedleńczą gminy oraz umożliwia rozwój pracy zdalnej, usług cyfrowych i nowoczesnych form prowadzenia działalności gospodarczej. Kontynuowane powinny być również działania w zakresie gospodarki odpadami, w szczególności zwiększania poziomu segregacji odpadów, ograniczania powstawania dzikich wysypisk oraz dalszego wykorzystania potencjału nowoczesnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

Istotnym atutem Gminy Tuszów Narodowy pozostaje korzystne położenie komunikacyjne. Przebieg drogi wojewódzkiej DW985 oraz powiązanie z układem komunikacyjnym Mielca zapewniają dobre warunki dostępu do regionalnego rynku pracy, terenów inwestycyjnych oraz usług wyższego rzędu. Dostępność transportowa stanowi ważny czynnik wspierający rozwój gospodarczy i osadniczy gminy. Jednocześnie dalszej poprawy wymagają warunki bezpieczeństwa ruchu drogowego, szczególnie poprzez rozwój infrastruktury pieszej i rowerowej wzdłuż dróg o największym natężeniu ruchu.

Ważnym elementem polityki przestrzennej pozostaje także zapewnienie mieszkańcom odpowiedniej dostępności transportu zbiorowego. Udział gminy w powiatowym systemie

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

przewozów autobusowych przyczynia się do ograniczania zjawiska wykluczenia komunikacyjnego i powinien być kontynuowany wraz z dostosowywaniem oferty przewozowej do potrzeb mieszkańców.

Podsumowując, kierunki działań w obszarze przestrzeni i środowiska przyrodniczego powinny koncentrować się na:

- prowadzeniu spójnej i racjonalnej polityki przestrzennej, ograniczającej rozpraszanie zabudowy i wspierającej rozwój terenów wyposażonych w infrastrukturę;
- prowadzeniu planowania przestrzennego uwzględniającego potrzeby rozwoju gospodarczego gminy, w tym zabezpieczaniu terenów pod działalność gospodarczą, produkcyjną i usługową oraz tworzeniu warunków sprzyjających lokalizacji nowych inwestycji;
- dalszym przygotowaniu i uzbrajaniu terenów inwestycyjnych, w szczególności w obrębie Strefy Tuszów;
- intensyfikacji rozbudowy sieci kanalizacyjnej;
- ochronie zasobów przyrodniczych oraz wykorzystaniu walorów środowiskowych do rozwoju rekreacji i turystyki zrównoważonej;
- zwiększaniu odporności gminy na skutki zmian klimatu poprzez rozwój retencji i ochronę ekosystemów;
- poprawie bezpieczeństwa i dostępności komunikacyjnej poprzez rozwój infrastruktury pieszej, rowerowej oraz transportu zbiorowego.

Realizacja wskazanych kierunków pozwoli na zachowanie równowagi pomiędzy rozwojem gospodarczym i osadniczym a ochroną środowiska, wzmacniając atrakcyjność Gminy Tuszów Narodowy jako miejsca do życia, pracy i wypoczynku.

1. Partycypacja społeczna

Proces partycypacji społecznej przeprowadzony na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Tuszów Narodowy potwierdził wysokie zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalnej wspólnoty oraz dostarczył istotne informacje dotyczące oczekiwań, potrzeb i kierunków rozwoju gminy. Oprócz badania ankietowego oraz konsultacji społecznych przeprowadzono również warsztaty diagnostyczne i strategiczne z udziałem przedstawicieli samorządu, jednostek organizacyjnych, organizacji społecznych oraz innych interesariuszy lokalnych. Spotkania te umożliwiły wspólną identyfikację najważniejszych potencjałów i problemów rozwojowych gminy oraz wypracowanie kierunków działań i celów strategicznych odpowiadających potrzebom lokalnej społeczności.

Mieszkańcy Gminy Tuszów Narodowy wskazują wysoki poziom aktywności obywatelskiej i zainteresowania sprawami publicznymi. Wyniki badania ankietowego oraz informacje pozyskanych w trakcie warsztatów diagnostycznych i strategicznych wskazują, że mieszkańcy pozytywnie oceniają wiele aspektów funkcjonowania gminy. Szczególnie wysoko oceniane są kwestie związane z bezpieczeństwem i dostępem do sieci wodociągowej. Pozytywnie postrzegana jest również jakość edukacji podstawowej oraz

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

dostępność infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. Elementy te stanowią ważne atuty wpływające na jakość życia mieszkańców.

Tabela 1 Fragment ankiety - ocena obszarów (Źródło: dane gminne)

Obszary najlepiej oceniane	BARDZO DOBRE	DOBRE	ŚREDNIA % odpowiedzi pozytywnych
Bezpieczeństwo publiczne	7	53	69,77%
Dostęp do infrastruktury komunalnej (wodociągi)	20	39	68,60%
Walory krajobrazowe	26	30	65,12%
Dostęp do infrastruktury sportu i rekreacji, ciekawego spędzenia czasu	30	24	62,79%
Dostępność i jakość szkolnictwa na poziomie podstawowym	23	31	62,79%
Obszary oceniane najgorzej	ZŁE	BARDZO ZŁE	ŚREDNIA % odpowiedzi negatywnych
Dostępność do bazy gastronomicznej	34	9	50%
Dostępność do bazy noclegowej	29	13	48,84%
Dostępność transportu publicznego	23	7	34,88%
Usługi turystyczne	23	5	32,56%
Dostępność i jakość opieki zdrowotnej	12	14	30,23%

Mieszkańcy wysoko ocenili przede wszystkim walory środowiskowe i krajobrazowe gminy, wskazując jako jej istotne atuty dostęp do terenów zielonych, wysoki poziom zalesienia oraz atrakcyjność przyrodniczą obszaru. Potencjał ten postrzegany jest jako ważny element jakości życia mieszkańców oraz możliwość rozwoju funkcji rekreacyjnych i wypoczynkowych gminy.

Wśród mocnych stron gminy wskazywano również dostępność terenów pod rozwój budownictwa mieszkaniowego i działalności inwestycyjnej oraz istniejącą infrastrukturę techniczną, w tym rozbudowaną sieć wodociągową oraz nową oczyszczalnię ścieków. Elementy te tworzą podstawę dalszego rozwoju osadniczego i gospodarczego gminy.

Ważnym atutem wskazywanym przez mieszkańców jest poziom bezpieczeństwa publicznego, związany przede wszystkim z aktywnością jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Organizacje te pełnią nie tylko funkcję związaną z ochroną przeciwpożarową, ale również integrują lokalną społeczność i wspierają organizację wydarzeń społecznych.

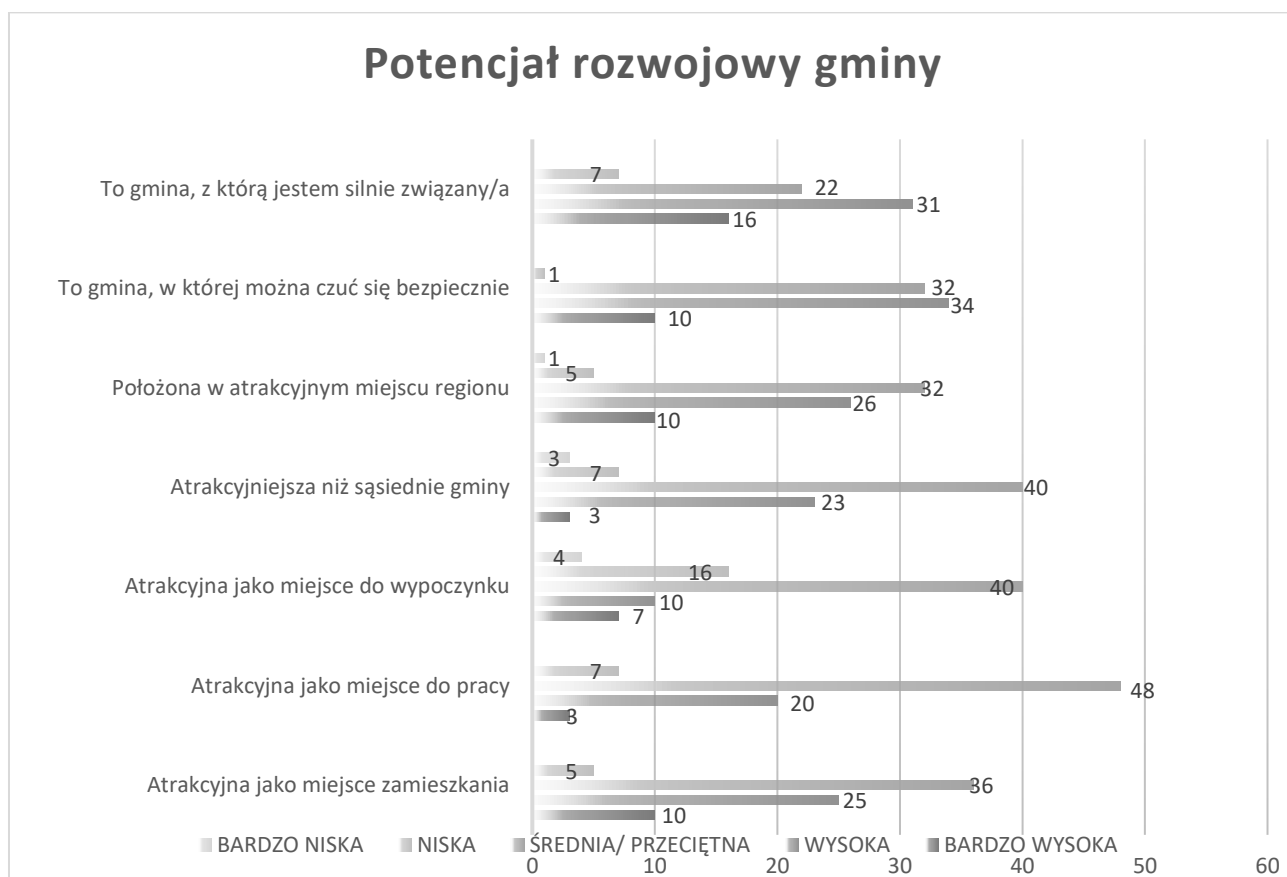
Istotnym elementem tożsamości lokalnej wskazywanym przez mieszkańców jest aktywność społeczna, kulturalna i związana z dziedzictwem historycznym. Szczególną rolę w budowaniu więzi społecznych pełnią wydarzenia gminne, działalność Kół Gospodyń Wiejskich, jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, Biblioteki Publicznej oraz instytucji kultury. Wśród ważnych elementów dziedzictwa wskazywano m.in. Dom Sikorskiego, Dworek Tarnowskich w Maliniu, lokalne obiekty sakralne, pomniki oraz miejsca związane z historią i tradycją gminy. Dziedzictwo kulturowe stanowi ważny zasób, który może być wykorzystywany do wzmocnienia lokalnej tożsamości oraz promocji gminy.

Za jeden z kluczowych atutów uznano również korzystne położenie komunikacyjne Gminy Tuszów Narodowy, w szczególności dogodny dostęp do większych ośrodków miejskich

oraz bliskość Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec. Mieszkańcy dostrzegają, że lokalizacja gminy tworzy sprzyjające warunki zarówno dla rozwoju gospodarczego, jak i dla funkcji mieszkaniowej, zwiększając atrakcyjność gminy jako miejsca do życia i prowadzenia działalności gospodarczej.

Jednocześnie mieszkańcy wskazali obszary wymagające dalszej poprawy. Największe deficyty dotyczą dostępności usług, w szczególności bazy gastronomicznej i noclegowej, transportu publicznego oraz opieki zdrowotnej. Szczególne znaczenie przypisano poprawie dostępu do lekarzy specjalistów, rehabilitacji oraz usług skierowanych do osób starszych. Wyniki te wskazują na konieczność wzmacniania lokalnego systemu usług społecznych i zdrowotnych, szczególnie w kontekście postępującego procesu starzenia się społeczeństwa.

W opinii mieszkańców istotnymi wyzwaniami społecznymi pozostają również problemy związane z uzależnieniami, ograniczoną liczbą atrakcyjnych miejsc pracy dostępnych lokalnie oraz potrzebą zwiększania oferty spędzania czasu wolnego. Wskazuje to na konieczność prowadzenia działań łączących rozwój gospodarczy z poprawą jakości życia mieszkańców, szczególnie poprzez tworzenie warunków do rozwoju lokalnego rynku pracy, aktywizację społeczną oraz rozwój oferty kulturalnej, rekreacyjnej i integracyjnej.

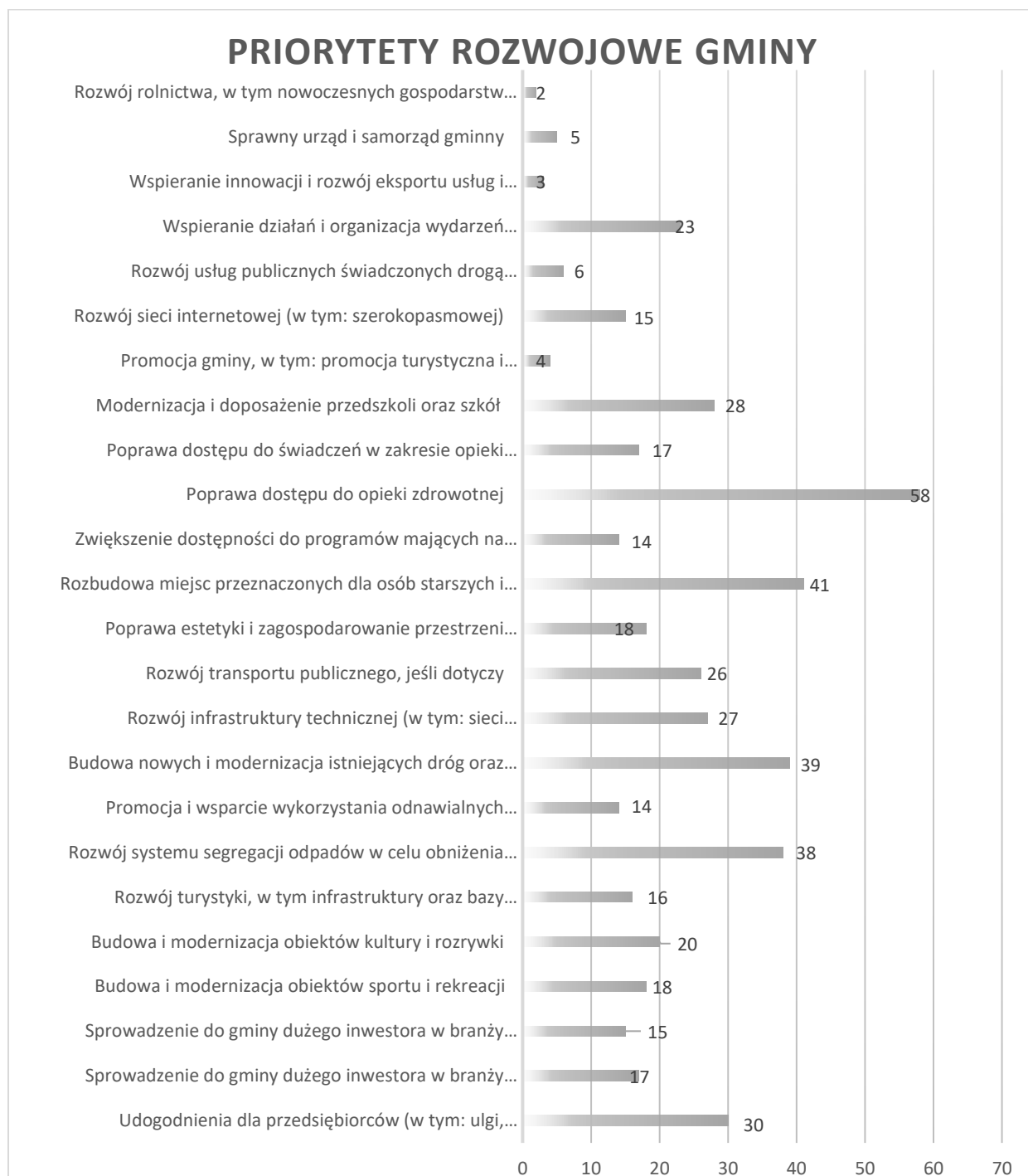
Rysunek 3 Fragment ankiety – potencjał rozwojowy gminy (Źródło: dane gminne)

W zakresie infrastruktury technicznej mieszkańcy wskazali potrzebę dalszych inwestycji poprawiających komfort codziennego funkcjonowania. Szczególne znaczenie przypisano rozbudowie sieci kanalizacyjnej, modernizacji dróg, budowie chodników i ścieżek rowerowych oraz poprawie organizacji transportu publicznego. Ważnym postulatem

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

pozostaje również rozwój systemu gospodarki odpadami, w szczególności zwiększenie poziomu segregacji odpadów i poszukiwanie rozwiązań pozwalających ograniczać koszty ponoszone przez mieszkańców.

Ważnym obszarem oczekiwań mieszkańców jest również rozwój terenów inwestycyjnych, w szczególności poprzez uzbrojenie obszarów gospodarczych w Tuszowie Narodowym. Działania te postrzegane są jako szansa na przyciąganie nowych przedsiębiorców, tworzenie miejsc pracy oraz zwiększanie dochodów gminy.

Rysunek 4 Fragment ankiety - priorytety rozwojowe gminy (Źródło: dane gminne)

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

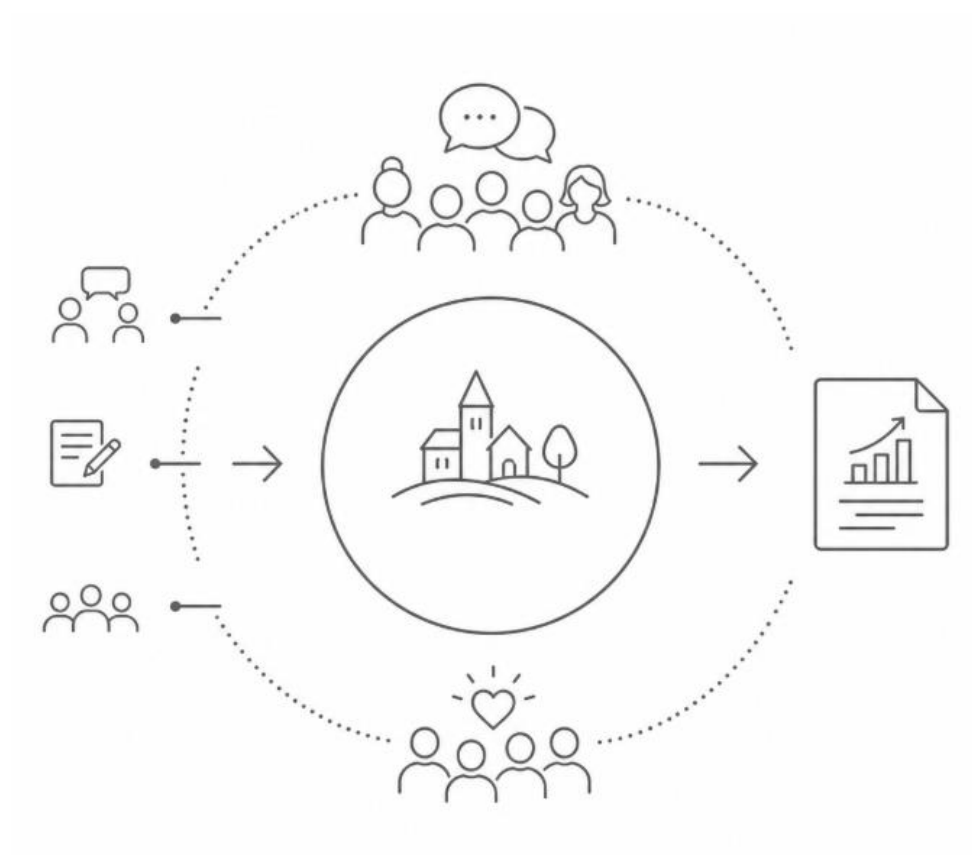
Istotnym kierunkiem wskazywanym przez mieszkańców jest także ochrona środowiska i zwiększanie odporności gminy na zmiany klimatyczne. W tym zakresie zwrócono uwagę na potrzebę budowy zbiorników retencyjnych, rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz poprawy zagospodarowania terenów zielonych.

Podsumowując, wyniki partycypacji społecznej wskazują, że mieszkańcy Gminy Tuszów Narodowy dostrzegają jej mocne strony związane z bezpieczeństwem, walorami środowiskowymi, aktywnością społeczną i potencjałem gospodarczym, jednocześnie oczekując dalszej poprawy jakości usług publicznych. Kluczowym wyzwaniem strategicznym będzie zatem zachowanie równowagi pomiędzy dynamicznym rozwojem gospodarczym, w tym wykorzystaniem potencjału Strefy Tuszów, a wzmacnianiem funkcji społecznych gminy, szczególnie w zakresie ochrony zdrowia, opieki nad osobami starszymi, transportu oraz poprawy codziennego komfortu życia mieszkańców.

Prowadzenie zrównoważonej polityki rozwoju, powinno łączyć wykorzystanie potencjału gospodarczego i inwestycyjnego gminy z ochroną jej walorów przyrodniczych, wzmacnianiem lokalnej tożsamości oraz zapewnieniem wysokiej jakości usług dla wszystkich grup społecznych.

Wizja rozwoju gminy wskazana przez mieszkańców koncentruje się wokół trzech głównych kierunków. Gmina Tuszów Narodowy w przyszłości powinna być postrzegana jako:

- gmina przedsiębiorcza, wykorzystująca potencjał inwestycyjny i tworząca nowe miejsca pracy;
- gmina ekologiczna, dbająca o środowisko naturalne, estetykę przestrzeni publicznych i zrównoważony rozwój;
- gmina przyjazna mieszkańcom, zapewniająca wysoką jakość usług społecznych, zdrowotnych i infrastrukturalnych.

2. Podsumowanie

Przeprowadzona diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Tuszów Narodowy wskazuje, że gmina znajduje się w fazie dynamicznych przemian, wzmacniających jej znaczenie gospodarcze i osadnicze w skali regionu. Rozwój funkcji gospodarczych, wynikający przede wszystkim z wykorzystania potencjału sąsiedztwa Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec oraz rozwoju Strefy Tuszów, tworzy nowe możliwości rozwojowe, ale jednocześnie uruchamia procesy wymagające świadomego i długofalowego planowania przestrzennego. Rozwój nowych terenów inwestycyjnych, wzrost liczby miejsc pracy oraz zwiększająca się atrakcyjność gospodarcza gminy będą bowiem generowały rosnące zapotrzebowanie na nowe tereny mieszkaniowe, rozwój usług publicznych oraz rozbudowę infrastruktury technicznej i społecznej.

Kluczowym potencjałem rozwojowym gminy pozostaje aktywna polityka pozyskiwania inwestorów i przygotowywania terenów pod działalność gospodarczą. Strefa Tuszów, obejmująca obecnie około 97 ha terenów inwestycyjnych, stanowi ważny element budowania pozycji gospodarczej gminy, a planowane dalsze udostępnianie terenów pod aktywność gospodarczą wzmacnia jej rolę jako zaplecza rozwojowego dla regionu mieleckiego. Rozwój ten należy jednak postrzegać nie tylko jako źródło wzrostu dochodów i zatrudnienia, lecz również jako czynnik wywołujący zwiększoną presję urbanizacyjną. Powstawanie nowych miejsc pracy będzie sprzyjało napływowi mieszkańców oraz wzrostowi zapotrzebowania na nowe funkcje mieszkaniowe i usługowe. Istotnym potencjałem rozwojowym gminy jest zatem możliwość powiązania rozwoju terenów inwestycyjnych z rozwojem funkcji mieszkaniowej, tworząc spójne i funkcjonalne struktury osadnicze.

Jednym z najważniejszych wyzwań strategicznych staje się zapewnienie równowagi pomiędzy rozwojem gospodarczym, rozwojem osadnictwa oraz zachowaniem wysokiej jakości przestrzeni i życia mieszkańców.

Istotnym potencjałem rozwojowym gminy jest również jej korzystne położenie w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Mielec oraz funkcjonowanie w obszarze silnych powiązań funkcjonalnych z Miejskim Obszarem Funkcjonalnym Mielca. Bliskość jednego z najważniejszych ośrodków gospodarczych województwa podkarpackiego, rozwój rynku pracy oraz dobre powiązania komunikacyjne powodują, że gmina staje się coraz atrakcyjniejszym miejscem zamieszkania dla osób pracujących w Mielcu i jego otoczeniu. Proces ten wpisuje się w obserwowane zjawiska suburbanizacyjne i stanowi jeden z głównych potencjałów rozwoju osadniczego gminy. Korzystne położenie komunikacyjne, rozwój infrastruktury drogowej oraz planowane inwestycje transportowe zwiększają atrakcyjność lokalizacyjną zarówno dla przedsiębiorców, jak i nowych mieszkańców, wzmacniając zależność pomiędzy rozwojem komunikacji, gospodarki i mieszkalnictwa.

Sytuacja demograficzna gminy pozostaje relatywnie korzystna na tle wielu jednostek samorządowych regionu. Liczba mieszkańców utrzymuje się na stabilnym poziomie, a dodatnie saldo migracji potwierdza rosnącą atrakcyjność osiedleńczą gminy. Ograniczone

możliwości rozwoju przestrzennego miasta Mielec powodują stopniowe przenoszenie części procesów mieszkaniowych do gmin ościennych, w tym do gminy Tuszów Narodowy. Rosnąca liczba decyzji o warunkach zabudowy potwierdza zwiększającą się presję inwestycyjną oraz potrzebę przygotowania odpowiedniej oferty terenów mieszkaniowych. Jednocześnie, podobnie jak w całym kraju, gmina będzie musiała mierzyć się z procesem starzenia społeczeństwa, rozwijając system usług społecznych, zdrowotnych i opiekuńczych odpowiadających na potrzeby osób starszych oraz wymagających wsparcia.

Jednym z najważniejszych obszarów wymagających strategicznej interwencji pozostaje dostosowanie polityki przestrzennej do zachodzących procesów gospodarczych i demograficznych. Dynamiczny rozwój funkcji gospodarczych oraz wzrost atrakcyjności osiedleńczej mogą prowadzić do nasilenia presji inwestycyjnej oraz niekontrolowanego rozpraszania zabudowy, jeśli rozwój przestrzenny nie będzie odpowiednio planowany. Kluczowym wyzwaniem jest zatem ograniczenie chaotycznej suburbanizacji poprzez wyznaczanie nowych terenów mieszkaniowych w lokalizacjach zapewniających dostęp do infrastruktury technicznej, transportowej i usług publicznych. Szczególne znaczenie ma wykorzystanie możliwości wynikających z rozwoju infrastruktury technicznej. Kluczowym zadaniem będzie odpowiednie powiązanie ustaleń Planu Ogólnego z planowanym rozwojem terenów inwestycyjnych, mieszkaniowych, infrastrukturalnych oraz usługowych, tak aby zapewnić harmonijny rozwój przestrzenny gminy.

Istotnym elementem diagnozy jest również głos mieszkańców, którzy wykazują wysoki poziom aktywności społecznej i przywiązania do lokalnego dziedzictwa. Szczególne znaczenie dla tożsamości gminy ma dziedzictwo historyczne związane z postacią gen. Władysława Sikorskiego. Wyniki badań ankietowych wskazują, że mieszkańcy oczekują przede wszystkim poprawy dostępności do specjalistycznej opieki zdrowotnej, dalszego rozwoju infrastruktury pieszej i rowerowej oraz wzmacniania systemu wsparcia dla osób starszych i chorych. W perspektywie 2035 roku gmina powinna być postrzegana jako miejsce przedsiębiorcze, ekologiczne i przyjazne do życia, oferujące wysoką jakość usług publicznych oraz estetyczną i funkcjonalnie uporządkowaną przestrzeń.

Podsumowując, najważniejszym wyzwaniem Strategii Rozwoju Gminy Tuszów Narodowy na lata 2026–2035 jest dostosowanie polityki przestrzennej do zachodzących procesów gospodarczych i osadniczych. Rozwój terenów inwestycyjnych oraz wzrost liczby miejsc pracy będą powodowały zwiększone zapotrzebowanie na nowe tereny mieszkaniowe oraz rozwój usług publicznych. Odpowiedzią na te procesy powinno być planowe przygotowanie terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, powiązanych funkcjonalnie z obszarami aktywności gospodarczej, układem komunikacyjnym oraz istniejącą i planowaną infrastrukturą techniczną. Jednocześnie konieczne jest ograniczanie rozpraszania zabudowy oraz ochrona walorów środowiskowych, w tym obszarów objętych ochroną w ramach sieci Natura 2000. Kierunkiem rozwoju gminy powinno być tworzenie spójnej struktury przestrzennej, w której wzrost gospodarczy staje się impulsem do rozwoju osadnictwa, poprawy jakości życia mieszkańców oraz budowy trwałych podstaw zrównoważonego rozwoju.

Szczegółowa diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej gminy Tuszów Narodowy, obejmująca pełną analizę uwarunkowań rozwojowych, potencjałów oraz barier rozwoju, stanowi Załącznik nr 1 do Strategii Rozwoju Gminy

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

Tuszów Narodowy na lata 2026–2035 i jest podstawą formułowania celów strategicznych, kierunków działań oraz priorytetów rozwojowych określonych w niniejszym dokumencie.

Część strategiczna

1. SWOT

Przeprowadzona diagnoza pozwoliła zidentyfikować kluczowe uwarunkowania rozwoju Gminy Tuszów Narodowy, wskazując zarówno jej potencjały, jak i najważniejsze wyzwania. Na tej podstawie opracowano analizę SWOT, która stanowi syntetyczne zestawienie mocnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń wynikających z uwarunkowań zewnętrznych.

Analiza SWOT jest narzędziem wspierającym proces planowania strategicznego, umożliwiającym ocenę potencjału rozwojowego gminy oraz identyfikację czynników mających wpływ na realizację celów strategicznych. Jej wyniki stanowią podstawę do wyznaczenia kierunków rozwoju oraz określenia działań służących wzmocnieniu przewag, ograniczaniu barier i wykorzystaniu pojawiających się szans rozwojowych.

Tabela 2 SWOT (Źródło: opracowanie na podstawie danych gminnych)

Czynniki wewnętrzne		Czynniki zewnętrzne	
Kapitał społeczny			
Mocne strony		Szanse	
• Walory przyrodnicze, krajobrazowe i środowiskowe. • Wysoka pozycja gminy w Rankingu Gmin Podkarpacia potwierdzająca jej rozwój społeczno-gospodarczy. • Inicjatywy oddolne, aktywność społeczna, działalność Kół Gospodyń Wiejskich. • Dostęp do infrastruktury sportu i rekreacji, ciekawego spędzenia czasu. • Dostępność i jakość szkolnictwa na poziomie podstawowym. • Dobra dostępność do instytucji kultury i bogata oferta wydarzeń kulturalnych (Dom Sikorskiego, Dworek Tarnowskich w Maliniu, Biblioteka Publiczna). • Infrastruktura prosenioralna: Dom seniora w Dębiakach. • Bezpieczeństwo publiczne oraz sprawnie funkcjonujące jednostki OSP		• Dogodne położenie komunikacyjne. • Prognoza demograficzna GUS oraz scenariuszy rozwojowych ze względu na rozwój gospodarczy: sukcesywny wzrost liczby ludności • Napływ nowych mieszkańców generowany rozbudową lokali mieszkalnych oraz powstawaniem nowych zakładów produkcyjno-usługowych na terenach inwestycyjnych. • Zwiększenie zakresu dostępu do kompleksowej opieki zdrowotnej w oparciu o zatrudnienie lekarzy specjalistów i rehabilitantów. • Możliwość wsparcia rozwoju kapitału społecznego w oparciu o finansowanie zewnętrzne. • Zmiana nastawienia społeczności do współodpowiedzialności za lokalną wspólnotę, partycypowania i	

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

integrujące społeczność i budujące zaangażowanie międzypokoleniowe. • Dostępność do opieki społecznej – sprawne funkcjonowanie GOPS. • Wysoka dynamika budownictwa mieszkaniowego (rosnąca liczba wniosków o warunki zabudowy - WZ).	aktywności społecznej. • Wzrost atrakcyjności osiedleńczej gminy dla wykwalifikowanych kadr poszukujących zatrudnienia w dynamicznie rozwijającym się sektorze przemysłowym strefy lokalnej i regionalnej.
Słabe strony	Zagrożenia
• Migracje zarobkowe generujące ubytek rzeczywisty zwłaszcza w grupie osób w wieku produkcyjnym. • Ujemny przyrost naturalny. • Postępujący wzrost senioralnego obciążenia demograficznego skutkujący koniecznością dostosowania usług społecznych dla seniorów. • Wzrastający wskaźnik beneficjentów pomocy społecznej. • Brak dostępu do specjalistycznej i kompleksowej opieki zdrowotnej na terenie gminy. • Brak optymalnej ilości miejsc spotkań mieszkańców. • Niewystarczająca ilość przedszkoli i żłobków na terenie gminy. • Wymagające modernizacji obiekty infrastruktury edukacyjnej oraz publiczne obiekty rekreacji i place zabaw. • Niewystarczający stopień eliminacji tzw. „białych plam” telekomunikacyjnych w wybranych obszarach.	• Tendencja tzw. „starzenia się społeczeństwa” i idący za tym wzrost potrzeb osób starszych i niesamodzielnych. • Wzrastający problem ubóstwa, niepełnosprawności i bezrobocia w grupach defaworyzowanych. • Brak atrakcyjnych (wysokopłatnych lub specjalistycznych) miejsc pracy bezpośrednio na obszarach wiejskich gminy. • Ograniczona ilość środków na inwestycje społeczne w najbliższej perspektywie finansowania i/lub brak dofinansowania zewnętrznego. • Ryzyko osłabienia więzi społecznych i integracji lokalnej pod wpływem dynamicznej suburbanizacji.
Zagospodarowanie przestrzenne i komunikacja	
Mocne strony	Szanse
• Walory przyrodnicze, krajobrazowe i środowiskowe. • Korzystne położenie komunikacyjne – stosunkowo duża gęstość dróg,	• Możliwość wsparcia w oparciu o finansowanie zewnętrzne (w tym uruchomione projekty z Krajowego Planu Odbudowy – KPO na rozwój

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

obecność linii kolejowej nr 25, bliskość obwodnicy i dogodne powiązania transportowe. • Bezpośrednie sąsiedztwo Gminy Mielec i Miasta Mielec oraz Specjalnej Strefy Ekonomicznej EURO-PARK Mielec (ok. 11 km). • Połączenie drogowo-mostowe relacji Kielce-Rzeszów stanowiące kluczowy ciąg komunikacyjny pomiędzy województwem świętokrzyskim i podkarpackim. • Zadowalający stan większości dróg na terenie gminy gwarantujący bezpieczeństwo ruchu. • Powiększająca się ilość chodników i infrastruktury okołodrogowej. • Infrastruktura wodociągowa gwarantująca dostęp dla około 85% mieszkańców gminy oraz własna oczyszczalnia ścieków. • Przestrzeń publiczna i infrastruktura sportowo-rekreacyjna (place zabaw, boiska, kompleks w Tuszowie Narodowym). • Uporządkowany stan formalno-planistyczny dzięki obowiązującym MPZP dla kluczowych obszarów rozwojowych, w tym dla strategicznej Strefy Aktywności Gospodarczej „TUSZÓW”. • Dostępność nowych, atrakcyjnych terenów inwestycyjnych oraz obszarów pod zabudowę jednorodzinną i zagrodową. • Wysoki wskaźnik pokrycia nowoczesną siecią światłowodową	sieci szerokopasmowej). • Budowa nowych chodników i ścieżek rowerowych zwiększających bezpieczeństwo komunikacyjne. • Modernizacja oświetlenia ulicznego w celu poprawy bezpieczeństwa użytkowników ruchu. • Rozwój ogólnodostępnego transportu publicznego oraz budowa węzłów przesiadkowych. • Sukcesywna rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy. • Opracowanie i wdrożenie nowego Planu Ogólnego Gminy jako narzędzia do kompleksowego uporządkowania struktury funkcjonalno-przestrzennej i wyznaczenia nowych stref mieszkaniowych. • Możliwość skanalizowania rosnącej presji suburbanizacyjnej z Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego (MOF) Mielca poprzez kreowanie nowych, zwartych struktur osadniczych. • Rozbudowa zasobów mieszkaniowych zgodnie z kierunkami planistycznymi, generująca napływ nowych mieszkańców i stabilizująca finanse gminy. • Powstanie nowych miejsc pracy na bazie Strefy „TUSZÓW” oraz nadanie nowych funkcji budynkom i przestrzeniom publicznym. • Wykorzystanie unikalnego położenia komunikacyjnego (obwodnica, linie kolejowe) do integracji stref przemysłowych z nowymi obszarami mieszkaniowo-usługowymi.
Słabe strony	Zagrożenia
• Występowanie istotnych braków	• Ograniczona ilość środków

infrastrukturalnych – w szczególności w zakresie dostępu do zbiorczej sieci kanalizacyjnej (obsługuje obecnie tylko ok. 35% mieszkańców). • Potrzeba renowacji, remontów oraz dostosowania budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. • Niewystarczająca podaż w pełni uzbrojonych terenów (zarówno pod inwestycje, jak i pod budownictwo mieszkaniowe). • Potrzeba modernizacji sieci wodociągowej (m.in. w miejscowości Jaślany). • Niewystarczająca ilość chodników i ciągów rowerowych przy głównych szlakach komunikacyjnych. • Brak wystarczającej ilości zbiorników retencyjnych zabezpieczających przed podtopieniami. • Zły stan niektórych dróg gminnych i lokalnych (w rejonach okołotorowych oraz w miejscowości Malinie). • Brak kompleksowego uzbrojenia nowo wyznaczanych terenów inwestycyjnych na terenie Tuszowa Narodowego. • Potrzeba nadania nowych funkcji budynkom o wykorzystaniu społecznym/publicznym oraz brak zagospodarowania terenów zielonych/błonia w miejscowości Grochowe. • Niewystarczająca dostępność do transportu publicznego i potrzeba integracji różnych rodzajów transportu w celu ograniczenia indywidualnego ruchu samochodowego. • Występowanie zjawiska rozpraszania zabudowy mieszkaniowej, generujące	finansowych w budżecie gminy na jednoczesny rozwój infrastruktury technicznej i społecznej. • Gwałtowny wzrost kosztów inwestycji publicznych oraz robót budowlano-montażowych związanych z rozbudową sieci. • Ograniczony wpływ samorządu gminnego na infrastrukturę drogową wyższych kategorii (powiatową i wojewódzką) – potencjalne trudności w synchronizacji działań modernizacyjnych. • Ryzyko wystąpienia chaosu przestrzennego i niekontrolowanej, chaotycznej suburbanizacji wynikającej z braku przygotowanych i skonsolidowanych terenów pod mieszkalnictwo w sąsiedztwie stref przemysłowych.
--	---

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

wysokie koszty budowy nowej sieci infrastruktury technicznej.	
Środowisko	
Mocne strony	Szanse
- Sąsiedztwo rzek Wisły i Wisłoki, wysokie walory krajobrazowe. - Unikalne atuty środowiskowe: teren gminy w całości zlokalizowany w granicach obszaru Natura 2000 Puszcza Sandomierska (OSO PLB180005). - Bezpośrednie sąsiedztwo cennych rezerwatów przyrody (Pateraki, Jaźwiana Góra) oraz Mielecko-Kolbuszowsko-Głogowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i specjalnych obszarów ochrony siedlisk „Enklawy Puszczy Sandomierskiej” PLH180055. - Stosunkowo niskie skażenie środowiska i względnie niska antropogeniczna emisja przemysłowa. - Względnie dobre warunki wietrzne i słoneczne pod instalacje odnawialnych źródeł energii (OZE).	- Promowanie eko-inwestycji z wykorzystaniem OZE (mikroinstalacje fotowoltaiczne, pompy ciepła). - Sukcesywna rozbudowa systemu kanalizacyjnego oraz dofinansowanie do przydomowych oczyszczalni ścieków. - Ekologiczna modernizacja i termomodernizacja budynków komunalnych, publicznych (w tym szkół) połączona z redukcją niskiej emisji. - Dbłość o gospodarkę melioracyjną poprzez sukcesywne czyszczenie i utrzymanie rowów na terenie gminy. - Rozwój rolnictwa ekologicznego i niszowej produkcji zdrowej żywności. - Pozytywne trendy społeczne dotyczące wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców i postaw przyjaznych środowisku. - Wykorzystanie ekologicznych korytarzy i sąsiedztwa obszarów chronionych do rozwoju zrównoważonej turystyki weekendowej dla mieszkańców MOF Mielec.
Słabe strony	Zagrożenia
- Wzrastający poziom stężeń szkodliwych substancji w powietrzu (ozon O_3, benzo(a)pirenen w pyłach PM10) w sezonach grzewczych. - Niewystarczająca izolacyjność termiczna części budynków	- Wzrost ogólnej ilości produkcji odpadów komunalnych i ich niewłaściwe zagospodarowanie przez część właścicieli nieruchomości. - Postępująca degradacja lokalnego środowiska naturalnego w przypadku

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

użyteczności publicznej oraz zasobów prywatnych, wpływająca na wzrost emisyjności i kosztów utrzymania łącznych obiektów. • Brak optymalizacji systemu segregacji odpadów skutkujący ryzykiem wzrostu cen dla mieszkańców. • Brak wystarczającego systemu kanalizacyjnego skutkujący lokalnymi zagrożeniami dla wód gruntowych. • Presja inwestycyjna na tereny cenne przyrodniczo i rolniczo, wywołana koniecznością alokacji nowych funkcji gospodarczych i mieszkaniowych.	braku kontroli nad ładem przestrzennym. • Wzmoczone zmiany klimatyczne powodujące ekstremalne zjawiska pogodowe (długotrwałe susze niszczące rolnictwo, ulewne deszcze nawalne powodujące podtopienia przy braku zbiorników retencyjnych). • Konflikty przestrzenne pomiędzy rygorystycznymi wymogami form ochrony przyrody (Natura 2000, rezerваты) a koniecznością wyznaczania nowych terenów pod rozwój przemysłu i budownictwo mieszkaniowe.
Rolnictwo i gospodarka	
Mocne strony	Szanse
• Sukcesywnie wzrastająca liczba osób pracujących, co świadczy o stabilnej i poprawiającej się sytuacji ekonomicznej obszaru. • Rozwijająca się dynamicznie lokalna baza przedsiębiorców – stały wzrost liczby podmiotów zarejestrowanych w REGON w latach 2019-2023 (i kontynuowany w latach kolejnych). • Bezpośrednia bliskość Specjalnej Strefy Ekonomicznej EURO-PARK Mielec. • Wysoka dostępność własnych terenów przeznaczonych pod działalność produkcyjno-usługową w Strefie Aktywności Gospodarczej „TUSZÓW” (przy obwodnicy), stanowiących alternatywę dla kurczących się wolnych obszarów inwestycyjnych w samym Mielcu. • Duży potencjał do tworzenia nowych miejsc pracy w sektorach: usługowym,	• Przyciągnięcie do gminy znaczącego, wiodącego inwestora zewnętrznego dzięki unikalnej ofercie gruntów przy obwodnicy. • Wspieranie zróżnicowanego rolnictwa (tworzenie bioróżnorodności upraw, ograniczenie monokultur, przekwalifikowanie małych gospodarstw pod działy specjalne). • Wdrożenie kompleksowych programów wsparcia dla lokalnych firm (dotacje, doradztwo biznesowe, ułatwienia administracyjne przy procedurach budowlanych). • Promocja turystyczna oraz rozwój wyspecjalizowanych gospodarstw agroturystycznych. • Stabilizacja sytuacji geopolitycznej na świecie oraz cen kluczowych surowców energetycznych i budowlanych. • Wykorzystanie efektu synergii

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

przetwórczym i przemysłowym. • Dobre uwarunkowania agrarne: użytki rolne zaliczane głównie do gleb II-IV klasy bonitacyjnej, przydatne do uprawy większości gatunków roślin towarowych i ekologicznych. • Potencjał do rozwoju funkcji turystycznych w oparciu o przynależność do „Doliny Wisłoki”. • Stosunkowo wysokie dochody budżetowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca wśród gmin powiatu mieleckiego (powyżej 6,5 tys. PLN). •	gospodarczej w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego (MOF) Mielca – pozycjonowanie gminy jako zaplecza produkcyjno-usługowego i logistycznego regionu. • Generowanie nowych, stałych miejsc pracy stymulujących przedsiębiorczość lokalną i rozwój sektora usług towarzyszących szeroko pojętemu przemysłowi.
Słabe strony	Zagrożenia
• Brak zakorzenionych bardzo dużych firm i strategicznych inwestorów zewnętrznych o zasięgu międzynarodowym bezpośrednio na terenie gminy. • Niewystarczające udogodnienia dla rozwoju mikro przedsiębiorczości – niedostateczny poziom zorganizowanej współpracy na linii samorząd-przedsiębiorcy. • Brak instytucji otoczenia biznesu (np. inkubatorów przedsiębiorczości, stref kooperacji). • Niski poziom innowacyjności i aktywności ekonomicznej na typowych terenach wiejskich z dala od głównych osi transportowych. • Ze względu na duży odsetek gleb naturalnie zakwaszonych, użytki rolne wymagają stałych, kosztownych zabiegów agrotechnicznych (wapnowanie). • Dominacja tradycyjnych, rozdrobnionych gospodarstw i brak innowacyjnych gospodarstw	• Kryzys ekonomiczno-gospodarczy, spowolnienie dynamiki PKB w kraju i na rynkach unijnych ograniczające skłonność do inwestowania. • Nieprzewidywalne wahania inflacyjne podnoszące koszty bieżącej działalności gospodarczej. • Malejąca opłacalność tradycyjnej produkcji rolnej i brak następców w gospodarstwach. • Postępujące zmiany klimatyczne (anomalie pogodowe, susze, gradobicia, powodzie) uderzające bezpośrednio w stabilność finansową sektora rolniczego. • Ryzyko utraty inwestorów na rzecz innych gmin z powiatu mieleckiego w przypadku opóźnień w uzbrajaniu terenów przemysłowych Strefy „TUSZÓW”. • Ryzyko odpływu potencjalnych nowych mieszkańców do innych gmin sąsiednich, jeśli polityka przestrzenna nie zapewni odpowiedniej podaży gruntów pod budownictwo

wielkotowarowych. • Występowanie luki w pełnym uzbrojeniu technicznym terenów przemysłowych, co opóźnia procesy inwestycyjne i wydawanie pozwoleń na budowę. • Niedostosowanie polityki przestrzennej do rozwoju przemysłu.	mieszkaniowe powiązane z rynkiem pracy.
---	--

2. Wyzwania i potencjały

Przeprowadzona diagnoza społeczna, gospodarcza, przestrzenna i środowiskowa oraz analiza SWOT pozwoliły na identyfikację kluczowych potencjałów i wyzwań rozwojowych Gminy. Stanowią one podstawę do określenia kierunków rozwoju oraz planowania działań służących zrównoważonemu rozwojowi społeczno-gospodarczemu i przestrzennemu.

Zidentyfikowane potencjały wynikają przede wszystkim z korzystnego położenia komunikacyjnego gminy, rozwijającej się funkcji gospodarczej, terenów zielonych, powiązań funkcjonalnych z Mielcem oraz dostępności terenów umożliwiających dalszy rozwój inwestycyjny i mieszkaniowy. Jednocześnie zachodzące procesy społeczne, gospodarcze i przestrzenne stwarzają nowe wyzwania związane z koniecznością zapewnienia ładu przestrzennego, racjonalnego wykorzystania terenów oraz dostosowania polityki rozwoju do przewidywanych zmian demograficznych i gospodarczych.

Szczególne znaczenia nabiera wzajemne powiązanie rozwoju gospodarczego z procesami osadniczymi. Rozwój przedsiębiorczości, powstawanie nowych miejsc pracy oraz wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy będą wpływać na zwiększenie zainteresowania terenami mieszkaniowymi, co wymaga odpowiedniego przygotowania przestrzeni dla dalszego rozwoju. Właściwe wykorzystanie zidentyfikowanych potencjałów oraz skuteczne reagowanie na wyzwania będzie miało zasadnicze znaczenie dla budowania konkurencyjności gminy oraz poprawy jakości życia jej mieszkańców.

Tabela 3 Potencjały i wyzwania rozwojowe (Źródło: opracowanie własne)

Kategoria	Obszar	Charakterystyka
Potencjał rozwojowy	Potencjał rozwoju osadniczego wynikający z rozwoju gospodarczego	Jednym z istotnych potencjałów rozwojowych Gminy Tuszów Narodowy jest możliwość równoległego rozwoju funkcji gospodarczych i mieszkaniowych. Rozwój terenów inwestycyjnych, w tym

		Strefy Tuszów oraz wzrost liczby podmiotów gospodarczych i miejsc pracy mogą przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania. Proces ten będzie generował zapotrzebowanie na nowe tereny mieszkaniowe, usługi publiczne oraz infrastrukturę społeczną. Odpowiednie planowanie przestrzenne umożliwi wykorzystanie tego potencjału poprzez tworzenie zwartych, funkcjonalnych i dobrze wyposażonych struktur osadniczych.
Potencjał rozwojowy	Potencjał inwestycyjny i gospodarczy	Dostępność terenów przeznaczonych pod działalność produkcyjno-usługową stanowi ważny czynnik wzmacniający konkurencyjność gospodarczą gminy. Rozwój terenów aktywności gospodarczej zwiększa atrakcyjność inwestycyjną oraz wzmacnia znaczenie gminy w strukturze gospodarczej powiatu mieleckiego. Wykorzystanie tego potencjału może przyczynić się do powstawania nowych miejsc pracy, wzrostu przedsiębiorczości lokalnej oraz zwiększenia dochodów własnych gminy.
Potencjał rozwojowy	Potencjał komunikacyjny	Korzystne położenie komunikacyjne, rozwój infrastruktury drogowej oraz powiązania transportowe z Mielcem i regionalnym układem komunikacyjnym zwiększają dostępność gminy dla mieszkańców, inwestorów i przedsiębiorców. Dobra dostępność transportowa stanowi istotny czynnik lokalizacji nowych inwestycji oraz wpływa na atrakcyjność terenów mieszkaniowych. Dalszy rozwój infrastruktury komunikacyjnej może wzmacniać powiązania funkcjonalne gminy z otoczeniem oraz poprawiać warunki codziennego funkcjonowania mieszkańców.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

Potencjał rozwojowy	Potencjał wynikający z powiązań z Miejskim Obszarem Funkcjonalnym Mielca	Bliskość Mielca oraz funkcjonalne powiązania z jego rynkiem pracy stanowią znaczący potencjał rozwojowy. Gmina może pełnić rolę zaplecza mieszkaniowego dla osób pracujących w Mielcu oraz na terenach przemysłowych zlokalizowanych w obrębie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego. Ograniczona dostępność terenów mieszkaniowych w mieście zwiększa znaczenie gmin sąsiednich jako miejsc lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej.
Potencjał rozwojowy	Potencjał przyrodniczy i środowiskowy	Znaczny udział terenów leśnych, walory krajobrazowe oraz wartościowe zasoby środowiska przyrodniczego stanowią istotny atut gminy. Atrakcyjne warunki środowiskowe wpływają na jakość życia mieszkańców oraz mogą wspierać rozwój funkcji rekreacyjnych, turystycznych i mieszkaniowych. Racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych może sprzyjać rozwojowi turystyki aktywnej, edukacji ekologicznej oraz działań związanych ze zrównoważonym gospodarowaniem przestrzenią.
Wyzwanie rozwojowe	Dostosowanie polityki przestrzennej do procesów gospodarczych i demograficznych	Rozwój gospodarczy gminy, w szczególności terenów inwestycyjnych, będzie wpływał na wzrost zapotrzebowania na nowe tereny mieszkaniowe, usługi oraz infrastrukturę techniczną. Wyzwaniem jest także kształtowanie polityki przestrzennej, aby umożliwić rozwój nowych funkcji przy jednoczesnym zachowaniu ładu przestrzennego i racjonalnym wykorzystaniu zasobów przestrzeni.
Wyzwanie rozwojowe	Zapewnienie odpowiedniej oferty terenów mieszkaniowych	Wzrost atrakcyjności gospodarczej gminy może powodować zwiększone zainteresowanie osiedlaniem się nowych mieszkańców. Konieczne będzie przygotowanie odpowiedniej oferty terenów mieszkaniowych, uwzględniającej dostęp do infrastruktury technicznej,

		komunikacji oraz usług publicznych. Istotne będzie również zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni zamieszkania odpowiadającej potrzebom obecnych i przyszłych mieszkańców.
Wyzwanie rozwojowe	Ograniczenie rozpraszania zabudowy	Jednym z kluczowych wyzwań przestrzennych jest przeciwdziałanie niekontrolowanemu rozwojowi rozproszonej zabudowy. Koncentracja nowych inwestycji mieszkaniowych w obszarach wyposażonych w infrastrukturę pozwoli na bardziej efektywne wykorzystanie przestrzeni, ograniczenie kosztów rozbudowy sieci technicznych oraz poprawę dostępności usług publicznych.
Wyzwanie rozwojowe	Integracja rozwoju gospodarczego, mieszkaniowego i infrastrukturalnego	Rozwój funkcji gospodarczych powinien być planowany w powiązaniu z rozwojem funkcji mieszkaniowych, usługowych i komunikacyjnych. Wyzwaniem jest stworzenie spójnej struktury funkcjonalno-przestrzennej, która pozwoli wykorzystać korzyści wynikające z napływu inwestycji i nowych mieszkańców, przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiej jakości życia oraz sprawnego funkcjonowania gminy.
Wyzwanie rozwojowe	Zachowanie równowagi pomiędzy rozwojem a ochroną środowiska	Wzrost aktywności inwestycyjnej wymaga uwzględnienia uwarunkowań środowiskowych oraz ochrony najcenniejszych zasobów przyrodniczych. Istotnym zadaniem będzie pogodzenie potrzeb rozwojowych gminy z zasadami zrównoważonego gospodarowania przestrzenią i zachowaniem walorów przyrodniczych.

3. Wizja, misja, cele strategiczne i kierunki działań

Planując działania strategiczne mające służyć rozwojowi danej instytucji, organizacji czy w tym konkretnym przypadku jednostki samorządu terytorialnego – gminy ważne jest, aby na początku prac odpowiedzieć na pytania tj.: Dlaczego to robimy? Co chcemy osiągnąć?

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

Jaka jest podstawowa działalność/zadanie przez nas realizowane? W oparciu o jakie wartości działamy?

Strategia Rozwoju Gminy Tuszów Narodowy na lata 2026-2035 została opracowana na podstawie wniosków z przeprowadzonej diagnozy aktualnej gminy, badania ankietowego oraz spotkań informacyjnych i warsztatów. Misja to element strategii, wskazujące na najważniejsze kierunki rozwoju gminy, skoncentrowane na podstawowych wartościach, które są kluczowe dla Władz Gminy Tuszów Narodowy oraz jej mieszkańców i brzmi następująco:

Gmina Tuszów Narodowy jako gmina przyjazna środowisku, otwarta na rozwój mieszkalnictwa i zrównoważone wykorzystanie zasobów rolno-przyrodniczych, w celu aktywizacji gospodarczej i podnoszenia jakości życia mieszkańców.

W procesie opracowania strategii istotne jest stworzenie wizji rozwoju gminy będącej obrazem – efektem realizacji założeń przyjętej strategii rozwoju. Wizja Gminy Tuszów Narodowy:

- obrazuje stan docelowy gminy w 2035 roku,
- ukazuje aspiracje władz i mieszkańców gminy,
- jednoczy społeczność lokalną wokół określonej idei.

Uwzględniając powyższy zapis, określono wizję gminy Tuszów Narodowy:

W 2035 roku gmina Tuszów Narodowy będzie nowoczesną i atrakcyjną przestrzenią do życia, pracy i inwestowania, rozwijającą mieszkalnictwo, infrastrukturę techniczną oraz lokalną gospodarkę, przyjazną mieszkańcom i przedsiębiorcom, z zachowaniem walorów przyrodniczych i ładu przestrzennego.

W ramach urzeczywistnienia założeń wizji i misji rozwoju gminy Tuszów Narodowy, opracowano model interwencji strategicznej stanowiący wypadkową działań diagnostycznych i konsultacyjnych związanych z wdrożeniem procesu partycypacji społecznej. Wyodrębnienie konkretnych celów strategicznych w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym wynika z zapisu artykułu 10e. zawartego w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

Drzewo celów w strategii rozwoju stanowi narzędzie porządkujące proces planowania i przekładania wizji rozwoju na konkretne działania. Pozwala ono zobrazować zależności pomiędzy nadrzędnymi celami strategicznymi, celami szczegółowymi oraz kluczowymi kierunkami interwencji. Dzięki takiej strukturze możliwe jest lepsze zrozumienie, w jaki sposób poszczególne działania przyczyniają się do osiągnięcia zakładanych rezultatów oraz realizacji długofalowej wizji rozwoju.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

Tabela 4 Drzewo celów Strategii (Źródło: opracowanie własne)

Filar strategiczny	Cel strategiczny	Cele operacyjne	Przykładowe kierunki działań	Założenia i oczekiwane rezultaty
Konkurencyjna gospodarka i wykorzystanie lokalnych potencjałów	1. Rozwój lokalnej gospodarki oraz wzmacnianie potencjału inwestycyjnego gminy	1.1. Podniesienie atrakcyjności lokalnej poprzez uzbrojenie terenów aktywności gospodarczej w celu lepszego wykorzystania potencjału Strefy Tuszów	• Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w niezbędną infrastrukturę techniczną • Przygotowanie i aktualizacja oferty inwestycyjnej • Tworzenie warunków do lokalizacji nowych przedsiębiorstw	Rozwój konkurencyjnej gospodarki lokalnej oraz wzmacnianie potencjału inwestycyjnego gminy poprzez tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, pozyskiwania nowych inwestorów oraz zwiększania aktywności gospodarczej mieszkańców. Realizacja celu zakłada efektywne wykorzystanie lokalnych zasobów i potencjałów, w szczególności terenów aktywności gospodarczej oraz możliwości rozwojowych Strefy Tuszów.
	2. Wzmacnianie potencjałów społeczności lokalnej	2.1. Wspieranie przedsiębiorczości lokalnej oraz tworzenie warunków dla powstawania nowych miejsc pracy	• Organizacja szkoleń i doradztwa dla przedsiębiorców oraz osób planujących działalność gospodarczą • Rozwój centrum wspierania przedsiębiorczości i innowacji (utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości) • Promowanie zatrudnienia lokalnego i współpracy pracodawców z mieszkańcami • Współpraca z instytucjami rynku pracy w zakresie aktywizacji zawodowej	Kluczowe znaczenie będzie miało przygotowanie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych, zapewnienie odpowiedniego poziomu infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz prowadzenie aktywnej polityki promocyjnej skierowanej do potencjalnych inwestorów. Działania ukierunkowane będą również na wspieranie lokalnych przedsiębiorców poprzez tworzenie warunków do rozwoju istniejących firm, powstawania nowych podmiotów gospodarczych oraz zwiększania liczby stabilnych miejsc pracy. Istotnym elementem realizacji celu będzie rozwój

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

		1.3. Wzmacnianie współpracy samorządu z przedsiębiorcami oraz instytucjami otoczenia biznesu	• Utworzenie platformy współpracy samorządu z przedsiębiorcami • Organizacja spotkań gospodarczych i konsultacji • Współpraca z izbami gospodarczymi i instytucjami wsparcia przedsiębiorczości	współpracy pomiędzy samorządem, przedsiębiorcami, instytucjami otoczenia biznesu, organizacjami gospodarczymi oraz instytucjami rynku pracy. Współpraca ta pozwoli na skuteczniejsze odpowiadanie na potrzeby lokalnej gospodarki, pozyskiwanie środków zewnętrznych oraz realizację wspólnych przedsięwzięć rozwojowych. Realizacja celu przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności gospodarczej gminy, poprawy jej konkurencyjności w regionie, wzrostu aktywności inwestycyjnej oraz stworzenia korzystnych warunków do długofalowego rozwoju społeczno-gospodarczego. Zakłada również zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców oraz ich zaangażowania w życie lokalnej wspólnoty poprzez wspieranie inicjatyw oddolnych, rozwój współpracy z organizacjami społecznymi oraz tworzenie warunków do większego udziału mieszkańców w działaniach na rzecz gminy.
		2.1 Wzmacnianie aktywności społecznej mieszkańców oraz rozwój zaangażowania obywatelskiego	• Rozwój narzędzi komunikacji z mieszkańcami oraz zwiększanie dostępu do informacji o działaniach podejmowanych przez gminę. • Wspieranie inicjatyw lokalnych podejmowanych przez mieszkańców, organizacje społeczne, stowarzyszenia i grupy nieformalne.	
Filar strategiczny	Cel strategiczny	Cele operacyjne	Przykładowe kierunki działań	Założenia i oczekiwane rezultaty
Wysoka jakość życia i rozwój kapitału ludzkiego	3. Rozwój funkcji mieszkaniowej oraz poprawa jakości życia mieszkańców	3.1. Przygotowanie i zwiększenie potencjału dostępnych terenów mieszkaniowych pod potencjalną zabudowę	• Wyznaczanie nowych terenów mieszkaniowych zgodnie z potrzebami mieszkańców • Rozbudowa infrastruktury technicznej na obszarach	Rozwój atrakcyjnej, funkcjonalnej i przyjaznej przestrzeni do życia poprzez kształtowanie odpowiednio przygotowanych terenów mieszkaniowych, zapewnienie mieszkańcom dostępu do niezbędnej infrastruktury oraz prowadzenie zrównoważonej polityki

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

			przeznaczonych pod zabudowę • Zapewnienie dostępu do dróg, komunikacji i usług podstawowych • Wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego	przestrzennej ograniczającej niekontrolowane rozpraszanie zabudowy. Realizacja celu zakłada wspieranie rozwoju osadnictwa w sposób uporządkowany, wykorzystujący istniejące struktury miejscowości oraz zapewniający wysoką jakość przestrzeni publicznych i dostępność podstawowych usług.
		3.2. Kształtowanie funkcjonalnych i zwartych struktur osadniczych ograniczających rozpraszanie zabudowy	• Planowanie rozwoju przestrzennego w oparciu o istniejące struktury osadnicze • Ograniczanie niekontrolowanego rozwoju zabudowy rozproszonej • Rewitalizacja i wykorzystanie istniejących terenów zabudowanych • Rozwój miejscowości w sposób zapewniający dostęp do usług publicznych	Rozwój atrakcyjnej, funkcjonalnej i przyjaznej przestrzeni do życia poprzez kształtowanie odpowiednio przygotowanych terenów mieszkaniowych, zapewnienie mieszkańcom dostępu do niezbędnej infrastruktury oraz prowadzenie zrównoważonej polityki przestrzennej ograniczającej niekontrolowane rozpraszanie zabudowy. Realizacja celu zakłada wspieranie rozwoju osadnictwa w sposób uporządkowany, wykorzystujący istniejące struktury miejscowości oraz zapewniający wysoką jakość przestrzeni publicznych i dostępność podstawowych usług.
	4. Wzmacnianie dostępności i jakości usług społecznych oraz publicznych	4.1. Wzmacnianie oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej	• Rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej • Organizacja wydarzeń kulturalnych i integracyjnych	Istotnym elementem będzie tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi budownictwa mieszkaniowego poprzez przygotowanie terenów pod zabudowę, rozbudowę infrastruktury technicznej oraz poprawę dostępności komunikacyjnej. Planowanie przestrzenne będzie ukierunkowane na zachowanie ładu przestrzennego, racjonalne wykorzystanie

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

		odpowiadającej potrzebom różnych grup mieszkańców	• Rozwój zajęć dla dzieci, młodzieży i seniorów • Wspieranie lokalnych organizacji i inicjatyw społecznych	zasobów przestrzeni oraz rozwój zwartych i funkcjonalnych struktur osadniczych. Równocześnie zakłada się wzmacnianie kapitału społecznego mieszkańców poprzez rozwój oferty kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i integracyjnej odpowiadającej na potrzeby różnych grup społecznych. Działania będą ukierunkowane na tworzenie miejsc aktywności lokalnej, rozwój infrastruktury służącej mieszkańcom oraz wspieranie inicjatyw społecznych, organizacji pozarządowych i lokalnych liderów. Realizacja celu przyczyni się do podniesienia jakości życia mieszkańców, zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej gminy, budowania silnych więzi społecznych oraz stworzenia przestrzeni sprzyjającej aktywnemu i bezpiecznemu funkcjonowaniu wszystkich grup mieszkańców
		4.2. Rozwój i poprawa dostępności usług edukacyjnych, opiekuńczych i społecznych	• Modernizacja placówek edukacyjnych i opiekuńczych • Rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych • Rozwój usług wsparcia dla rodzin i osób wymagających pomocy • Poprawa dostępności specjalistycznych usług społecznych	
		4.3. Rozwój infrastruktury społecznej wspierającej rodziny, dzieci, młodzież i seniorów	• Tworzenie miejsc aktywności lokalnej dla mieszkańców • Rozwój infrastruktury klubów seniora i centrów społecznych • Wspieranie programów integracji międzypokoleniowej • Dostosowanie obiektów publicznych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami	
Filar strategiczny	Cel strategiczny	Cele operacyjne	Przykładowe kierunki działań	Założenia i oczekiwane rezultaty

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

Zrównoważona przestrzeń i ochrona środowiska	5. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią przy zachowaniu walorów przyrodniczych	5.1. Wspieranie ładu przestrzennego i spójnego rozwoju terenów mieszkaniowych, gospodarczych i usługowych	• Aktualizacja dokumentów planowania przestrzennego • Zapewnienie harmonijnego rozwoju terenów zabudowanych • Ochrona terenów cennych krajobrazowo przed niekontrolowaną zabudową • Wprowadzanie zasad estetyki i jakości przestrzeni publicznych	Kształtowanie zrównoważonej i odpornej przestrzeni gminy poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przestrzennymi, ochronę walorów przyrodniczych oraz podejmowanie działań na rzecz poprawy jakości środowiska naturalnego. Realizacja celu zakłada prowadzenie spójnej polityki przestrzennej, która umożliwi harmonijny rozwój terenów mieszkaniowych, gospodarczych i usługowych przy jednoczesnym zachowaniu wartości krajobrazowych i przyrodniczych gminy. Istotnym elementem będzie wzmacnianie ładu przestrzennego poprzez odpowiednie planowanie rozwoju zabudowy, przeciwdziałanie jej nadmiernemu rozpraszaniu oraz poprawę jakości i estetyki przestrzeni publicznych. Podejmowane działania będą ukierunkowane na efektywne wykorzystanie istniejących zasobów przestrzeni oraz tworzenie atrakcyjnych, funkcjonalnych i przyjaznych mieszkańcom miejsc.
		5.2. Ochrona zasobów przyrodniczych oraz rozwój terenów rekreacyjnych	• Ochrona terenów zielonych i cennych przyrodniczo • Tworzenie nowych miejsc rekreacji i wypoczynku • Prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących ochrony środowiska • Zagospodarowanie terenów nadrzecznych i zielonych	Realizacja celu obejmuje również ochronę zasobów środowiska naturalnego, rozwój terenów zielonych oraz wykorzystanie potencjału przyrodniczego gminy do rozwoju funkcji rekreacyjnych, turystycznych i edukacyjnych. Zakłada się tworzenie infrastruktury umożliwiającej aktywny
		5.3. Wykorzystanie potencjału przyrodniczego do rozwoju turystyki, rekreacji i edukacji ekologicznej	• Rozwój ścieżek pieszych i rowerowych • Promocja lokalnych walorów przyrodniczych • Tworzenie infrastruktury turystycznej	

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

			• Organizacja wydarzeń promujących aktywny wypoczynek	wypoczynek, promocję lokalnych walorów przyrodniczych oraz wzmacnianie świadomości ekologicznej mieszkańców.
		5.4. Wdrażanie działań adaptacyjnych do zmian klimatu i poprawa efektywności energetycznej	• Termomodernizacja budynków publicznych • Rozwój odnawialnych źródeł energii • Budowa systemów retencji wód opadowych • Zwiększanie efektywności energetycznej infrastruktury gminnej	Ważnym kierunkiem działań będzie zwiększanie odporności gminy na skutki zmian klimatu poprzez wdrażanie rozwiązań adaptacyjnych, poprawę efektywności energetycznej obiektów i infrastruktury publicznej, rozwój odnawialnych źródeł energii oraz racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi
Filar strategiczny	Cel strategiczny	Cele operacyjne	Przykładowe kierunki działań	Założenia i oczekiwane rezultaty
Skuteczne zarządzanie i bezpieczeństwo mieszkańców	6. Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury oraz efektywnego zarządzania lokalnego	6.1. Rozwój infrastruktury technicznej (w tym infrastruktury podstawowej) i poprawa dostępności komunikacyjnej	• Modernizacja i rozbudowa dróg gminnych • Rozwój infrastruktury pieszej i rowerowej • Poprawa jakości transportu publicznego • Rozbudowa sieci infrastruktury technicznej podstawowej	Realizacja celu zakłada systematyczne podnoszenie standardu infrastruktury gminnej, poprawę warunków funkcjonowania mieszkańców oraz tworzenie przestrzeni sprzyjającej rozwojowi społecznemu i gospodarczemu.
		6.2. Poprawa bezpieczeństwa oraz rozbudowa i modernizacja infrastruktury publicznej	• Modernizacja oświetlenia ulicznego	Kluczowym elementem będzie rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej, obejmująca poprawę jakości dróg, rozwój infrastruktury pieszej i rowerowej, zwiększanie dostępności komunikacyjnej oraz rozbudowę sieci infrastrukturalnych odpowiadających na potrzeby mieszkańców i lokalnej gospodarki. Działania te będą ukierunkowane na zwiększenie spójności

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

			• Rozbudowa systemów monitoringu i bezpieczeństwa • Wspieranie służb ratowniczych i jednostek OSP • Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	przestrzennej gminy oraz poprawę komfortu codziennego funkcjonowania. Istotnym założeniem jest wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego poprzez rozwój infrastruktury wspierającej ochronę mieszkańców, poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego, modernizację systemów oświetlenia i monitoringu oraz wspieranie potencjału jednostek odpowiedzialnych za reagowanie kryzysowe i ochronę ludności.
		6.3. Wzmacnianie współpracy z przedsiębiorcami i partnerami zewnętrznymi, w tym instytucjami finansującymi	• Rozwijanie partnerstw lokalnych i ponadlokalnych • Pozyskiwanie środków zewnętrznych na projekty rozwojowe • Współpraca z organizacjami pozarządowymi i sektorem prywatnym • Przygotowywanie wspólnych projektów partnerskich	Realizacja celu będzie opierać się również na rozwijaniu współpracy z partnerami zewnętrznymi, przedsiębiorcami, organizacjami społecznymi oraz instytucjami finansującymi. Budowanie trwałych partnerstw umożliwi skuteczniejsze pozyskiwanie środków zewnętrznych, realizację wspólnych przedsięwzięć oraz zwiększenie efektywności działań rozwojowych gminy
		6.4. Rozwój cyfrowych usług publicznych i podnoszenie jakości zarządzania	• Rozbudowa elektronicznych usług dla mieszkańców • Cyfryzacja procesów administracyjnych • Wdrażanie narzędzi ułatwiających komunikację z mieszkańcami • Podnoszenie kompetencji cyfrowych pracowników administracji	

4. Korelacja z dokumentami wyższego rzędu

Strategia Rozwoju Gminy Tuszów Narodowy na lata 2026–2035 została opracowana z uwzględnieniem obowiązujących dokumentów strategicznych i planistycznych na poziomie krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Zapisy strategii pozostają spójne z celami i kierunkami polityki rozwoju określonymi w dokumentach wyższego rzędu, zapewniając zgodność planowanych działań z priorytetami rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przestrzennego.

Dokument stanowi odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby i wyzwania rozwojowe Gminy Tuszów Narodowy, jednocześnie wpisując się w założenia polityki rozwoju prowadzonej na szczeblu krajowym i wojewódzkim. Zachowanie komplementarności z dokumentami strategicznymi umożliwia skuteczną realizację celów rozwojowych, wzmacnia spójność podejmowanych działań oraz zwiększa możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację przedsięwzięć służących rozwojowi gminy.

W niniejszym rozdziale przedstawiono powiązania Strategii Rozwoju Gminy Tuszów Narodowy na lata 2026–2035 z najważniejszymi dokumentami strategicznymi i programowymi obowiązującymi na poszczególnych szczeblach zarządzania rozwojem.

Tabela 5 Korelacja Strategii Rozwoju z dokumentami wyższego rzędu (Źródło: dane wojewódzkie, krajowe i gminne)

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie Strategii do zapisów dokumentu strategicznego i/lub planistycznego
DOKUMENTY MIĘDZYNARODOWE I KRAJOWE		
1.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR)	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 to dokument przyjęty przez Radę Ministrów we wrześniu 2019 r. komplementarny z zapisami Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 w wymiarze terytorialnym oraz zgodny z rozstrzygnięciami funkcjonalno-przestrzennymi zawartymi w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. KSRR definiuje cele takie jak: 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym; 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych; 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk publicznych. Strategia rozwoju Gminy Tuszów Narodowy wpisuje się we wskazane cele.

2. **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 (SOR)**
- Celem priorytetowym SOR jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski z zachowaniem zwiększenia spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym poprzez następujące cele szczegółowe:
- **Cel szczegółowy I:** Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną;
 - **Cel szczegółowy II:** Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony;
 - **Cel szczegółowy III:** Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.
- Strategia rozwoju Gminy Tuszów Narodowy wpisuje się we wskazane cele.
3. **Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności**
- Dokument określa następujący cel priorytetowy: Poprawa jakości życia Polaków oraz następujące obszary i cele.
- W obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji):
Cele: Polska Cyfrowa, Kapitał Ludzki, Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko;
- W obszarze efektywności i sprawności państwa (efektywności):
Cele: Kapitał Społeczny.
- Strategia rozwoju Gminy Tuszów Narodowy wpisuje się we wskazane cele.
4. **Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku**
- Celem Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu jest zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa ruchu uczestników i efektywności sektora transportowego, przez tworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym. Osiągnięcie ww. celu realizowane będzie przez następujące kierunki interwencji:
- Kierunek interwencji 1: budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce;

- Kierunek interwencji 2: poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym;
- Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności;
- Kierunek interwencji 4: poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów;
- Kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko;
- Kierunek interwencji 6: poprawa efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.

Założenia strategiczne Gminy Tuszów Narodowy dotyczące wykorzystania potencjału gminy ze względu na położenie i dostępność komunikacyjną, a także dalsze prace w zakresie rozwoju i modernizacji infrastruktury drogowej, wpłyną na osiągnięcie celu głównego Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. Strategia rozwoju Gminy Tuszów Narodowy wpisuje się we wskazane cele.

5. **Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej**

Cele szczegółowe polityki ekologicznej stanowią odpowiedź w zakresie najważniejszych trendów w obszarze środowiska tj.:

1. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;
2. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska;
3. Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.

Strategia rozwoju Gminy Tuszów Narodowy wpisuje się we wskazane cele.

6. **Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (druga aktualizacja 2022-2027)**

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (IIaPGW) to podstawowy dokument planistyczny, w którym ustalono cele środowiskowe dla wód oraz obszarów chronionych. Jako główny cel wskazano osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych, w tym co najmniej dobrego stanu lub potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego oraz osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód

podziemnych, w tym dobrego stanu ilościowego i dobrego stanu chemicznego.

Dla osiągnięcia celów środowiskowych, na jednolitych częściach wód zlokalizowanych na terenie gminy Tuszów Narodowy poza katalogiem działań krajowych obowiązuje realizacja działań podstawowych i uzupełniających dedykowanych poszczególnym jednolitym częściom wód. Katalog działań krajowych i Zestaw działań stanowią załączniki do IIaPGW. Szczegółowe informacje dostarczają między innymi Karty Charakterystyk znajdujące się pod adresem www.apgw.gov.pl.

7. Plan zarządzania ryzykiem powodziowym na obszarze dorzecza Wisły

Założenia Strategii są zgodne z celami głównymi i szczegółowymi określonymi w Planie zarządzania ryzykiem powodziowym na obszarze dorzecza Wisły:

1. Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego:
 - utrzymanie oraz zwiększenie istniejącej zdolności retencyjnej zlewni w regionie wodnym,
 - wyeliminowanie lub unikanie wzrostu zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią,
 - określenie warunków możliwego zagospodarowania obszarów chronionych obwałowaniami,
 - unikanie wzrostu oraz określenie warunków zagospodarowania na obszarach o niskim ($Q_{0,2\%}$) prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi;
2. Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego:
 - ograniczenie istniejącego zagrożenia powodziowego,
 - ograniczenie istniejącego zagospodarowania,
 - ograniczenie wrażliwości obiektów i społeczności na zagrożenie powodziowe;
3. Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym:
 - doskonalenie prognozowania i ostrzegania o zagrożeniach meteorologicznych i hydrologicznych,
 - doskonalenie skuteczności reagowania ludzi, firm i instytucji publicznych na powódź,

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

- doskonalenie skuteczności odbudowy i powrotu do stanu sprzed powodzi,
- wdrożenie i doskonalenie skuteczności analiz popowodziowych,
- budowa instrumentów prawnych i finansowych zniechęcających lub skłaniających do określonych zachowań zwiększających bezpieczeństwo powodziowe,
- budowa programów edukacyjnych poprawiających świadomość i wiedzę na temat źródeł zagrożenia i ryzyka powodziowego.

Strategia rozwoju Gminy Tuszów Narodowy wpisuje się we wskazane cele.

8. **Plan przeciwdziałania skutkom suszy**

Wśród najważniejszych celów planu należy wymienić skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy, zwiększenie retencji na obszarach dorzeczy, edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy, formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy. Założenia Strategii wpisują się we wskazane cele oraz w katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy. Szczególnie Filar Strategii - Zrównoważona przestrzeń i ochrona środowiska.

DOKUMENTY REGIONALNE

9. **Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030**

Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030 została przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Podkarpackiego Nr XXVII/458/20 w sprawie przyjęcia Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 w dniu 28 września 2020 r. Określa ona następujące cele:

CEL GŁÓWNY STRATEGII

Odpowiedzialne i efektywne wykorzystanie zasobów endo- i egzogenicznych regionu, zapewniające trwały, zrównoważony i terytorialnie równomierny rozwój gospodarczy oraz wysoką jakość życia mieszkańców województwa.

Priorytet 1 Gospodarka i nauka

Cele:

- 1.1 Nauka, badania i szkolnictwo wyższe wspierające gospodarkę;
- 1.2 Inteligentne specjalizacje województwa;

- 1.3 Konkurencyjność gospodarki poprzez innowacje i nowoczesne technologie;
- 1.4 Gospodarka cyrkularna (Gospodarka obiegu zamkniętego).

Priorytet 2: Kapitał ludzki i społeczny

Cele:

- Edukacja;
- Regionalna polityka zdrowotna;
- Kultura i dziedzictwo kulturowe;
- Rynek pracy;
- Społeczeństwo obywatelskie i kapitał społeczny;
- Włączenie społeczne;
- Aktywny styl życia i sport.

Priorytet 3: Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska

Cele:

- 3.1 Bezpieczeństwo energetyczne i OZE;
- 3.2 Rozwój infrastruktury transportowej oraz integracji międzygałęziowej transportu;
- 3.3 Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu oraz rozwój transportu publicznego;
- 3.4 Rozwój infrastruktury informacyjno-komunikacyjnej w regionie;
- 3.5 Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki;
- 3.6 Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi;
- 3.7 Zapobieganie i minimalizowanie skutków zagrożeń antropogenicznych;
- 3.8 Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu.

Priorytet 4: Dostępność usług

Cele:

- 4.1. Poprawa dostępności do usług publicznych poprzez wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- 4.2. Planowanie przestrzenne wspierające aktywizację społeczności i aktywizacja obszarów zdegradowanych;
- 4.3. Wsparcie instytucjonalne i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców;

	4.4. Budowanie i rozwój partnerstwa dla rozwoju województwa; 4.5. Współpraca ponadregionalna i międzynarodowa.
10. Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego na lata 2017-2019 z perspektywą do 2023 r.	Program został przyjęty w dniu 27 listopada 2017 r. uchwałą Sejmiku Województwa Podkarpackiego Nr XLVI/781/17 i wskazuje następujące cele interwencji: • Minimalizacja skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych oraz zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wody dla województwa podkarpackiego; • Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz zaspokojenie ilościowego i jakościowego zapotrzebowania na wodę przeznaczoną do celów bytowo- gospodarczych oraz rekreacyjno-turystycznych; • Poprawa i utrzymanie wymaganej prawem jakości powietrza, w tym dążenie do osiągnięcia poziomu celu długoterminowego dla ozonu i krajowego celu redukcji narażenia do roku 2020 oraz przeciwdziałanie zmianom klimatu poprzez sukcesywną redukcję emisji gazów cieplarnianych; • Poprawa klimatu akustycznego; • Zmniejszenie masy odpadów składowanych na składowiskach oraz zwiększenie udziału przygotowania do ponownego użycia i recyklingu surowców wtórnych i odzysku energii z odpadów; • Zachowanie, ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej, ochrona zasobów leśnych oraz rozwój trwałej, zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej; • Zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i ekologicznego mieszkańcom województwa podkarpackiego, w tym zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz ograniczenie ich skutków; • Ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz remediacja, rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych; • Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów geologicznych oraz ograniczanie presji na środowisko związanej z eksploatacją i prowadzeniem prac poszukiwawczych;

- Ochrona ludności i środowiska przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym.

Strategia rozwoju Gminy Tuszów Narodowy wpisuje się we wskazane cele.

11. **Program Strategiczny Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do Roku 2030**

Strategia rozwoju Gminy Tuszów Narodowy na lata 2025-2035 wpisuje się w założenia Programu Strategicznego Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do Roku 2030, który określa następujące **cele horyzontalne**:

- Ograniczenie negatywnego oddziaływania sektora transportu na klimat oraz na regionalne środowisko naturalne;
- Wzmocnienie rozwiązań multimodalnych;
- Transport publiczny;
- Poprawa bezpieczeństwa w transporcie

Cele podstawowe:

- Zwiększenie dostępności zewnętrznej regionu (krajowej i zagranicznej) wynikającej z peryferyjnego położenia województwa;
- Transportowa spójność wewnętrzna Zwiększenie powiązań transportowych w regionie, w tym likwidowanie obszarów wykluczenia transportowego spowodowanego niskim zaludnieniem / obszarami górzystymi / obszarami o niskiej skali zatrudniania;
- Integracja wewnętrzna Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego i miejskich obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu, uwzględniająca policentryczny układ województwa i umożliwiającą integrację głównych rynków pracy.

12. **Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2021-2030**

W Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego zdefiniowano 4 cele strategiczne:

- **Cel strategiczny 1:** Rozwijanie i wzmacnianie regionalnego systemu innowacji,
- **Cel strategiczny 2:** Wzrost innowacyjności i konkurencyjności podkarpackich przedsiębiorstw,
- **Cel strategiczny nr 3:** Rozwój potencjału kadrowego i kultury sprzyjającej podnoszeniu innowacyjności regionu,

- **Cel strategiczny nr 4:** Stymulowanie rozwoju umiędzynarodowienia gospodarki oraz korzystnego udziału w globalnych łańcuchach wartości,

do których opracowano cele operacyjne.

RIS określa również 3 cele strategiczne horyzontalne:

- **Cel horyzontalny 1:** Ewolucja gospodarki regionalnej w kierunku „Przemysłu 4.0”,
- **Cel horyzontalny 2:** Transformacja przedsiębiorstw umożliwiająca wdrażanie rozwiązań z zakresu GOZ, w tym w obszarze biogospodarki,
- **Cel horyzontalny 3:** Doskonalenie instrumentów monitorowania postępów wdrażania polityki proinnowacyjnej oraz funkcjonowania regionalnego ekosystemu innowacji, w tym identyfikowania wąskich gardeł dyfuzji innowacji.

DOKUMENTY PONADLOKALNE I LOKALNE

13. **Strategia Rozwoju Powiatu Mieleckiego na lata 2021-2030**

Strategia Rozwoju Powiatu Mieleckiego na lata 2021-2030 określa następujące priorytety i cele strategiczne:

Obszar gospodarka

Cel strategiczny 1:

Wzrost potencjału przedsiębiorczego powiatu

Cel strategiczny 2:

Lepsze wykorzystanie potencjału turystycznego powiatu

Cel strategiczny 3:

Wysoka kultura utrzymania i wykorzystania terenów rolniczych i leśnych

Cel strategiczny 4:

Wyższy poziom zrównoważenia rynku pracy w powiecie

Cel strategiczny 5:

Wysoka atrakcyjność powiatu jako miejsca prowadzenia aktywności gospodarczej oraz przyjaznego „miejsca do życia”

Obszar społeczny

Cel strategiczny 1:

Poprawa stanu zdrowia oraz aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców bezpiecznego powiatu mieleckiego

Infrastruktura, środowisko i przestrzeń

Cel strategiczny 1:

Wysoki poziom integracji przestrzennej w powiecie z zachowanymi walorami środowiskowymi oraz rozwiniętą infrastrukturą techniczną.

Strategia Rozwoju Gminy Tuszów Narodowy na lata 2025-2035 jest spójna z powyższymi celami.

14. **Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Mieleckiego na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029**

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Mieleckiego definiuje następujące cele:

- Zapewnienie dobrego stanu środowiska w zakresie jakości powietrza oraz adaptacja do zmian klimatu;
- Poprawa klimatu akustycznego w powiecie mieleckim;
- Ochrona ludności i środowiska przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym;
- Przeciwdziałanie, minimalizowanie i usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych oraz zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wody dla społeczeństwa i gospodarki;
- Zrównoważone gospodarowanie wodami dla zapewnienia zapotrzebowania na wodę dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcia dobrego stanu wód;
- Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu, zasobów leśnych oraz rozwój trwałej, zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
- Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów geologicznych oraz ograniczanie presji na środowisko związanej z eksploatacją i prowadzeniem prac poszukiwawczych;
- Ochrona powierzchni ziemi, gleb oraz minimalizowanie i usuwanie skutków zmian klimatu, w tym osuwisk;
- Zagospodarowanie odpadów zgodne z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, ukierunkowane na gospodarkę o obiegu zamkniętym;
- Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu;
- Wzrost efektywności systemu zbierania odpadów;

- Zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i ekologicznego mieszkańcom województwa podkarpackiego.

Strategia Rozwoju Gminy Tuszów Narodowy na lata 2025-2035 jest spójna z powyższymi celami.

15. **Strategia ZIT dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Mielca na lata 2022-2027**

Cele zidentyfikowane w Strategii ZIT dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Mielca na lata 2022-2027, stanowią odpowiedź na zdiagnozowane problemy i wyzwania, jak również skupione są na wykorzystaniu posiadanych potencjałów. Są to:

Sfera społeczno-gospodarcza

Cel strategiczny ZIT 1. Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru MOF wraz z podniesieniem jakości życia mieszkańców MOF:

Kierunek działania 1.1. Rozwój usług publicznych;

Kierunek działania 1.2. Wzmocnienie funkcji gospodarczych obszaru MOF.

Sfera przestrzenno-środowiskowa

Cel strategiczny ZIT 2. Rozwój infrastruktury i ochrona środowiska w MOF wraz z kompleksowym zagospodarowaniem przestrzeni publicznych:

Kierunek działania 2.1. Poprawa zintegrowania obszaru poprzez rozbudowę infrastruktury i rozwój mobilności;

Kierunek działania 2.2. Ochrona różnorodności biologicznej wraz z podniesieniem jakości przestrzeni publicznych.

Strategia Rozwoju Gminy Tuszów Narodowy na lata 2025-2035 jest spójna z powyższymi celami.

16. **Strategia Rozwoju Ponadlokalnego "Dorzecze Wisłoki" na lata 2021-2030**

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego "Dorzecze Wisłoki" na lata 2021-2030 określa następujące cele:

Cel 1. Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości;

Cel 2. Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne Dorzecza Wisłoki;

Cel 3. Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego;

Cel 4. Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju.

Strategia Rozwoju Gminy Tuszów Narodowy na lata 2025-2035 jest spójna z powyższymi celami.

17. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Strategia rozwoju gminy uwzględnia zapisy planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujące w gminie Tuszów Narodowy, w tym zawierają się zmiany do planów, uchylene MPZP Tuszów Narodowy, wyroki sądów, rozstrzygnięcia nadzorcze i inne:

1. MPZP – teren usług komercyjnych i działalności produkcyjnej w Tuszowie Narodowym -Uchwała RG. Tuszów Narodowy Nr V/29/99 z dnia 25 lutego 1999.
2. MPZP – teren zabudowy mieszkaniowo – usługowej „Błonie” Malinie. Uchwała RG. Tuszów Narodowy Nr XX/174/2005 z dnia 25 lutego 2005 z późn. zmianami.
3. MPZP – Teren zabudowy produkcyjno-usługowej w Maliniu. Uchwała RG. Tuszów Narodowy Nr XX/173/2005 z dnia 25 lutego 2005 z późn. zmianami.
4. MPZP – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami towarzyszącymi w miejscowościach Sarnów i Czajkowa. Uchwała RG. Tuszów Narodowy Nr XXXVII/289/2010 z dnia 17 marca 2010.
5. MPZP – Teren zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo – usługowej w miejscowości Grochowe. Uchwała RG. Tuszów Narodowy Nr XXIII/204/2013 z dnia 13 marca 2013 z późn. zmianami.
6. MPZP – Teren zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo – usługowej w miejscowości Ławnica. Uchwała RG. Tuszów Narodowy Nr XXIII/205/2013 z dnia 13 marca 2013.
7. MPZP – „Grochowe 1/2014” o przeznaczeniu obszaru o powierzchni ok. 22.3 ha w miejscowości Grochowe na tereny rolnicze. Uchwała RG. Tuszów Narodowy Nr XXXVII/353/2014 z dnia 04 lipca 2014.
8. MPZP – „Jaślany 1/2014” o przeznaczeniu obszaru o powierzchni ok.10 ha w miejscowości Jaślany na teren rolniczy. Uchwała RG. Tuszów Narodowy Nr XXXVII/354/2014 z dnia 04 lipca 2014.

9. MPZP – Terenów zabudowy produkcyjno-usługowej STREFA TUSZÓW w Tuszowie Narodowym. Uchwała Rady Gminy Tuszów Narodowy Nr XXVI/210/2021 z dnia 24 maja 2021, ogłoszona w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego dnia 21 czerwca 2021 poz. 2233.
- 9.1 I zmiana MPZP – Terenów zabudowy produkcyjno-usługowej STREFA TUSZÓW w Tuszowie Narodowym. Uchwała Rady Gminy Tuszów Narodowy Nr XXXII/266/2022 z dnia 10 lutego 2022 r.
- 9.2 II zmiana MPZP – Terenów zabudowy produkcyjno-usługowej STREFA TUSZÓW w Tuszowie Narodowym. Uchwała Rady Gminy Tuszów Narodowy Nr XLVI/375/2023 z dnia 17 sierpnia 2023 r.
- 9.3 I zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego "Terenów zabudowy produkcyjno-usługowej - strefa Tuszów" w miejscowości Tuszów Narodowy NR III/24/2024 z 29 lipca 2024 r.

Przedstawiona analiza wskazuje na wysoki poziom spójności pomiędzy dokumentami strategicznymi. Cele Strategii Rozwoju Gminy Tuszów Narodowy odpowiadają priorytetom określonym zarówno w Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, jak i w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Szczególnie widoczna jest zgodność w zakresie:

- rozwoju przedsiębiorczości i wzmacniania konkurencyjności gospodarki,
- rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego,
- rozwoju infrastruktury technicznej z poszanowaniem środowiska,
- poprawy jakości i dostępności usług publicznych oraz efektywnego zarządzania.

Takie powiązanie celów potwierdza, że kierunki rozwoju Gminy Tuszów Narodowy wpisują się w regionalne i krajowe priorytety polityki rozwoju, co stanowi istotną przesłankę dla skutecznego pozyskiwania środków zewnętrznych i realizacji przedsięwzięć rozwojowych.

Tabela 6 Spójność celów strategicznych Strategii z dokumentami wyższego rzędu (Źródło: opracowanie własne)

Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 (obszary tematyczne)

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)

Strategia Rozwoju Gminy Tuszów Narodowy – cele strategiczne

1. Gospodarka i nauka – Wzmacnianie potencjału regionalnej gospodarki oraz zwiększanie udziału nauki i badań dla innowacyjnego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego województwa.	Cel II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych. Cel I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.	Cel strategiczny 1. Rozwój lokalnej gospodarki oraz wzmacnianie potencjału inwestycyjnego gminy. Cel strategiczny 6. Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury oraz efektywnego zarządzania lokalnego.
2. Kapitał ludzki i społeczny – Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego jako podstawy umożliwiającej rozwój regionu oraz podnoszenie poziomu życia mieszkańców.	Cel I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Cel III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.	Cel strategiczny 2. Wzmacnianie potencjałów społeczności lokalnej. Cel strategiczny 3. Rozwój funkcji mieszkaniowej oraz poprawa jakości życia mieszkańców. Cel strategiczny 4. Wzmacnianie dostępności i jakości usług społecznych oraz publicznych.
2. Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska – Rozbudowa infrastruktury służącej rozwojowi oraz optymalizacja wykorzystania zasobów naturalnych i energii przy zachowaniu dbałości o stan środowiska przyrodniczego.	Cel I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Cel II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.	Cel strategiczny 5. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią przy zachowaniu walorów przyrodniczych. Cel strategiczny 6. Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury oraz efektywnego zarządzania lokalnego.
4. Dostępność usług – Zwiększenie dostępu obywateli do usług publicznych i podniesienie standardu ich świadczenia dla poprawy	Cel I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym,	Cel strategiczny 4. Wzmacnianie dostępności i jakości usług społecznych oraz publicznych.

jakości życia i wzmacniania procesów rozwojowych.

środowiskowym i przestrzennym.

Cel III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Cel strategiczny 3.

Rozwój funkcji mieszkaniowej oraz poprawa jakości życia mieszkańców.

Cel strategiczny 6.

Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury oraz efektywnego zarządzania lokalnego.

5. Obszary Strategicznej interwencji

Obszary strategicznej interwencji w odniesieniu do planu inwestycyjnego określonego w Strategii rozwoju Gminy Tuszów Narodowy usytuowane są w obrębie wydzielonych obszarów specjalnych, które zostały wyznaczone w strategicznych i planistycznych dokumentach krajowych i wojewódzkich tj.:

- Strategia Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030);
- Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030".

OSI Krajowe - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030):

Wschodnia Polska Wschodnia część kraju w największym stopniu skupia obszary zagrożone marginalizacją, a jej województwa - lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie znajdują się w grupie regionów o zdecydowanie niższym poziomie konkurencyjności w porównaniu do średniej w Unii Europejskiej. W odniesieniu do poziomu krajowego/makroregionalnego gmina Tuszów Narodowy wpisuje się w granice OSI Wschodnia Polska.

Rysunek 5 Obszar OSI Polska Wschodnia (Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030)

OSI Regionalne: Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030 Gmina Tuszów Narodowy wpisuje się w następujące priorytety

Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku, w szczególności w następujące kierunki działań:

Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej

Obszary wiejskie dotyka zjawisko postępującej marginalizacji i niskiego poziomu jakości życia. Kluczową kwestią przeciwdziałającą tym trendom jest rozwój infrastruktury w szczególności: wodno-kanalizacyjnej, energetycznej, teleinformatycznej oraz transportowej. Działania należy tak ukierunkować, aby umożliwiała rozwój gospodarki i przedsiębiorczości w tym powstawanie miejsc pracy w sektorach pozarolniczych, dostępność do usług publicznych, przekwalifikowanie zawodowe oraz mobilność przestrzenną, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego. Realizacja wyzwań regionalnych pozwoli na wielokierunkowy i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

Zakładane działania:

- poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu;
- zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej;
- -modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych, jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa;

- rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej - poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami;
- tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości;

Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Rozwój obszarów wiejskich należy oprzeć na wykorzystaniu zróżnicowanych potencjałów rozwojowych, wzmocnieniu sektora rolnictwa, jak również pozarolniczych specjalizacji gospodarczych. Strategicznym działaniem jest również aktywizowanie społeczności do podejmowania działalności gospodarczej wykorzystującej endogeniczne zasoby obszaru jako elementu konkurencyjności i zwiększenia dochodów ludności.

Zakładane działania:

- promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów;
- aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej;
- kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej;
- wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych;
- rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym

Kluczowym czynnikiem determinującym inicjowanie procesów rozwoju obszarów wiejskich jest wielokierunkowa aktywizacja społeczności lokalnej. Podniesienie poziomu życia zależy od właściwej identyfikacji potrzeb i możliwości danego obszaru, w który to proces należy włączyć lokalną społeczność. Grupy społeczne powinny także współuczestniczyć w zarządzaniu lokalnymi zasobami. Istotne jest również oddolne zaangażowanie się społeczności w partnerstwa regionalne i ponadregionalne, a nawet międzynarodowe.

Zakładane działania:

- wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej;
- podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych;
- poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby;

- promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.);
- upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej;
- wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej

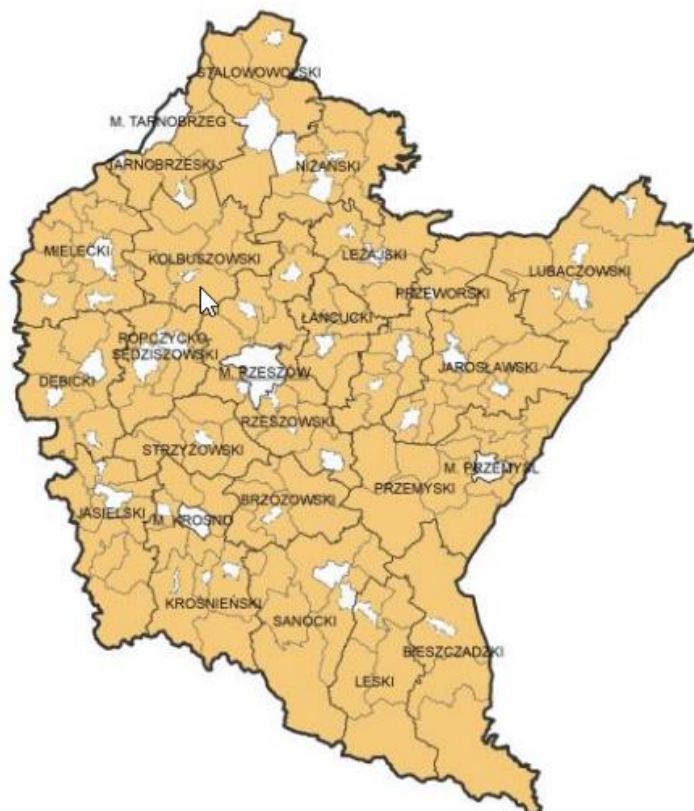
Jakość przestrzeni obszarów wiejskich warunkuje możliwość i efektywność działań prorozwojowych. Dlatego też, gospodarka przestrzenna obszarów wiejskich powinna być określona w opracowaniach urbanistycznych, aby zapewnić racjonalne wykorzystanie przestrzeni i zasobów endogenicznych, przy zachowaniu walorów krajobrazowych i przyrodniczych. Należy również dążyć do zachowania zgodności z dokumentami planistycznymi sporządzanymi dla obszarów sąsiednich.

Zakładane działania:

- dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców;
- efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów;
- wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego w projektowaniu przestrzeni wiejskiej;
- poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku;
- budowa oraz modernizacja infrastruktury wspierającej rozwój funkcji kulturowo-społecznych na terenach wiejskich;
- -racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego.

Obszar Gminy Tuszów Narodowy zgodnie z założeniami Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 zaliczony został do obszarów wiejskich zagrożonych zjawiskiem postępującej marginalizacji i niskiego poziomu jakości życia. Priorytetem w tym zakresie jest przeciwdziałanie tym trendom w oparciu o rozwój infrastruktury w szczególności: wodno-kanalizacyjnej, energetycznej, teleinformatycznej oraz transportowej. Zgodnie z założeniami Strategii rozwoju województwa - Podkarpackie 2030, działania mają umożliwić rozwój gospodarki i przedsiębiorczości w tym powstawanie miejsc pracy w sektorach pozarolniczych, dostępność do usług publicznych, przekwalifikowanie zawodowe oraz mobilność przestrzenną, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego, co pozwoli na wielokierunkowy i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.¹

¹ Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030, s. 132

Rysunek 6 Obszary wiejskie województwa podkarpackiego (Źródło: Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030)

Rozwój obszarów wiejskich zgodnie z założeniami Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 powinno opierać się na wykorzystaniu zróżnicowanych potencjałów rozwojowych, wzmocnieniu sektora rolnictwa, jak również pozarolniczych specjalizacji gospodarczych. Strategicznym działaniem jest także aktywizowanie społeczności do podejmowania działalności gospodarczej wykorzystującej endogeniczne zasoby obszaru jako elementu konkurencyjności i zwiększenia dochodów ludności w oparciu o następujące zadania:

- promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów,
- aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej,
- kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej,
- wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych,
- ukierunkowanie na dywersyfikację specjalizacji w celu podniesienia towarowości gospodarstw rolniczych,
- rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.²

² Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030

Czynnikiem warunkującym inicjowanie procesów rozwoju obszarów wiejskich jest definiowanym w dokumencie wyższego rzędu jest również wielokierunkowa aktywizacja społeczności lokalnej w oparciu o oddolne zaangażowanie się społeczności w partnerstwa regionalne

i ponadregionalne, a nawet międzynarodowe. Istotnym działaniem jest również racjonalizacja przestrzeni wiejskiej w kontekście wzrostu jej jakości i zwiększenia możliwości prorozwojowych. Ważne jest zatem, aby gospodarka przestrzenna obszarów wiejskich została dookreślona w opracowaniach urbanistycznych, w celu zapewnienia racjonalnego wykorzystania przestrzeni i zasobów endogenicznych, walorów krajobrazowych i przyrodniczych w korelacji z zapisami dokumentów planistycznych sporządzonych dla kraju, województwa, powiatu i gminy.

Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 to zintegrowany dokument planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego określający ramy dla planowania przestrzennego gmin, łącząc politykę przestrzenną państwa i województwa. Dokument w priorytecie VII pn. Terytorialny wymiar Strategii obszar horyzontalny Wzmocnienie terytorialnej spójności województwa podkarpackiego określa następujące cele dotyczące wymiaru terytorialnego i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie podkarpackim:

- **Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego Rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych oraz powiązań obszarów wiejskich z miastami, umożliwiające rozprzestrzenianie procesów rozwojowych w całym regionie,**
- **Rozwój potencjału gospodarczego miast, ze szczególnym uwzględnieniem biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne oraz wiejskie.**

Potencjał gospodarczy ośrodków miejskich jako biegunów wzrostu uzależniony jest m.in.: od zakresu realizowanych usług publicznych, jakości systemu nauki i oświaty, poziomu rozwoju gospodarczego w tym rynku pracy, dostępności komunikacyjnej oraz atrakcyjności oferty inwestycyjnej, oddziaływania rdzenia na obszary funkcjonalne i wiejskie. Potencjał gospodarczy biegunów wzrostu, uzależniony jest również od ich zasobów endogenicznych. Podejmowane działania należy skierować na podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez stymulowanie procesów prorozwojowych przez następujące miasta i ich obszary funkcjonalne:

- Przemyśl – predyspozycje do rozwoju usług wyższego rzędu kulturalnych, turystycznych w tym, w oparciu o pomniki historii (Twierdza Przemyśl, Stare Miasto w Przemyślu), sportowych i edukacyjnych, a także funkcji logistycznych na kierunku wschód-zachód oraz transgranicznych funkcji handlowych i współpracy gospodarczej z Ukrainą.
- Krosno – funkcja przemysłowa oparta o potencjał przedsiębiorstw produkcyjno-usługowych sektora motoryzacyjnego, szklarskiego, lotniczego, meblarskiego

i przetwórstwa tworzyw sztucznych. Miasto posiada potencjał do generowania powiązań gospodarczych ze Słowacją, warunki do rozwoju turystyki uzdrowiskowej, kulturowej oraz tranzytowej, a także szkolnictwa wyższego. Należy wykorzystać ciężenia grawitacyjne z miastem Jasło w celu uformowania duopolu tych miast.

- Tarnobrzeg – potencjał dywersyfikacji sektora przemysłu i nowoczesnych inicjatyw gospodarczych, funkcji rekreacyjnych i sportowych, z wykorzystaniem potencjału Jeziora Tarnobrzkiego (m.in. sporty wodne), rozwoju usług opartych na wiedzy z wykorzystaniem szkolnictwa wyższego. Do wykorzystania są możliwości wynikające z położenia na osi relacji ekonomicznych Rzeszów – Warszawa oraz możliwości rozwoju układu multipolarnego ze Stalową Wolą, Niskiem i Sandomierzem – inicjatywa Czwórmieścia. Zasoby materialnego dziedzictwa kulturowego sprzyjają rozwojowi turystyki, w tym turystyki kulturowej.
- Stalowa Wola – posiada duży potencjał przemysłowy, szczególnie w zakresie wdrażania innowacyjności oraz prowadzenia prac B+R, rozwój funkcji edukacyjnych z wykorzystaniem szkolnictwa wyższego. Należy dążyć do utworzenia multipolarnego układu miast razem z Tarnobrzegiem, Niskiem i Sandomierzem – inicjatywa Czwórmieścia.
- Mielec – zasoby do rozwoju branż przemysłu lotniczego, motoryzacyjnego, metalowego i meblowego oraz budowlanego. Mielec posiada potencjał do świadczenia usług okołobiznesowych, lokalizacji dużych międzynarodowych przedsiębiorstw o profilu badawczym i innowacyjnym, a także do utworzenia układu multipolarnego Mielec – Dębica – Ropczyce.
- Jasło – posiada potencjał małych i średnich przedsiębiorstw w sektorze produkcyjnym i usługowym, predyspozycje do powiązań gospodarczych ze Słowacją. W celu wzmocnienia roli bieguna wzrostu, należy wykorzystać ciężenia grawitacyjne z miastem Krosno w układzie duopolu tych miast.
- Lubaczów – ośrodek ponadlokalnych funkcji gospodarczych z potencjałem do obsługi potrzeb północno-wschodniej części województwa oraz potencjał w zakresie obsługi ruchu turystycznego Roztocza. Wspierać należy sektor małych i średnich przedsiębiorstw produkcyjnych. Miasto posiada potencjał do generowania powiązań gospodarczych z Ukrainą, warunki do rozwoju turystyki uzdrowiskowej, kulturowej oraz tranzytowej oraz dla utworzenia lotniska umożliwiającego rozwój modelarstwa lotniczego w województwie.

Duopol Dębica-Ropczyce - dostępność komunikacyjna w układzie wschód-zachód umożliwia rozwój usług transportowych oraz przedsiębiorstw o skali międzynarodowej (w szczególności przemysł gumowy i chemiczny). Należy kształtować rozwój powiązań społeczno-gospodarczych z biegunem Mielec celem utworzenia układu multipolarnego.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

Duopol Jarosław-Przeworsk – predyspozycje do rozwoju funkcji kulturalnych oraz gospodarczych, w szczególności rozwijania powiązań z Ukrainą. Bogate zasoby materialnego dziedzictwa kulturowego predysponują do rozwoju turystyki, w tym turystyki kulturowej. Należy rozważać dywersyfikację partnerów wymiany międzynarodowej.

Duopol Sanok-Lesko – potencjał w zakresie obsługi ruchu turystycznego Bieszczad. Wysoko rozwinięta branża motoryzacyjna. Duży potencjał przedsiębiorstw produkcyjno-usługowych oraz generowania powiązań gospodarczych ze Słowacją i Ukrainą. Bogate zasoby materialnego dziedzictwa kulturowego predysponują do rozwoju turystyki, w tym turystyki kulturowej. Docelowo duopol może zostać rozszerzony o Ustrzyki Dolne, tworząc układ multipolarny.

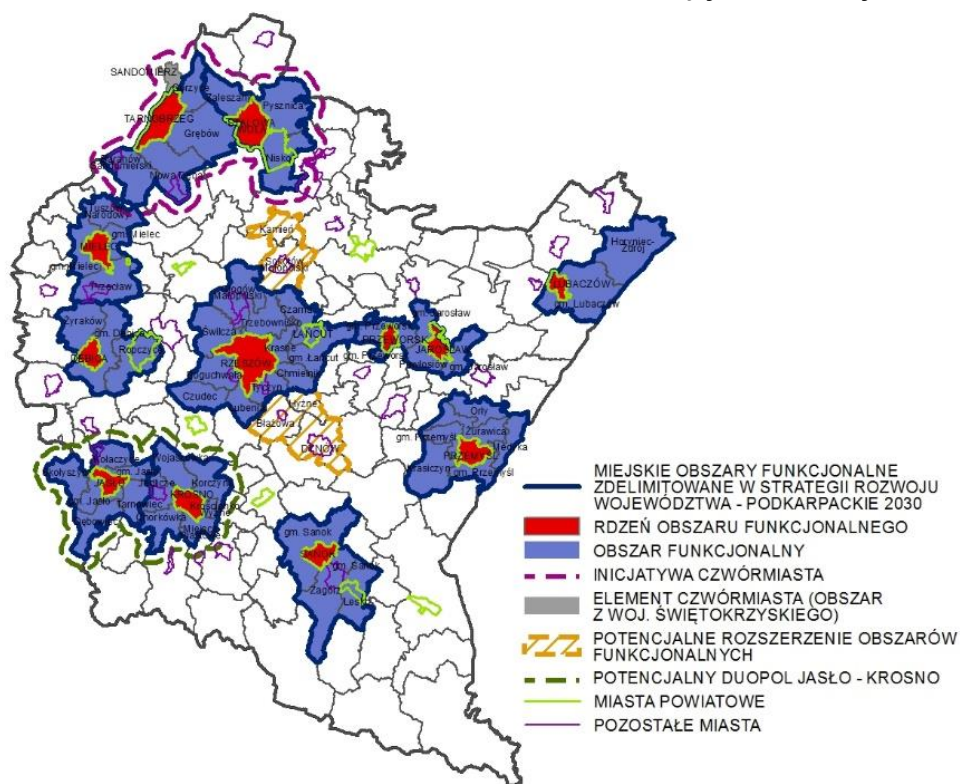
Zakładane działania:

- wzmacnianie sieci ciężarów grawitacyjnych miast regionu stanowiących szansę do stworzenia sieci stymulowania przepływu procesów rozwojowych;
- rozwój obszarów dla potencjalnych inwestorów pod kątem możliwości rozwoju stref działalności gospodarczej;
- wspieranie rozwoju strefy działalności gospodarczej w kierunku powstawania i efektywnego funkcjonowania przedsiębiorstw wraz z oddziaływaniem na obszary wiejskie;
- kreowanie nowych miejsc pracy oraz zwiększenie wartości PKB poprzez rozwój sektora usług i przedsiębiorstw;
- dywersyfikacja gospodarki biegunów wzrostu i ich obszarów funkcjonalnych celem wzmocnienia funkcji gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem możliwego okresu regresu gospodarczego w wymiarze ponadregionalnym;
- zniwelowanie istniejących barier transgranicznych i zacieśnienie współpracy gospodarczej z przedsiębiorstwami z Ukrainy i Słowacji;
- wprowadzenie w ośrodkach miejskich rozwiązań wpisujących się w ideę (ang. Smart City);
- kształtowanie miejskich terenów zieleni w nawiązaniu do idei: „zielone miasta”;
- wsparcie rozwoju biegunów wzrostu z wykorzystaniem ich potencjału turystycznego i rekreacyjnego.
- rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu
- Policentryczność układu osadniczego umożliwia budowanie wielokierunkowych powiązań funkcjonalnych. Jednym z narzędzi wspierających dyfuzję procesów rozwojowych jest nasycenie obszaru województwa siecią komunikacyjną i infrastrukturą transportową, która zapewni spójność terytorialną i gospodarczo-społeczną. Inwestycje infrastrukturalne należy ukierunkować na zapewnienie efektywnego i bezpiecznego procesu przemieszczania się z uwzględnieniem zachowania ładu przestrzennego.

Zakładane działania:

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

- zwiększenie spójności terytorialnej obszarów funkcjonalnych budowę, rozbudowę oraz modernizację infrastruktury kolejowej;
- podniesienie bezpieczeństwa komunikacyjnego poprzez budowę obwodnic i odciążenie centrów miast od przeciążeń wynikających z transportu indywidualnego i komunikacji publicznej;
- modernizacja i rozwój infrastruktury dróg lokalnych w celu zwiększenia spójności obszarów funkcjonalnych miast;
- rozwój transportu publicznego, w tym poprzez modernizację i rozwój infrastruktury w celu efektywniejszego przemieszczania się wewnątrz obszarów funkcjonalnych oraz między nimi;
- wspieranie systemu zrównoważonego transportu wraz węzłami intermodalnymi typu P&R, B&R;
- rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych jako alternatywy dla przemieszczania się na krótkich odcinkach oraz służących rekreacji.

Rysunek 7 Miejskie Obszary Funkcjonalne (Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030)

- Funkcje metropolitalne Rzeszowa oraz jego obszaru funkcjonalnego Rozwój miasta Rzeszowa i jego obszaru funkcjonalnego jako obszaru metropolitalnego o znaczeniu międzynarodowym;
- Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju Zmniejszenie poziomu dysproporcji pomiędzy rozwiniętymi gospodarczo i społecznie ośrodkami województwa a obszarami zagrożonymi marginalizacją;
- Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich i wsparcie ich wielofunkcyjności ³

³ Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

Założenia przedmiotowej Strategii rozwoju Gminy Tuszów Narodowy na lata 2025-2030 są zgodne z celami określonymi w Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 jak również z założeniami z Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego perspektywa 2030.

Obszary funkcjonalne a spójna polityka przestrzenna

Z poziomu regionalnego spójnego z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego perspektywa 2030 gmina Tuszów Narodowy wpisuje się w Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodka Subregionalnego, Obszar Funkcjonalny Innowacyjnego Przemysłu, Miejski Obszar Funkcjonalny Mielec.

Obszar Funkcjonalny Innowacyjnego Przemysłu (OFIP)⁴ obejmuje tereny centralnej i północnej części województwa (Nizinę Nadwiślańską, Dolinę Dolnego Sanu, Dolinę Dolnej Wisłoki, Równinę Tarnobrzeską, Płaskowyż Kolbuszowski i Pradolinę Podkarpacką).

Obszar obejmuje 6 miast: Rzeszów, Dębica, Leżajsk, Mielec, Stalowa Wola i Tarnobrzeg, 11 gmin miejsko-wiejskich: Boguchwała, Głogów Małopolski, Kolbuszowa, Nisko, Nowa Dęba, Nowa Sarzyna, Przecław, Ropczyce, Rudnik nad Sanem, Sędziszów Małopolski i Sokołów Małopolski, oraz 23 gminy wiejskie: Bojanów, Cmolas, Czarna, Dębica, Dzikowiec, Gorzyce, Grębów, Iwierzycy, Jeżowe, Kamień, Leżajsk, Majdan Królewski, Mielec, Niwiska, Ostrów, Rakszawa, Raniżów, Świlcza, Trzebownisko, Tuszów Narodowy, Zaleszany, Żołynia i Żyraków.

Obszar zajmuje powierzchnię ok. 4 475,3 km² (ok. 25% pow. województwa), liczy około 42% ludności województwa.

W obrębie OFIP znajdują się miejskie obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych: MOF Tarnobrzeg (gminy wiejskie: Gorzyce, Grębów; gmina miejsko-wiejska Nowa Dęba; gmina miejska Tarnobrzeg), MOF Stalowa Wola (gmina wiejska: Zaleszany; gmina miejsko-wiejska Nisko; gmina miejska Stalowa Wola) oraz MOF Mielec (gmina wiejska Tuszów Narodowy; gmina miejsko-wiejska Przecław; gmina miejska Mielec).

⁴ Priorytety, funkcje i kierunki zagospodarowania MOF, Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego – perspektywa 2030

Rysunek 8 Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym (Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego perspektywa 2030)

OFIP posiada dobrze wykształconą strukturę sieci osadniczej z Rzeszowem jako ośrodkiem wojewódzkim, Stalową Wolą, Mielcem i Tarnobrzegiem, jako ośrodkami subregionalnymi i siecią mniejszych miast stanowiących lokalne ośrodki rozwoju i koncentracji usług. Na jego terenie występują najkorzystniejsze warunki do rozwoju funkcji przemysłowych oparte na historycznych początkach związanych z powstaniem w latach 30. XX w. Centralnego Okręgu Przemysłowego oraz na wysokim poziomie kultury technicznej kolejnych pokoleń pracowników.

Gminy wchodzące w skład obszaru funkcjonalnego charakteryzują się największą w województwie koncentracją nowoczesnych zakładów przemysłowych branży lotniczej, elektromaszynowej i chemicznej oraz firm informatycznych. Zakłady te w większości działają na terenie specjalnych stref ekonomicznych (tarnobrzeszkiej, mieleckiej i krakowskiej) oraz w parkach technologicznych i przemysłowych.

Zakłady działające w branży lotniczej i informatycznej w celu wzmocnienia swoich potencjałów utworzyły klastry branżowe. Klaster przemysłu lotniczego „Dolina Lotnicza”, skupia ponad 120 podmiotów, zlokalizowanych głównie w Rzeszowie, Mielcu, Sędziszowie Małopolskim, Dębicy i Stalowej Woli. Wschodni Klaster Informatyczny skupia około 60 podmiotów, z czego 50 ma swoją siedzibę na terenie OFIP. Działają także mniejsze klastry wspierające sektor przemysłowy jak Podkarpacki Klaster Spawalniczy KLASTAL, Polski Klaster Innowacyjnych Technologii Kuźniczych HEFAJSTOS oraz Klaster Edukacji Zawodowej przy TSSE Euro-Park WISŁOSAN.

Wsparciem dla rozwijających się gałęzi przemysłu jest prowadzona działalność naukowa i edukacyjna w zakresie specjalizacji regionalnych, realizowana przez ośrodki badawczo-

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

rozwojowe szkolnictwa wyższego z wiodącą rolą Politechniki Rzeszowskiej, inkubatory technologiczne oraz poprzez sieć szkół średnich i ponadgimnazjalnych.

Największym i najważniejszym ośrodkiem przemysłowym i naukowym OFIP jest Rzeszów.

Priorytet rozwojowy: Rozwój przemysłu nowoczesnych technologii.

Funkcje rozwojowe:

- podstawowe – przemysłowa, usługowa,
- towarzyszące – rolnicza, turystyczna.

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- rozwój bazy innowacyjnego przemysłu;
- rozwój drobnej przedsiębiorczości;
- rozwój funkcji metropolitalnych Rzeszowa;
- wzmocnienie roli miast jako ośrodków kreujących wysoką jakość życia mieszkańców;
- rozbudowa infrastruktury technicznej i transportowej;
- rozbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej;
- rozwój turystyki w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe;
- rozwój produkcji rolnej oraz bazy przetwórstwa rolno-spożywczego;
- rozwój gospodarki leśnej oraz bazy przetwórstwa drewna.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- rozwój zakładów przemysłowych m.in. w branży lotniczej, elektromaszynowej i chemicznej oraz firm informatycznych, z wykorzystaniem potencjału naukowo-badawczego i zaawansowanych technologii z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju;
- wzmacnianie zewnętrznych i wewnętrznych powiązań komunikacyjnych obszaru;
- poprawa stanu technicznego infrastruktury drogowej i kolejowej;
- rozwój atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turystycznej, w tym rozwój gospodarstw agroturystycznych;
- użytkowanie dolin rzecznych Wisły, Sanu, Wisłoki i Wisłoka zapewniające zachowanie drożności i walorów przyrodniczych korytarzy ekologicznych oraz ich zagospodarowanie w dostosowaniu do wymogów ochrony przeciwpowodziowej;
- uwzględnienie przy zagospodarowaniu terenów ograniczeń związanych z położeniem na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi;
- zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy, powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa, przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych;
- rozwój rolnictwa ekologicznego dostosowanego do lokalnych warunków, poprawa struktury agrarnej gospodarstw;
- zagospodarowanie turystyczne w dostosowaniu do chłonności środowiska;
- zachowanie i ochrona zabytkowych obiektów i założeń przestrzennych oraz współczesnego materialnego dziedzictwa kulturowego;

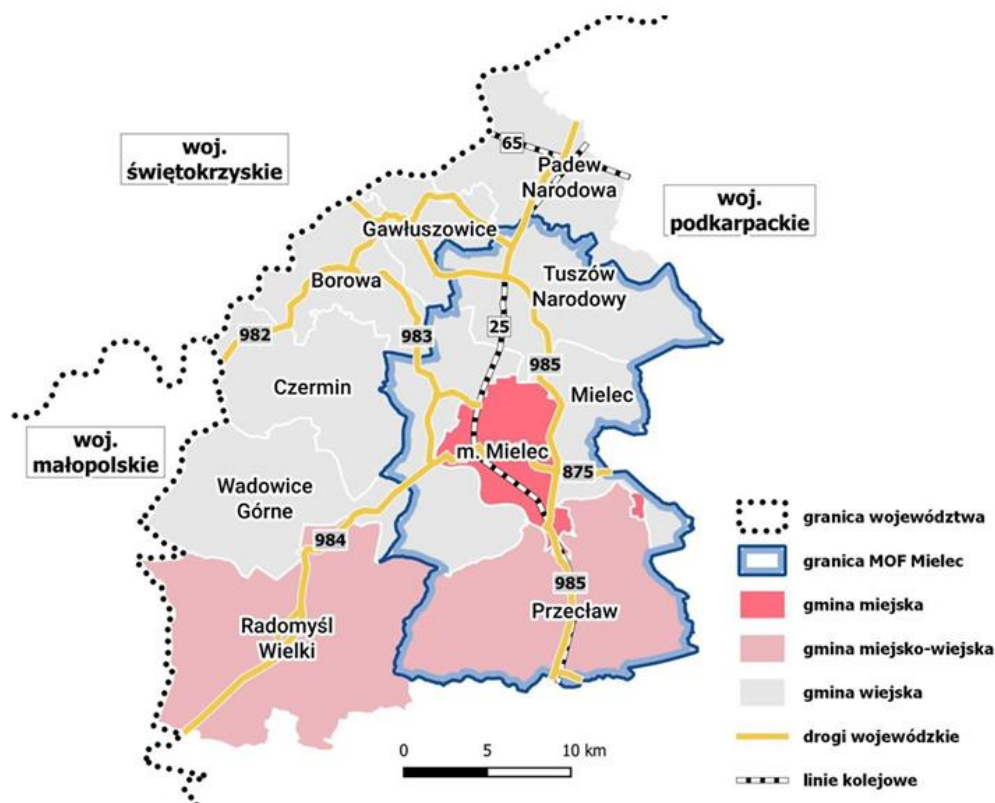
STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

- ochrona i racjonalna gospodarka zasobami wodnymi, leśnymi i zasobami kopalin;
- rozwój terenów inwestycyjnych przy zapewnieniu wymaganego uzbrojenia.

Miejski obszar funkcjonalny ośrodka subregionalnego Mielec (MOF Mielec) położony jest w części północno-zachodniej województwa podkarpackiego, na pograniczu Niziny Nadwiślańskiej i Doliny Dolnej Wisłoki i obejmuje miasto Mielec (ośrodek powiatowy) oraz gminy z powiatu mieleckiego bezpośrednio sąsiadujące z miastem:

- gminę miejsko-wiejską Przecław,
- gminy wiejskie: Mielec, Tuszów Narodowy.

MOF Mielec zajmuje powierzchnię 393 km² i liczy 93 786 mieszkańców. Obszar charakteryzuje wysoka gęstość zaludnienia, wynosząca 239 osób/km², dwukrotnie wyższa od średniej w województwie podkarpackim oraz wysoki poziom rozwoju gospodarczego (wyższa od średniej województwa liczba pracujących przypadająca na tysiąc ludności, wyższe niż przeciętne nasycenie podmiotami gospodarczymi). Głównymi sektorami gospodarki decydującymi o rozwoju obszaru są przemysł i budownictwo.

Rysunek 9 MOF Mielca na tle powiatu mieleckiego (Źródło: Strategia ZIT dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Mielca na lata 2022-2027)

Zgodnie z założeniami Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego – perspektywa 2030⁵ priorytetem rozwojowym dla MOF to integracja ośrodka subregionalnego z jego obszarem funkcjonalnym w celu rozwoju potencjału

⁵ Priorytety, funkcje i kierunki zagospodarowania MOF, Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego – perspektywa 2030

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

gospodarczego oraz poprawy warunków życia mieszkańców. Podstawowymi funkcjami rozwojowymi ww. obszaru są:

- podstawowe – przemysłowa (w szczególności przemysł lotniczy),
- towarzyszące – usługowa i rolnicza.

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- wzmacnianie potencjału gospodarczego i społecznego ośrodka subregionalnego stymulującego rozwój obszaru funkcjonalnego;
- rozwój stref aktywności gospodarczej oraz instytucji otoczenia biznesu;
- poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym (w tym SSE), regionalnym i krajowym;
- integracja i rozwój transportu publicznego;
- rozwój różnych form rekreacji, usług turystycznych i kulturalnych;
- rozwój rolnictwa ekologicznego.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- wzmacnianie powiązań funkcjonalno-przestrzennych gmin wchodzących w skład obszaru z rdzennym ośrodkiem miejskim poprzez tworzenie i realizowanie wspólnych projektów rozwojowych i przedsięwzięć inwestycyjnych;
- rozwój gospodarczy MOF z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju;
- efektywne wykorzystanie bazy infrastrukturalnej i tradycji COP oraz potencjału naukowo-badawczego i zaawansowanych technologii w dziedzinie przemysłu lotniczego dla rozwoju przedsiębiorstw sektora produkcyjnego i usługowego;
- rozwój powiązań komunikacyjnych drogowych i kolejowych wzmacniających zewnętrzną i wewnętrzną dostępność obszaru;
- rozwój terenów inwestycyjnych przy zapewnieniu wymaganego uzbrojenia i dogodnego powiązania komunikacyjnego z głównymi szlakami transportowymi;
- podniesienie poziomu życia mieszkańców poprzez rozwój i modernizację bazy usług publicznych, bazy rekreacyjnej oraz infrastruktury przeciwpowodziowej;
- rozwój infrastruktury turystyki biznesowej;
- poprawa ładu przestrzennego poprzez porządkowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF, dbałość o centra miejscowości, rewitalizację terenów i obiektów zdegradowanych;
- zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych;
- rozwój rolnictwa ekologicznego opartego na wyspecjalizowanych gospodarstwach rolnych;
- uwzględnienie przy zagospodarowaniu terenów ograniczeń związanych z położeniem na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią oraz na terenach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.

Gospodarowanie wodą

Strategia rozwoju gminy Tuszów Narodowy jest zgodna z ustaleniami dokumentów planistycznych z zakresu gospodarowania wodami, określonych w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne. Zapisy strategii uwzględniają cele i kierunki działań wynikające z najważniejszych dokumentów dotyczących ochrony zasobów wodnych, w szczególności:

- Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja na lata 2022–2027, IV cykl planistyczny);
- Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły;
- Planu przeciwdziałania skutkom suszy.

Plan inwestycyjny zawarty w przedmiotowym opracowaniu dotyczący zarządzania zasobami wodnymi, zarządzania kryzysowego i szacowania strat spowodowanych suszą między innymi poprzez edukację społeczną czy działania infrastrukturalne związane z racjonalną gospodarką wodną (tu między innymi zadania z zakresu rozbudowy systemu wodno-kanalizacyjnego na terenie gminy Tuszów Narodowy czy gospodarki melioracyjnej) w pełni wpisują się w postulaty PPSS.

Strategia wpisuje się również w cele Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, którego priorytetem jest zarządzanie ryzykiem powodziowym poprzez ograniczenie potencjalnych, negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej. Plan wskazuje 3 cele główne, którym odpowiada 13 celów szczegółowych:

1. Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego:

- utrzymanie oraz zwiększenie istniejącej zdolności retencyjnej zlewni w regionie wodnym,
- wyeliminowanie lub unikanie wzrostu zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią,
- określenie warunków możliwego zagospodarowania obszarów chronionych obwałowaniami,
- unikanie wzrostu oraz określenie warunków zagospodarowania na obszarach o niskim (Q0,2%) prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi;

2. Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego:

- ograniczenie istniejącego zagrożenia powodziowego,
- ograniczenie istniejącego zagospodarowania,
- ograniczenie wrażliwości obiektów i społeczności na zagrożenie powodziowe;

3. Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym:

- doskonalenie prognozowania i ostrzegania o zagrożeniach meteorologicznych i hydrologicznych,
- doskonalenie skuteczności reagowania ludzi, firm i instytucji publicznych na powódź,
- doskonalenie skuteczności odbudowy i powrotu do stanu sprzed powodzi,

- wdrożenie i doskonalenie skuteczności analiz popowodziowych,
- budowa instrumentów prawnych i finansowych zniechęcających lub skłaniających do określonych zachowań zwiększających bezpieczeństwo powodziowe,
- budowa programów edukacyjnych poprawiających świadomość i wiedzę na temat źródeł zagrożenia i ryzyka powodziowego.

6. Ustalenia i rekomendacje w zakresie prowadzenia polityki przestrzennej

Polityka przestrzenna Gminy Tuszów Narodowy powinna być prowadzona w sposób zapewniający zrównoważony rozwój przestrzenny, uwzględniający zarówno potrzeby mieszkańców, rozwój gospodarczy, jak i ochronę walorów przyrodniczych oraz dziedzictwa kulturowego. Kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej pozostają jednym z kluczowych zadań własnych gminy, realizowanym poprzez opracowywanie i aktualizację dokumentów planistycznych, w tym planu ogólnego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydawanie decyzji administracyjnych związanych z procesem inwestycyjnym.

Dotychczasowe działania planistyczne Gminy Tuszów Narodowy wskazują na aktywne wykorzystanie instrumentów planowania przestrzennego, czego potwierdzeniem jest obowiązywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących tereny mieszkaniowe, mieszkaniowo-usługowe, produkcyjno-usługowe oraz rolnicze. Szczególne znaczenie dla rozwoju gospodarczego gminy posiadają tereny aktywności gospodarczej, w tym Strefa Tuszów w miejscowości Tuszów Narodowy, która stanowi istotny element polityki wspierania przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy.

Rekomendowany kierunek rozwoju przestrzennego gminy powinien opierać się na:

- **racjonalnym gospodarowaniu przestrzenią**, poprzez koncentrację nowej zabudowy w obszarach wyposażonych w infrastrukturę techniczną i posiadających odpowiednią dostępność komunikacyjną;
- **rozwoju funkcji mieszkaniowych i usługowych**, przy jednoczesnym ograniczeniu niekontrolowanego rozpraszania zabudowy oraz zachowaniu ładu przestrzennego;
- **wspieraniu rozwoju gospodarczego**, szczególnie poprzez przygotowanie i wykorzystanie terenów inwestycyjnych przeznaczonych pod działalność produkcyjno-usługową, z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska;
- **ochronie zasobów przyrodniczych i krajobrazowych**, w tym istniejących form ochrony przyrody, obszarów Natura 2000, terenów leśnych oraz cennych elementów krajobrazu;
- **ochronie dziedzictwa kulturowego**, poprzez zachowanie, konserwację i odpowiednie wykorzystanie obiektów zabytkowych oraz miejsc związanych z lokalną historią;
- **rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej**, w szczególności poprzez poprawę dostępności komunikacyjnej, rozwój sieci infrastrukturalnych oraz wzmacnianie usług publicznych;

- **przeciwdziałaniu negatywnym skutkom zmian klimatu**, poprzez wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii, ochronę zasobów wodnych oraz zwiększanie powierzchni terenów zielonych.

Szczegółowe rekomendacje dotyczące kierunków zmian i zasad prowadzenia polityki przestrzennej Gminy Tuszów Narodowy przedstawiono w poniższej tabeli. Zestawienie stanowi uzupełnienie wskazanych kierunków rozwoju oraz jest zgodne z ustaleniami dokumentów planistycznych i strategicznych na szczeblu regionalnym. Rekomendacje dla polityki przestrzennej gminy zostały wskazane z uwzględnieniem zapisów art. 10e ust.3 pkt 5 ustawy o samorządzie gminnym.

Tabela 7 Rekomendacje dla polityki przestrzennej gminy (Źródło: opracowanie własne)

Kategoria	Rekomendowane kierunki zmian i działań dla Gminy Tuszów Narodowy
Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów – tereny o funkcjach mieszkaniowych	• Rozwój zabudowy mieszkaniowej głównie w obrębie istniejących miejscowości oraz w sąsiedztwie istniejącej infrastruktury technicznej. • Rozwój nowych terenów mieszkaniowych jako konsekwencja rozwoju gospodarczego gminy. • Kształtowanie polityki przestrzennej uwzględniającej rozwój nowych terenów mieszkaniowych wynikający z rozwoju terenów inwestycyjnych, przemysłowo-usługowych oraz wzrostu atrakcyjności gospodarczej gminy. • Rozwój funkcji uwzględniający powiązania funkcjonalne gminy z Miejskim Obszarem Funkcjonalnym Mielca, w szczególności w zakresie rynku pracy i procesów suburbanizacyjnych. • Ograniczenie rozpraszania zabudowy. • Wspieranie rozwoju zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej z zachowaniem ładu przestrzennego. • Zapewnienie dostępu do usług publicznych, terenów zieleni i komunikacji.

	• Rozwój infrastruktury technicznej dla nowych terenów mieszkaniowych
Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów – tereny o funkcjach usługowych	• Rozwój usług lokalnych, szczególnie edukacyjnych, zdrowotnych, administracyjnych, społecznych i rekreacyjnych. • Koncentracja usług w istniejących centrach miejscowości. • Tworzenie warunków dla rozwoju drobnej przedsiębiorczości i usług dla mieszkańców.
Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów – strefy aktywności gospodarczej	• Wyznaczanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w rejonach dobrze skomunikowanych. • Rozwój przedsiębiorczości lokalnej, usług oraz działalności związanej z rolnictwem i przetwórstwem rolno-spożywczym. • Preferowanie inwestycji o niskiej uciążliwości dla mieszkańców i środowiska. • Rozbudowa infrastruktury technicznej dla terenów gospodarczych.
Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów – tereny użytkowane rolniczo	• Zachowanie rolniczego charakteru gminy i ochrona wartościowych gruntów rolnych. • Wspieranie nowoczesnych i ekologicznych metod produkcji rolnej. • Ochrona gleb przed degradacją. • Rozwój działań zwiększających retencję wody na terenach rolniczych. • Zakaz lokalizacji działalności uciążliwej lub szkodliwej dla rolnictwa na obszarach wykorzystywanych rolniczo oraz rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego opartego na ekologicznych technologiach produkcji.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów – tereny leśne i leśna przestrzeń produkcyjna

- Ochrona istniejących kompleksów leśnych i terenów cennych przyrodniczo.
- Zachowanie ciągłości terenów zielonych i korytarzy ekologicznych.
- Rozwój funkcji rekreacyjnych i edukacyjnych lasów z zachowaniem ich funkcji ochronnych.

Obszary zdegradowane / obszary rewitalizacji / obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

- Rewitalizacja przestrzeni publicznych w miejscowościach wymagających poprawy jakości zagospodarowania.
- Modernizacja zdegradowanej infrastruktury technicznej i społecznej.
- Adaptacja niewykorzystanych obiektów na nowe funkcje społeczne, gospodarcze lub kulturalne.
- Rekultywacja terenów zdegradowanych.

Lokalizacja obiektów handlu wielkopowierzchniowego

- Ograniczenie lokalizacji dużych obiektów handlowych na terenach mieszkaniowych i rolnych.
- Preferowanie rozwoju lokalnego handlu i usług.
- W przypadku lokalizacji większych obiektów – wybór terenów dobrze skomunikowanych i posiadających odpowiednią infrastrukturę.

Lokalizacja kluczowych inwestycji celu publicznego (infrastruktura techniczna i społeczna)

- Rozbudowa kanalizacji sanitarnej, wodociągów i infrastruktury technicznej.
- Modernizacja dróg lokalnych oraz rozwój infrastruktury pieszo-rowerowej.
- Rozwój obiektów edukacyjnych, sportowych, kulturalnych i opiekuńczych.
- Poprawa dostępności usług publicznych dla mieszkańców.

**Ochrona środowiska i jego zasobów –
ochrona powietrza**

- Ograniczenie emisji z indywidualnych źródeł ogrzewania.
- Wymiana źródeł ciepła na bardziej ekologiczne.
- Termomodernizacja budynków.
- Wspieranie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

**Lokalizacja przedsięwzięć mogących
znaczaco oddziaływać na środowisko
oraz instalacji wytwarzających
energię powyżej 500 kW**

- Lokalizacja inwestycji wyłącznie po analizie wpływu na środowisko.
- Unikanie sytuowania inwestycji uciążliwych w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej i terenów cennych przyrodniczo.
- Preferowanie OZE na terenach o ograniczonej przydatności rolniczej lub zdegradowanych.

**Ochrona środowiska i jego zasobów –
ochrona przyrody i krajobrazu**

- Ochrona terenów zieleni, dolin cieków wodnych, zadrzewień i siedlisk przyrodniczych.
- Zachowanie lokalnych walorów krajobrazowych.
- Zwiększanie powierzchni zieleni urządzonej i naturalnej.
- Uwzględnianie zasad adaptacji do zmian klimatu.

**Ochrona środowiska i jego zasobów –
ochrona dziedzictwa kulturowego i
zabytków oraz dóbr kultury
współczesnej**

- Zachowanie i ochrona obiektów zabytkowych oraz miejsc pamięci.
- Ochrona tradycyjnego układu przestrzennego miejscowości.
- Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego do rozwoju turystyki i edukacji lokalnej.

- Rewitalizacja wartościowych obiektów historycznych.

Ochrona środowiska i jego zasobów – gospodarka wodna i adaptacja do zmian klimatu

- Rozwój małej retencji i zagospodarowania wód opadowych.
- Ochrona zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem.
- Ograniczanie nadmiernego uszczelniania powierzchni.
- Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury zwiększającej odporność gminy na susze i podtopienia.

Rekomendacje dla polityki przestrzennej gminy w kontekście rozwoju gospodarczego

Polityka przestrzenna Gminy Tuszów Narodowy powinna opierać się na zasadzie zintegrowanego rozwoju funkcji gospodarczych, mieszkaniowych, usługowych oraz infrastrukturalnych, z uwzględnieniem wymogów ładu przestrzennego, efektywnego gospodarowania przestrzenią oraz ochrony walorów środowiskowych i krajobrazowych. Kierunki rozwoju przestrzennego powinny zapewniać harmonijne powiązanie procesów inwestycyjnych z rozwojem sieci osadniczej oraz dostępnością infrastruktury technicznej i społecznej.

Przyjęty model rozwoju gminy zakłada wzajemne uzupełnianie się funkcji gospodarczych i mieszkaniowych, co umożliwi zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej oraz osiedleńczej gminy przy jednoczesnym zachowaniu wysokiej jakości przestrzeni.

- **Rozwój terenów przemysłowo-usługowych jako czynnik kształtujący rozwój przestrzenny**

Jednym z podstawowych kierunków rozwoju Gminy Tuszów Narodowy jest wzmocnienie funkcji gospodarczych poprzez rozwój terenów przemysłowych, produkcyjnych, logistycznych oraz usługowych. Tereny te stanowią strategiczny potencjał rozwoju lokalnej gospodarki, tworzenia nowych miejsc pracy oraz zwiększania dochodów mieszkańców i budżetu gminy.

Rozwój aktywności gospodarczej będzie jednocześnie generował nowe potrzeby przestrzenne związane z zapewnieniem odpowiednich warunków zamieszkania dla obecnych i przyszłych mieszkańców, rozwojem usług publicznych i komercyjnych oraz rozbudową infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Z tego względu rozwój funkcji

mieszkaniowej należy traktować jako naturalną konsekwencję rozwoju gospodarczego, a nie jako odrębny kierunek polityki przestrzennej.

• **Rozwój nowych terenów mieszkaniowych**

Wyznaczanie nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową powinno wynikać z przewidywanego wzrostu zapotrzebowania na miejsca zamieszkania, będącego efektem rozwoju gospodarczego gminy oraz jej powiązań funkcjonalnych z Miejskim Obszarem Funkcjonalnym Mielca.

Rozwój funkcji mieszkaniowej powinien uwzględniać w szczególności:

- zwiększające się zapotrzebowanie na mieszkania wynikające z tworzenia nowych miejsc pracy,
- wzrost atrakcyjności osiedleńczej gminy,
- rozwój przedsiębiorczości i terenów inwestycyjnych,
- procesy migracyjne związane z suburbanizacją oraz napływem nowych mieszkańców,
- potrzebę zapewnienia odpowiedniej oferty terenów budowlanych dla mieszkańców gminy oraz osób planujących osiedlenie się na jej terenie.

Nowe tereny mieszkaniowe powinny stanowić element zrównoważonego rozwoju przestrzennego i być wyznaczane w sposób zapewniający możliwość ich efektywnego uzbrojenia oraz obsługi komunikacyjnej.

• **Koncentracja nowej zabudowy**

Dla zachowania ładu przestrzennego rekomenduje się koncentrację nowej zabudowy mieszkaniowej przede wszystkim:

- w obrębie istniejących jednostek osadniczych,
- na terenach posiadających dostęp do podstawowej infrastruktury technicznej,
- w sąsiedztwie istniejącej lub planowanej infrastruktury społecznej,
- przy głównych ciągach komunikacyjnych zapewniających odpowiednią dostępność transportową,
- poprzez uzupełnianie i dogęszczanie istniejących struktur osadniczych przed wyznaczaniem nowych, rozproszonych terenów zabudowy.

Takie podejście umożliwia ograniczenie kosztów rozbudowy infrastruktury technicznej, zwiększa efektywność świadczenia usług publicznych oraz przeciwdziała niekontrolowanemu rozpraszaniu zabudowy.

• **Powiązanie rozwoju mieszkalnictwa z rynkiem pracy**

Rozwój funkcji mieszkaniowej powinien pozostawać w ścisłym związku z rozwojem rynku pracy oraz terenów aktywności gospodarczej. Tworzenie nowych miejsc pracy na terenach

przemysłowo-usługowych zwiększa atrakcyjność osiedleńczą gminy, wpływa na stabilizację demograficzną oraz ogranicza odpływ mieszkańców do innych ośrodków.

Planowanie nowych terenów mieszkaniowych powinno uwzględniać zarówno potrzeby mieszkańców zatrudnionych na terenie gminy, jak również osób pracujących w przedsiębiorstwach funkcjonujących na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Mielca. W konsekwencji rozwój mieszkalnictwa staje się elementem wspierającym rozwój gospodarczy całego obszaru funkcjonalnego.

• Powiązania funkcjonalne z Miejskim Obszarem Funkcjonalnym Mielca

Gmina Tuszów Narodowy pełni istotną funkcję mieszkaniową i gospodarczą w strukturze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Mielca. Bliskość Mielca, rozwój Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz dostępność komunikacyjna powodują wzrost zainteresowania lokalizacją nowych inwestycji oraz osiedlaniem się mieszkańców poza granicami miasta.

W kolejnych latach można oczekiwać dalszego wzrostu presji inwestycyjnej oraz osiedleńczej wynikającej z rozwoju gospodarczego całego obszaru funkcjonalnego. Polityka przestrzenna gminy powinna wykorzystywać ten potencjał poprzez zapewnienie odpowiedniej podaży terenów inwestycyjnych oraz mieszkaniowych, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i ochrony walorów środowiskowych.

• Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej

Wyznaczanie nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową powinno być skorelowane z możliwościami rozwoju infrastruktury technicznej oraz społecznej. W szczególności należy dążyć do zapewnienia odpowiedniej dostępności:

- sieci wodociągowej,
- sieci kanalizacyjnej,
- infrastruktury energetycznej,
- infrastruktury telekomunikacyjnej,
- układu drogowego i transportowego,
- placówek oświatowych,
- usług zdrowotnych,
- terenów rekreacyjnych i sportowych,
- usług publicznych oraz komercyjnych.

Rozwój infrastruktury powinien następować równolegle z rozwojem nowych terenów inwestycyjnych i mieszkaniowych, zapewniając wysoką jakość życia mieszkańców oraz efektywne wykorzystanie środków publicznych.

• Ograniczanie chaosu przestrzennego

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

Jednym z podstawowych celów polityki przestrzennej gminy powinno być przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy oraz tworzenie zwartych, funkcjonalnych struktur osadniczych. Działania te powinny obejmować:

- ograniczanie lokalizacji nowej zabudowy w sposób powodujący nadmierne rozproszenie,
- preferowanie uzupełniania istniejącej zabudowy,
- ochronę gruntów rolnych o wysokiej przydatności produkcyjnej,
- ochronę terenów cennych przyrodniczo i krajobrazowo,
- racjonalizację kosztów budowy i utrzymania infrastruktury technicznej,
- poprawę efektywności funkcjonowania systemu transportowego oraz usług publicznych.

Realizacja tych działań będzie sprzyjała zachowaniu ładu przestrzennego oraz zwiększeniu efektywności gospodarowania przestrzenią.

Przyjęcie powyższych kierunków umożliwi zachowanie spójności pomiędzy polityką rozwoju społeczno-gospodarczego a polityką przestrzenną gminy, tworząc podstawy dla zrównoważonego rozwoju oraz racjonalnego kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Tuszów Narodowy.

7. Model Funkcjonalno-Przestrzenny

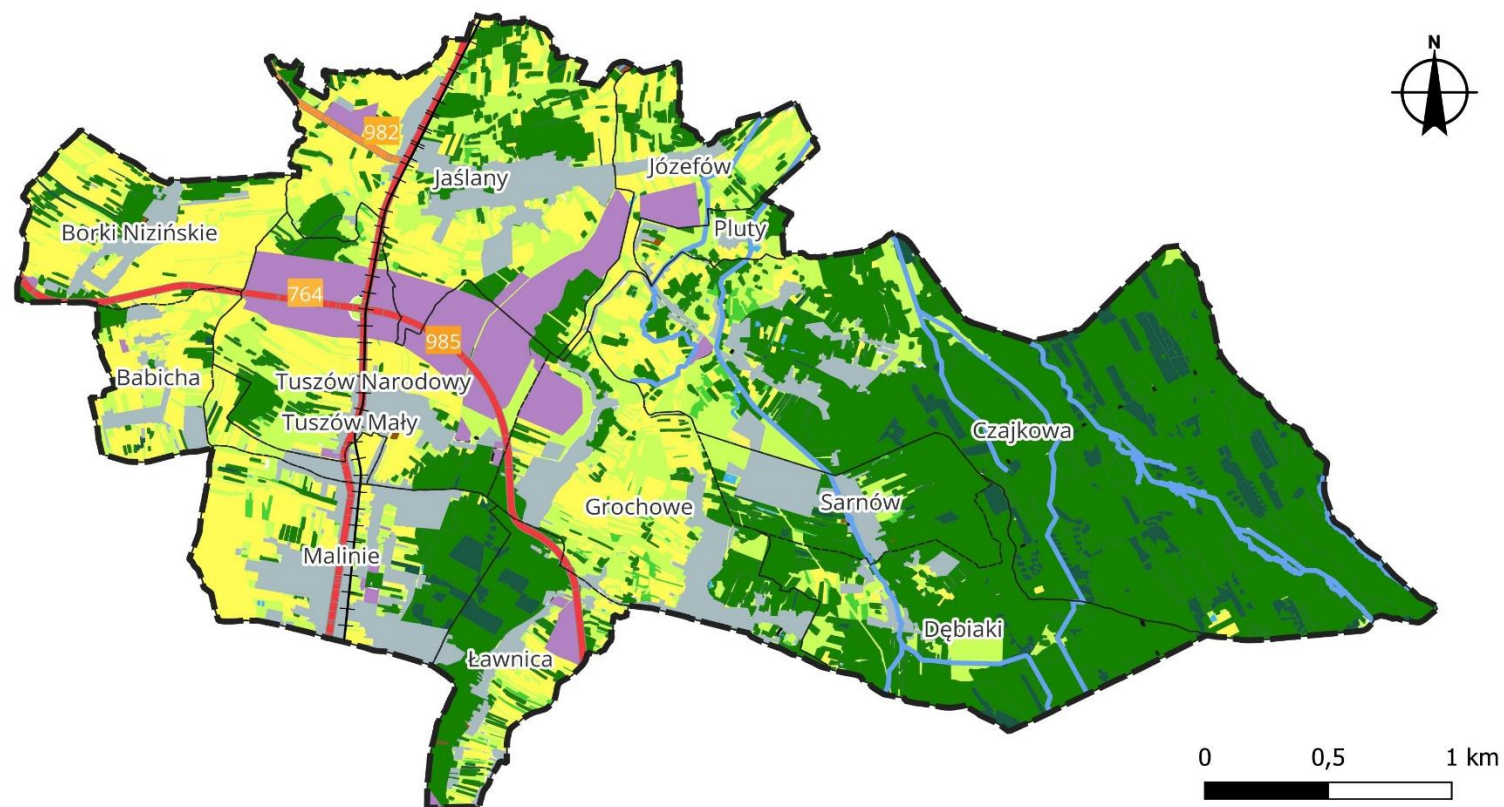
Zgodnie z rekomendacjami oraz ustaleniami polityki przestrzennej gminy, obejmującymi w szczególności zasady ochrony środowiska i zasobów przyrodniczych, ochrony dziedzictwa kulturowego, kierunki rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej, zasady lokalizacji inwestycji, rozwój systemów komunikacji oraz infrastruktury technicznej i społecznej, a także zasady kształtowania przestrzeni rolniczej, leśnej i obszarów wymagających przekształceń, opracowano model funkcjonalno-przestrzenny gminy.

Model został opracowany na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy, stanowiącej załącznik nr 1 do strategii, oraz w oparciu o przyjęte założenia rozwoju określone w ramach opracowania strategii, w tym w szczególności strukturę celów, drzewo celów oraz wynikające z nich ustalenia i rekomendacje w zakresie polityki przestrzennej. Przyjęte kierunki rozwoju i zasady zagospodarowania przestrzennego pozostają spójne z dokumentami planowania strategicznego i przestrzennego wyższego rzędu, uwzględniając ich ustalenia, uwarunkowania oraz kierunki polityki rozwoju.

Model przedstawia docelową strukturę funkcjonalno-przestrzenną obszaru, wskazując najważniejsze kierunki zagospodarowania i rozwoju, przy jednoczesnym uwzględnieniu potrzeby ochrony istniejących walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych. W jego ramach uwzględniono obszary istotne z punktu widzenia rozwoju gminy, w tym tereny predysponowane do rozwoju zabudowy mieszkaniowej, inwestycyjnej i gospodarczej, obszary wymagające ochrony oraz tereny związane z rozwojem infrastruktury i realizacją przedsięwzięć o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

Przedstawione rekomendacje zostały ujęte w formie graficznej na mapie modelu funkcjonalno-przestrzennego. Ze względu na ich zróżnicowany charakter oraz możliwość przestrzennego odwzorowania, na mapie przedstawiono wyłącznie te ustalenia, które mogą zostać wskazane w ujęciu obszarowym. Model stanowi narzędzie wspierające prowadzenie spójnej, zrównoważonej i długofalowej polityki przestrzennej gminy, integrującej potrzeby rozwojowe z ochroną zasobów środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz wartości krajobrazowych, a także zapewniającej zgodność działań planistycznych z przyjętymi celami rozwoju i dokumentami wyższego rzędu.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

Model funkcjonalno-przestrzenny - Przeznaczenie i sposób użytkowania terenu

Granica Gminy Tuszów Narodowy

Sołectwa w Gminie Tuszów Narodowy

Infrastruktura komunikacyjna

Drogi główne

Drogi zbiorcze

Tory kolejowe

Pokrycie i zagospodarowanie terenu

Wody powierzchniowe

Uprawa na gruntach ornych

Roślinność trawiasta

Roślinność krzewiasta

Teren leśny

Zagajnik

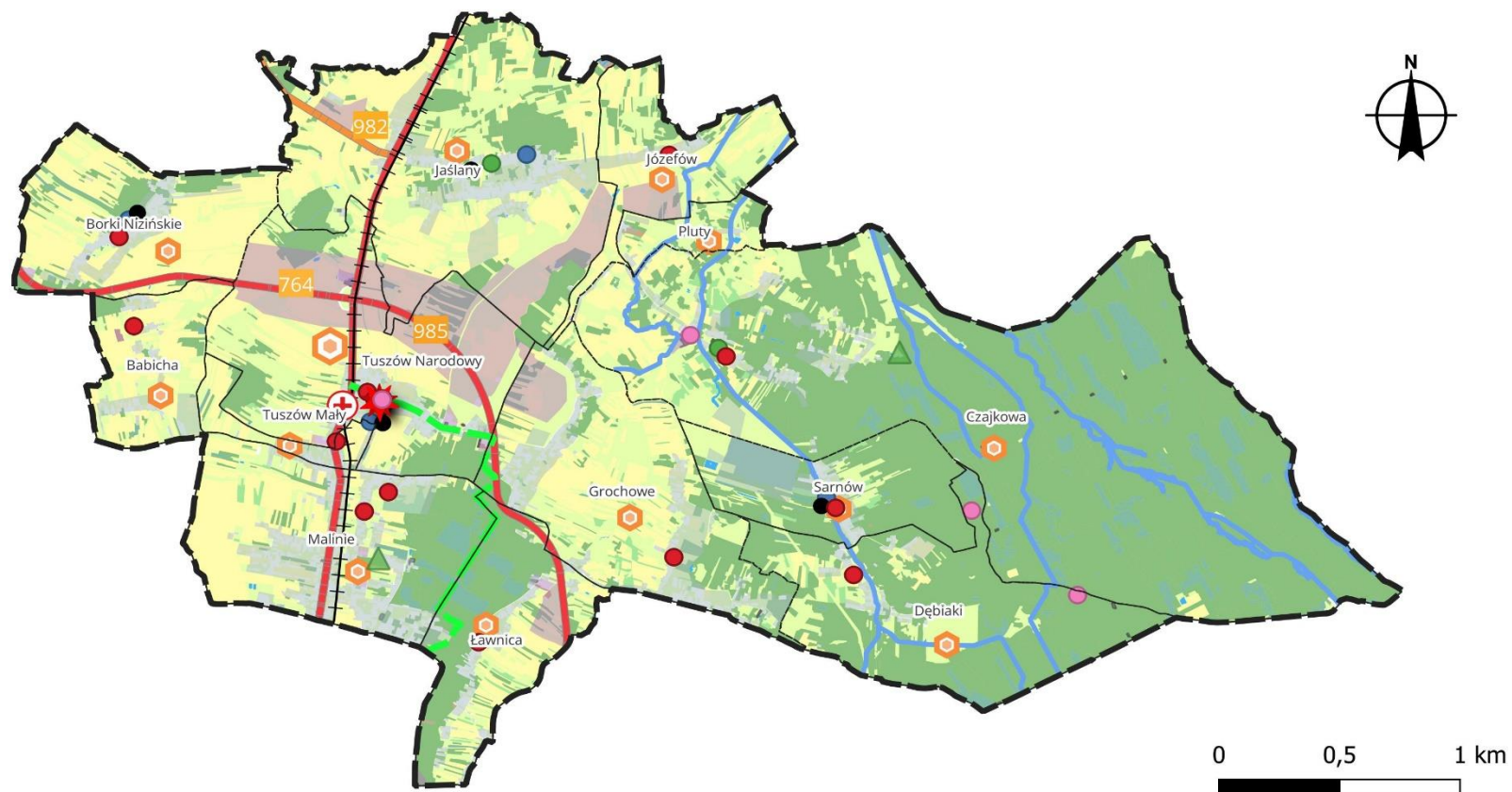
Plac

Tereny zurbanizowane oraz obszary wyznaczone pod działalność gospodarczą

Tereny zurbanizowane oraz przeznaczone pod rozwój zabudowy

Tereny nieużytkowane lub niezabudowane

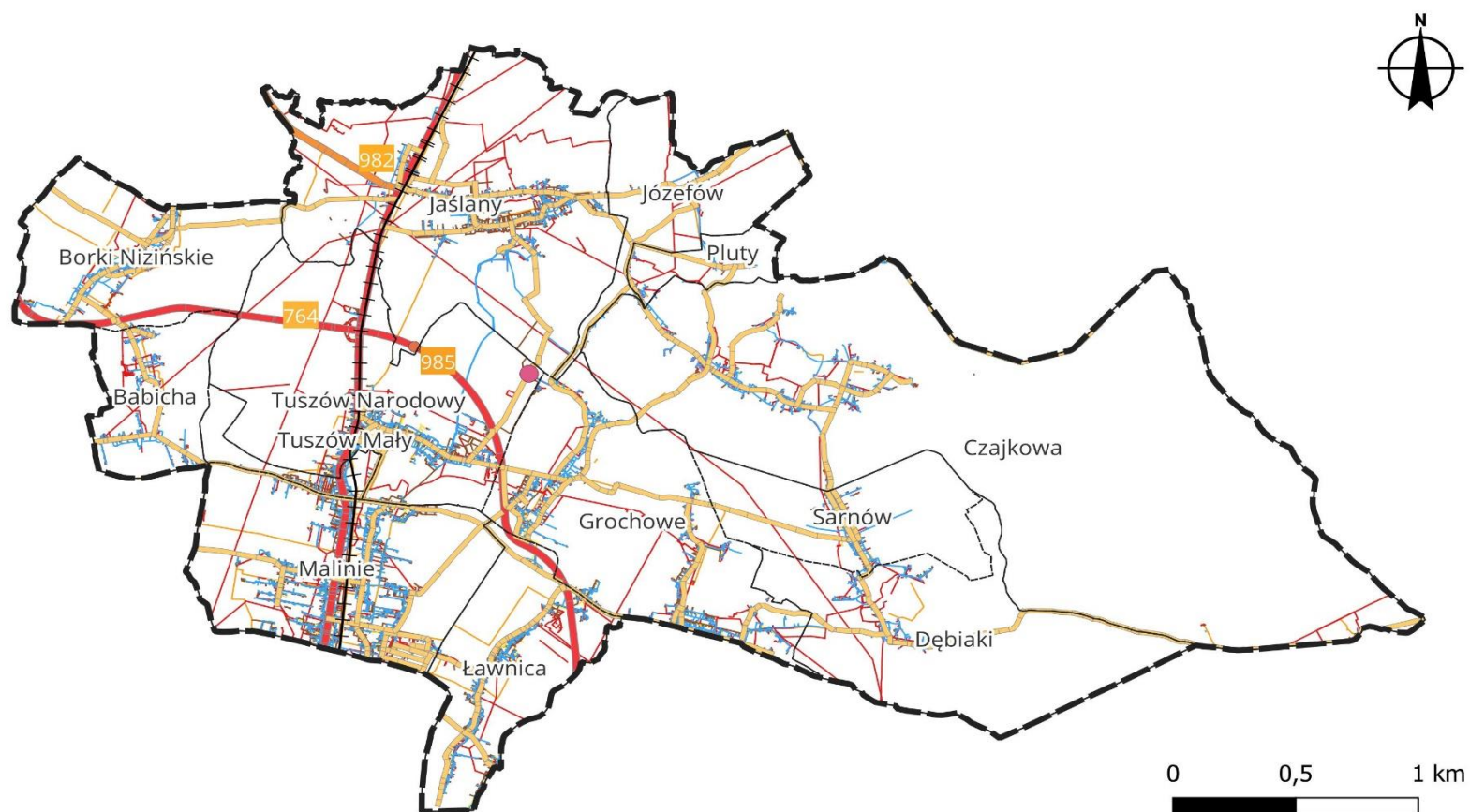
STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

Model funkcjonalno-przestrzenny - Główne elementy infrastruktury społeczno-publicznej

Granica Gminy Tuszów Narodowy	Wody powierzchniowe	Obiekty turystyczne	Pomniki Przyrody
Sołectwa w Gminie Tuszów Narodowy	Drogi główne	Obiekty sakralne	Urząd Gminy
Elementy pokrycia terenu	Drogi zbiorcze	Cmentarze	Szlak zielony - szlak pieszy (Tuszów Narodowy – Wola Cicha)
Tereny zurbanizowane oraz przeznaczone pod rozwój zabudowy	Infrastruktura społeczna, publiczna i turystyczna	Miejscowości o znaczeniu lokalnym	
Tereny zurbanizowane oraz obszary wyznaczone pod działalność gospodarczą	Obiekty usług publicznych	Placówki edukacyjne	
		Placówki opieki zdrowotnej i apteki	

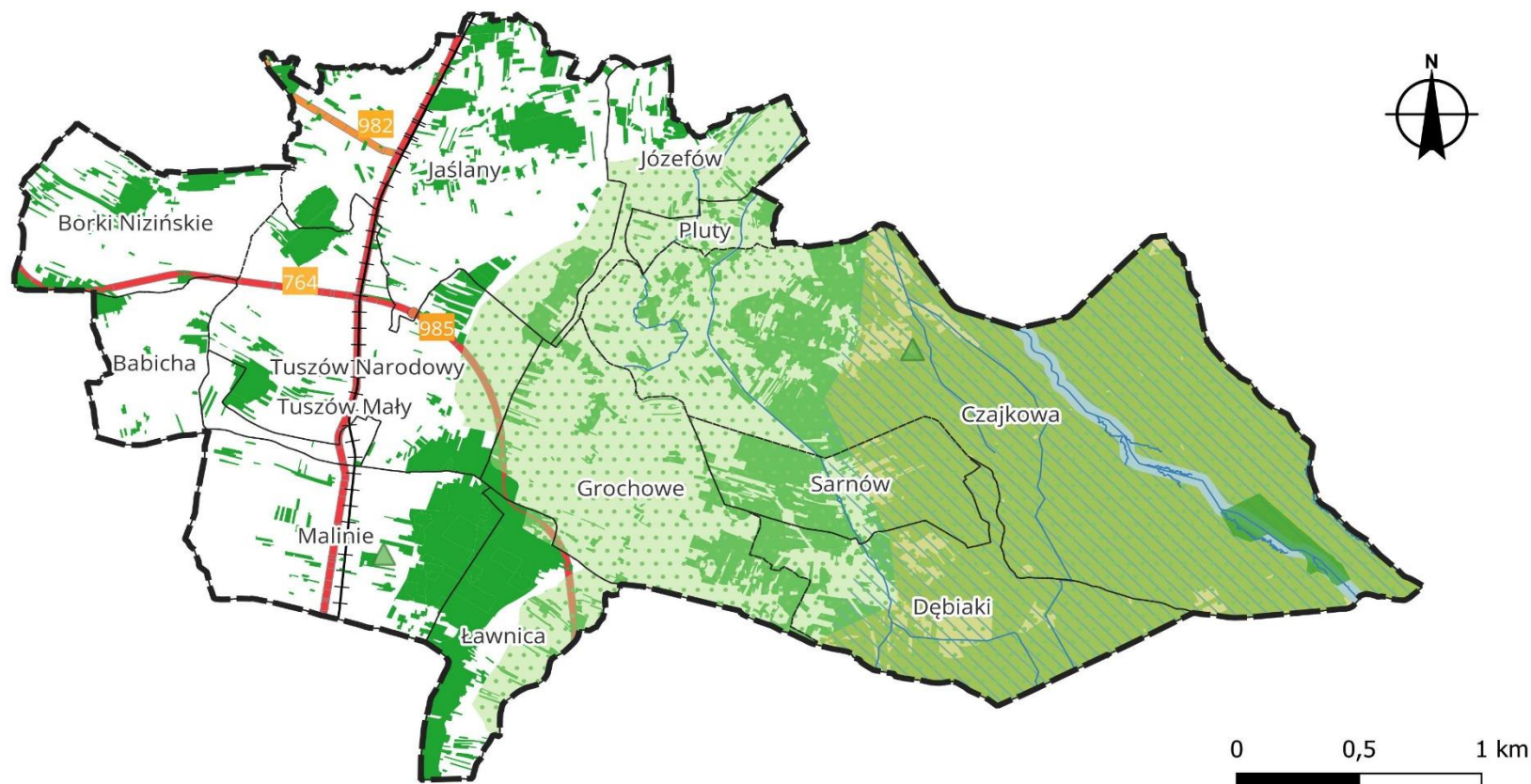
STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

Model funkcjonalno-przestrzenny - Główne elementy infrastruktury technicznej i komunikacyjnej

Granica Gminy Tuszów Narodowy	Sieć elektroenergetyczna	Infrastruktura komunikacyjna	Gospodarka odpadami
Sołectwa w Gminie Tuszów Narodowy	Sieć gazowa	Drogi główne	PSZOK - Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
Infrastruktura techniczna	Sieć kanalizacyjna	Drogi zbiorcze	
Sieć wodociągowa	Sieć telekomunikacyjna	Drogi lokalne	
Sieć ciepłownicza	Tory kolejowe		

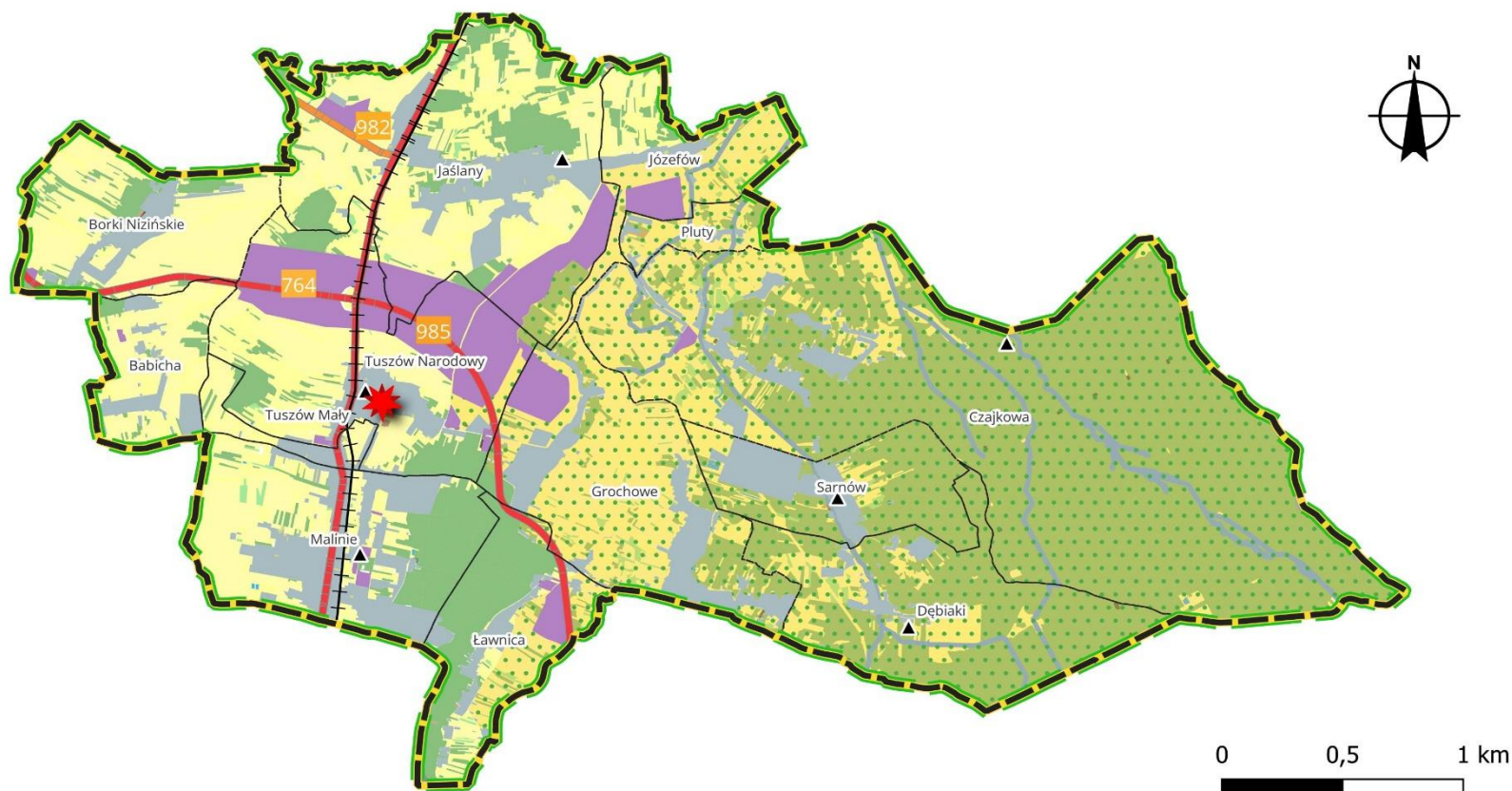
STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

Model funkcjonalno-przestrzenny - Powiązania przyrodnicze i ochrona przyrody

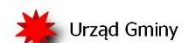
Granica Gminy Tuszów Narodowy	Pomniki Przyrody
Sołectwa w Gminie Tuszów Narodowy	Rezerваты — Pateraki
Tereny leśne i zadrzewione	Wody powierzchniowe
Korytarze ekologiczne	Odcinki rzek podlegające ochronie dolin rzecznych
Obszary Specjalnej Ochrony (Obszar Natura 2000)
- Puszcza Sandomierska	Zachowanie istniejących form ochrony przyrody
oraz obszarów o wysokich walorach przyrodniczych,
w tym obszarów Natura 2000, zgodnie z zaleceniami ochronnymi
Obszary Chronionego Krajobrazu -
Mielecko Kolbuszowsko Głogowski Obszar Chronionego Krajobrazu	

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

Model funkcjonalno-przestrzenny - Główne ustalenia i rekomendacje

- Granica Gminy Tuszów Narodowy
- Sołectwa w Gminie Tuszów Narodowy

- Rozwój stref aktywności gospodarczej poprzez przygotowanie terenów inwestycyjnych, wspieranie przedsiębiorczości oraz zapewnienie odpowiedniej infrastruktury technicznej przy zachowaniu zasad ochrony mieszkańców i środowiska

- Rozwój zwartych struktur osadniczych poprzez uzupełnianie zabudowy mieszkaniowej i poprawę dostępności usług

- Wzmacnianie usług publicznych oraz oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej

- Rozwój infrastruktury technicznej, komunikacyjnej i publicznej wspierającej zrównoważony rozwój gminy

- Zachowanie istniejących form ochrony przyrody oraz obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, w tym obszarów Natura 2000, zgodnie z zaleceniami ochronnymi

- Zachowanie rolniczego charakteru gminy oraz ochrona wartościowych terenów rolnych i zasobów przyrodniczych

- Wykorzystanie potencjału przyrodniczego do rozwoju turystyki, rekreacji i edukacji ekologicznej

- Zachowanie, rewitalizacja i ochrona obiektów zabytkowych oraz miejsc pamięci

8. Wdrażanie, monitoring i ewaluacja Strategii

System wdrażania

Gmina posiada znaczący potencjał rozwojowy, który zostanie wykorzystany poprzez realizację określonych kierunków rozwoju, wyznaczonych w ramach celów strategicznych oraz przypisanych im kierunków działań.

Skuteczne wdrażanie Strategii wymaga spójnego i kompleksowego podejścia, obejmującego zarówno realizację zaplanowanych działań, jak i świadome kształtowanie polityki rozwojowej władz gminy w wymiarze merytorycznym, organizacyjnym oraz komunikacyjnym. Istotnym elementem procesu będzie zapewnienie sprawnej współpracy pomiędzy jednostkami zaangażowanymi w realizację Strategii oraz prowadzenie systematycznej komunikacji z kluczowymi interesariuszami, w szczególności z mieszkańcami gminy.

Wdrożenie Strategii wymaga zapewnienia odpowiednich ram organizacyjnych oraz podjęcia decyzji o rozpoczęciu procesu jej realizacji. Proces wdrażania rozpoczyna się z chwilą **przyjęcia Strategii uchwałą Rady Gminy** oraz podjęcia decyzji w zakresie określenia sposobu i zasad jej wdrażania.

Podstawą wdrażania jest wprowadzenie ujednoliconego systemu, uwzględniającego powiązania pomiędzy referatami. Istotna jest przejrzystość podziału zakresu odpowiedzialności, wynikających z kompetencji i zakresu działań.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

Wójt Gminy	odpowiedzialny za koordynowanie i nadzorowanie wdrażania i realizacji niniejszej Strategii, integrowanie i zarządzanie zasobami.
Radni Gminy	wsparcie merytoryczne przy realizacji i ewaluacji strategii, wsparcie procesu podejmowanie decyzji strategicznych.
Referaty Urzędu Gminy	podmiot wdrażający, odpowiedzialność za kluczowe działania zostanie przypiana do pracowników i ich kompetencji na konkretnych stanowiskach, koordynacja poszczególnych działań, poszukiwanie nowych źródeł finansowania inwestycji, monitoring, ewaluacja i przygotowanie zmian do aktualizacji Strategii.

Rysunek 10 Struktura odpowiedzialności wdrażania i realizacji Strategii Rozwoju Gminy

Skuteczne wdrożenie Strategii wymaga zapewnienia sprawnej komunikacji oraz aktywnego zaangażowania wszystkich kluczowych interesariuszy. Po przyjęciu dokumentu niezbędne jest jego szerokie upowszechnienie, w szczególności poprzez publikację na stronie internetowej gminy oraz w mediach społecznościowych. Informacje dotyczące Strategii powinny być łatwo dostępne, przejrzyste i przedstawione w sposób zrozumiały dla mieszkańców oraz pozostałych odbiorców. Konieczne jest przekazanie informacji o celach, kierunkach działań oraz zasadach realizacji Strategii wszystkim interesariuszom, zarówno wewnętrznym, jak i zewnętrznym, ponieważ Strategia Rozwoju stanowi podstawowy dokument wyznaczający kierunki współpracy Gminy z jednostkami sektora publicznego i samorządowego,

Realizacja Strategii wymaga aktywnego zaangażowania partnerów spoza sektora publicznego. Szczególnie istotną rolę odgrywają mieszkańcy, organizacje pozarządowe, lokalni liderzy oraz przedstawiciele środowisk społecznych, których wiedza, doświadczenie i aktywność wspierają skuteczne osiągnięcie celów rozwojowych gminy. Istotnym odbiorcą Strategii jest również sektor gospodarczy, reprezentowany przez lokalnych przedsiębiorców, inwestorów oraz podmioty zainteresowane prowadzeniem i rozwojem działalności na terenie gminy. Współpraca z powyższymi grupami interesariuszy umożliwi efektywną realizację przedsięwzięć oraz służy wzmocnieniu potencjału rozwojowego gminy.

Monitoring

Skuteczna realizacja Strategii Rozwoju Gminy wymaga prowadzenia bieżącego monitorowania postępów jej wdrażania. System monitoringu umożliwia na uzyskanie informacji dotyczących stopnia realizacji celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunkowych działań wyznaczonych w Strategii.

Monitoring został wyznaczony na dwóch poziomach. Pierwszy z nich dotyczy celów strategicznych i operacyjnych. Będzie prowadzony co dwa lata w okresie obowiązywania Strategii wraz z raportem z ewaluacji bieżącej (**ewaluacja on-going**). Realizacja Strategii będzie raportowana, uwzględniając następujące elementy:

- poziom osiągnięcia docelowych wartości wskaźników poszczególnych celów operacyjnych;
- zrealizowanych projektów w danym okresie sprawozdawczym (dwuletnim) na podstawie danych w ramach monitoringu na poziomie operacyjnym;
- ocena wpływu zidentyfikowanych ryzyk na proces wdrażania Strategii oraz stopień realizacji jej celów;
- analiza zmian zachodzących w otoczeniu społeczno-gospodarczym, przestrzennym i środowiskowym gminy, które mogą mieć wpływ na realizację Strategii;
- ocena skuteczności podejmowanych działań oraz ich wpływu na osiąganie zakładanych rezultatów;
- rekomendacje dotyczące ewentualnych zmian w sposobie realizacji Strategii lub aktualizacji jej zapisów;

Drugi poziom monitoringu obejmuje realizację kierunków działań, przedsięwzięć oraz projektów wynikających ze Strategii. Ma charakter **operacyjny**, będzie prowadzony w sposób ciągły, natomiast raport z jego realizacji będzie sporządzany raz w roku. Służy bieżącej kontroli postępów wdrażania Strategii, zapewniając sprawny przepływ informacji na temat działań realizowanych przez Gminę.

Raport z monitoringu operacyjnego będzie zawierał przede wszystkim:

- zestawienie działań i projektów zakończonych oraz będących w trakcie realizacji;
- ocenę stopnia realizacji harmonogramu poszczególnych przedsięwzięć;
- informacje dotyczące poniesionych wydatków oraz źródeł finansowania projektów;
- ocenę rezultatów osiągniętych w wyniku realizowanych działań;
- identyfikację problemów, opóźnień oraz barier utrudniających realizację Strategii;
- propozycje działań usprawniających proces wdrażania oraz ograniczających zidentyfikowane ryzyka;
- inne informacje istotne z punktu widzenia skutecznego zarządzania procesem rozwoju gminy.

Przyjęty system monitorowania zapewni regularną ocenę postępów realizacji Strategii oraz stworzy podstawy do podejmowania świadomych decyzji dotyczących jej wdrażania. Wyniki monitoringu będą wykorzystywane zarówno do bieżącego zarządzania realizacją dokumentu, jak i do okresowej aktualizacji Strategii, w przypadku wystąpienia istotnych zmian, mających decydujący wpływ na rozwój gminy.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

W celu zapewnienia możliwości systematycznej oceny stopnia realizacji Strategii opracowano zestaw wskaźników monitorujących, przypisanych do poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych. Poniższa tabela przedstawia wskaźniki monitorowania celów Strategii.

Tabela 8. Proponowane wskaźniki monitoringu celów Strategii (Źródło: opracowanie własne)

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

Cel strategiczny 1.						
Rozwój lokalnej gospodarki oraz wzmacnianie potencjału inwestycyjnego gminy						
Cel operacyjny	Proponowany wskaźnik	Źródło wskaźnika	Wartość bazowa [2025 rok]	Oczekiwa ny trend	Wartość docelow a	Jednost ka
1.1. Podniesienie atrakcyjności lokalnej poprzez uzbrojenie terenów aktywności gospodarczej w celu lepszego wykorzystania potencjału Strefy Tuszów	Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie Strefy Tuszów	Urząd Gminy	ok. 15	Rosnący	200	Szt. / 10 lat
1.2. Wspieranie przedsiębiorczo ści lokalnej oraz tworzenie warunków dla powstawania nowych miejsc pracy	Liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy ogółem	GUS	704	Rosnący	760	Szt./rocznie
1.3. Wzmacnianie współpracy samorządu z przedsiębiorca mi oraz instytucjami otoczenia biznesu	Liczba nowo rozpoczętych cykli spotkań i konsultacji z udziałem przedsiębiorców organizowanych lub współorganizowan ych przez gminę	Urząd Gminy	0	Rosnący	2	Szt. / rok
Cel strategiczny 2.						
Wzmacnianie potencjałów społeczności lokalnej						
2.1 Wzmacnianie aktywności społecznej mieszkańców oraz rozwój zaangażowania obywatelskiego	Liczba przedsięwzięć realizowanych przez organizacje pozarządowe z dofinansowaniem gminy	Urząd Gminy	-	Rosnący	10	Szt./rok
Cel strategiczny 3.						
Rozwój funkcji mieszkaniowej oraz poprawa jakości życia mieszkańców						
3.1. Przygotowanie i zwiększenie potencjału dostępnych terenów mieszkaniowyc	Liczba uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z terenami	Urząd Gminy	4	Rosnący	5	Szt./10 lat

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

h pod potencjalną zabudowę	przeznaczonymi pod zabudowę mieszkaniową					
3.2. Kształtowanie funkcjonalnych i zwartych struktur osadniczych ograniczających rozpraszanie zabudowy	Liczba nowo wybudowanych budynków mieszkalnych rocznie	GUS	35 (w 2024 r.)	Rosnący	45	Szt./ rok
Cel strategiczny 4. Wzmacnianie dostępności i jakości usług społecznych oraz publicznych						
4.1. Wzmacnianie oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej odpowiadającej potrzebom różnych grup mieszkańców	Liczba uczestników imprez kulturalnych	GUS/ Urząd Gminy	3 125	Rosnący	4 000	Os./ 10 lat
4.2. Rozwój i poprawa dostępności usług edukacyjnych, opiekuńczych i społecznych	Liczba obiektów edukacyjnych i społecznych poddanych modernizacji lub doposażeniu	Urząd Gminy. placówki oświatowe	-	Rosnący	20	Szt./ 10 lat
4.3. Rozwój infrastruktury społecznej wspierającej rodziny, dzieci, młodzież i seniorów	Liczba miejsc w żłobkach	Urząd Gminy/ placówki wychowawcze	40	Rosnący	50	Szt./ 10 lat
Cel strategiczny 5. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią przy zachowaniu walorów przyrodniczych						
5.1. Wspieranie ładu przestrzennego i spójnego rozwoju terenów mieszkaniowych, gospodarczych i usługowych	Liczba obowiązujących MPZP	Urząd Gminy	8	Rosnący	11	Szt./ 10 lat
5.2. Ochrona zasobów	Powierzchnia gruntów leśnych i	Urząd/ Lasy Państwowe	264,82	Rosnący	280	Ha

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

przyrodniczych oraz rozwój terenów rekreacyjnych	zadrzewionych będących mieniem gminy					
5.3. Wykorzystanie potencjału przyrodniczego do rozwoju turystyki, rekreacji i edukacji ekologicznej	Liczba wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych organizowanych przez Gminę	GOK/ Urząd Gminy	60	Rosnący	80	Szt. / rok
5.4. Wdrażanie działań adaptacyjnych do zmian klimatu i poprawa efektywności energetycznej	Liczba wniosków programu „Czyste Powietrze” obsługiwanych przez punkt konsultacyjny	Urząd Gminy/ NFOŚiGW	6	Rosnący	10	Szt./ rok
Cel strategiczny 6. Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury oraz efektywnego zarządzania lokalnego						
6.1. Rozwój infrastruktury technicznej (w tym infrastruktury podstawowej) i poprawa dostępności komunikacyjnej	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	GUS	39	Rosnący	50	%
6.2. Poprawa bezpieczeństwa oraz rozbudowa i modernizacja infrastruktury publicznej	Liczba samochodów pożarniczych będących w wyposażeniu OSP	Urząd Gminy/ OSP	22	Rosnący	26	Szt./ 10 lat
6.3. Wzmacnianie współpracy z przedsiębiorcami i partnerami zewnętrznymi, w tym instytucjami finansującymi	Liczba realizowanych projektów z partnerami zewnętrznymi	Urząd Gminy	2	Rosnący	4	Szt./rok
6.4. Rozwój cyfrowych usług publicznych i podnoszenie	Liczba udzielonych informacji publicznych	Urząd Gminy	67	Rosnący	80	Szt./ 10 lat

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

jakości zarządzania						
------------------------	--	--	--	--	--	--

Ocena stopnia realizacji Strategii oraz osiągnięcia wyznaczonych celów będzie prowadzona w ramach ewaluacji bieżącej (on-going) oraz ewaluacji końcowej (ex-post). Celem ewaluacji będzie ocena skuteczności i efektywności podejmowanych działań, stopnia osiągnięcia zakładanych wskaźników oraz racjonalności wykorzystania dostępnych zasobów. Wyniki ewaluacji pozwolą również na identyfikację obszarów wymagających doskonalenia, przyczyniając się do zwiększenia trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości podejmowanych działań. Proces ewaluacji będzie realizowany z możliwością udziału kluczowych interesariuszy zewnętrznych.

Wyniki każdej ewaluacji zostaną przedstawione w raporcie, opracowanym na podstawie informacji pozyskanych w procesie monitoringu, w szczególności raportów z realizacji Strategii sporządzanych na poziomie strategicznym i operacyjnym. Raport powinien zawierać opis celów i zakresu ewaluacji, zastosowanej metodologii, przebiegu procesu badawczego, analizę uzyskanych wyników oraz wnioski i rekomendacje dotyczące dalszej realizacji Strategii.

Rozpoczęcie procesu wdrażania Strategii **rozpocznie się w 2026 r.** W trakcie trwania okresu realizacji Strategii prowadzona będzie **ewaluacja bieżąca (on-going)**, która będzie prowadzona cyklicznie, **raz na dwa lata**, licząc od dnia przyjęcia Strategii. Umożliwi systematyczną ocenę postępów we wdrażaniu Strategii oraz weryfikację adekwatności i skuteczności realizowanych działań oraz projektów w odniesieniu do wyznaczonych celów. Umożliwi wczesną identyfikację pojawiających się problemów i barier, a także wprowadzenie niezbędnych działań korygujących oraz ewentualnych zmian w sposobie realizacji poszczególnych przedsięwzięć.

Ewaluacja końcowa (ex-post) zostanie przeprowadzona po zakończeniu okresu obowiązywania Strategii, tj. **w 2035 r.** Jej zadaniem będzie ocena stopnia realizacji celów strategicznych oraz trwałości osiągniętych efektów. Wyniki ewaluacji pozwolą określić skuteczność przyjętych działań oraz sformułować rekomendacje dotyczące kierunków dalszego rozwoju gminy i założeń kolejnego dokumentu strategicznego.

9. Ramy finansowania i źródła finansowania

Realizacja przedsięwzięć wynikających ze Strategii Rozwoju Gminy stanowi podstawowy element procesu wdrażania dokumentu oraz osiągania założonych celów strategicznych i operacyjnych. Wskazane projekty odpowiadają kompetencjom samorządu gminnego i wyznaczają główne kierunki działań inwestycyjnych oraz organizacyjnych planowanych do realizacji w okresie obowiązywania Strategii.

Możliwość realizacji zaplanowanych przedsięwzięć będzie uzależniona od dostępności środków finansowych. Podstawę finansowania stanowić będą dochody własne Gminy Tuszów Narodowy oraz środki pozostające w dyspozycji jednostek sektora finansów publicznych uczestniczących w realizacji Strategii. Analiza prognoz finansowych wskazuje

jednak, że środki własne nie będą wystarczające do pełnego sfinansowania wszystkich planowanych inwestycji w perspektywie do 2035 roku. Z tego względu istotną rolę odegra pozyskiwanie finansowania zewnętrznego, w szczególności ze środków Unii Europejskiej, budżetu państwa, funduszy celowych oraz innych krajowych i międzynarodowych instrumentów wsparcia. Potencjalne źródła finansowania zostały wskazane w kartach projektów, wraz z orientacyjnym poziomem możliwego dofinansowania.

Należy podkreślić, że katalog przedsięwzięć zawarty w Strategii ma charakter otwarty. Oznacza to możliwość jego uzupełniania o nowe projekty i działania, które będą wynikały z pojawiających się potrzeb mieszkańców, zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych, środowiskowych lub przestrzennych oraz dostępności nowych źródeł finansowania. Wprowadzanie dodatkowych inicjatyw będzie każdorazowo poprzedzone analizą ich zasadności, zgodności z celami Strategii oraz możliwościami organizacyjnymi i finansowymi gminy.

Realizacja Strategii powinna opierać się na elastycznym modelu zarządzania, umożliwiającym bieżące reagowanie na zmieniające się warunki rozwoju. Pozwoli to na odpowiednie dostosowywanie zakresu oraz harmonogramu działań do aktualnych potrzeb lokalnej społeczności, zmian w otoczeniu prawnym i gospodarczym, a także pojawiających się możliwości pozyskania środków zewnętrznych. Takie podejście zwiększy skuteczność wdrażania Strategii oraz efektywność wykorzystania dostępnych zasobów.

Wszystkie przedsięwzięcia przewidziane do realizacji zostały opracowane z zachowaniem zasady spójności z dokumentami strategicznymi obowiązującymi na poziomie lokalnym, ponadlokalnym, regionalnym i krajowym. Uwzględniają one kierunki rozwoju określone m.in. w dokumentach planowania przestrzennego województwa, strategiach regionalnych oraz instrumentach terytorialnych właściwych dla obszaru funkcjonalnego, w którym położona jest Gmina Tuszów Narodowy. Zapewnienie komplementarności planowanych inwestycji z innymi przedsięwzięciami publicznymi zwiększy możliwość pozyskania środków zewnętrznych oraz przyczyni się do bardziej efektywnego i zrównoważonego rozwoju gminy.

Projekty strategiczne są realizowane wpisując się w strategiczne cele Strategii:

1. Rozwój lokalnej gospodarki oraz wzmacnianie potencjału inwestycyjnego gminy
2. Rozwój funkcji mieszkaniowej oraz poprawa jakości życia mieszkańców
3. Wzmacnianie dostępności i jakości usług społecznych oraz publicznych
4. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią przy zachowaniu walorów przyrodniczych
5. Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury oraz efektywnego zarządzania lokalnego

Tabela 9. Główne źródła finansowania Strategii (Źródło opracowanie własne na podstawie danych gminnych)

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

L.p.	Nazwa projektu strategicznego	Okres realizacji	Szacunkowa wartość projektu (PLN)	Źródła finansowania	Cel strategiczny
1.	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych „Strefa Tuszów”	2026-2035	60 000 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cele strategiczne 1, 6
2.	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych pod budownictwo mieszkaniowe	2026-2035	Obecnie brak wyceny projektu	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cele strategiczne 3, 5, 6
3.	Budowa i remonty dróg na terenie Gminy Tuszów Narodowy wraz z budową i modernizacją chodników, mostów i parkingów	2026-2035	10 000 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cel strategiczny 6
4.	Budowa infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej na terenie Gminy Tuszów Narodowy	2026-2035	4 000 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cele strategiczne 3, 5
5.	Kompleksowa modernizacja drugiego piętra byłej szkoły w Dębiakach na potrzeby seniorów oraz osób niesamodzielnych	2026-2035	5 000 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cel strategiczny 4
6.	Rozbudowa i modernizacja budynków użyteczności publicznej w gminie Tuszów Narodowy, w tym modernizacja energetyczna, termomodernizacja, doposażenie oraz dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnością	2026-2035	10 000 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cele strategiczne 4, 5, 6

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

7.	Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w gminie Tuszów Narodowy	2026-2035	15 000 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cele strategiczne 3, 4
8.	Budowa, rozbudowa i modernizacja publicznych, energooszczędnych systemów oświetlania drogowego	2026-2035	3 000 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cel strategiczny 6
9.	Budowa zaplecza techniczno-kulturalno-sportowego, w tym na potrzeby osób z niepełnosprawnością przy Strefie „Tuszów”	2026-2035	15 000 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cele strategiczne 2, 4
10.	Remont i konserwacja obiektów zabytkowych na terenie gminy Tuszów Narodowy	2026-2035	1 500 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cele strategiczne 3, 5
11.	Modernizacja, doposażenie, budowa placów zabaw na terenie gminy Tuszów Narodowy	2026-2035	1 000 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cele strategiczne 3, 4
12.	Budowa obiektów użyteczności publicznej, które będą pełnić funkcje na potrzeby ochrony ludności	2026-2035	20 000 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cele strategiczne 4, 6
13.	Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej oraz wodociągowej	2026-2035	25 000 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cel strategiczny 6
14.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach gminy Tuszów Narodowy	2026-2035	1 000 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cele strategiczne 5, 6

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

15.	Rozbudowa i modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej oraz infrastruktury technicznej na terenie gminy Tuszów Narodowy poprzez montaż instalacji fotowoltaicznej	2026-2035	2 000 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cele strategiczne 5, 6
16.	Modernizacja budynku Urzędu Gminy w Tuszowie Narodowym (etap II)	2026-2035	4 000 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cel strategiczny 6
17.	Rozbudowa, modernizacja i doposażenie szkół i przedszkoli na terenie gminy wraz z wymianą źródeł ciepła i poprawą efektywności energetycznej oraz modernizacją systemu grzewczego	2026-2035	5 000 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cele strategiczne 4, 5
18.	Kompleksowa modernizacja systemu melioracyjnego na terenie Gminy Tuszów Narodowy obejmująca przebudowę, rozbudowę oraz wymianę istniejących przepustów	2026-2035	5 000 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cele strategiczne 5, 6
19.	Budowa stacji przeładunkowej na potrzeby „Strefy Tuszów”	2026-2035	20 000 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cele strategiczne 1, 6
20.	Doradztwo i wspieranie inicjatyw rozwoju gospodarczego	2026-2035	500 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cel strategiczny 1
21.	Aktualizacja zapisów dokumentów	2026-2035	300 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa,	Cel strategiczny 5

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

	planistycznych i przestrzennych			fundusze europejskie	
22.	1. Wzbogacenie oferty kulturalnej we współpracy z lokalnymi jednostkami kultury; 2. Wspieranie i inicjowanie wydarzeń integracyjnych we współpracy z lokalnym środowiskiem NGO; 3. Realizacja programów pomocowych i aktywizujących.	2026-2035	300 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cele strategiczne 3, 4
23.	Budowa Polskiego Centrum Certyfikacji i Rozwoju Systemów Bezzałogowych - Dolina Dronowa na terenie gminy Tuszów Narodowy	2026-2035	Wykonawca: Województwa Podkarpackie, wkład własny gminy: tereny pod inwestycje.	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cele strategiczne 1, 5
24.	Poszerzenie oferty kulturalnej i wykorzystanie potencjału instytucji kultury	2026-2035	14 000 000,00	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze europejskie	Cele strategiczne 2, 3
25.	Rozbudowa Gminnego Domu Kultury w Grochowem	2026	10 738 862,43	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia	Cele strategiczne 2, 3
26.	Ochrona bioróżnorodności na terenie obszaru chronionego 2000 w gminie Tuszów Narodowy - Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej	2026	5 046 325,89	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia	Cele strategiczne 4, 5
27.	Nowoczesny e-urząd	2026-2027	2 567 040,65	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia	Cel strategiczny 5

Przedstawiona prognoza finansowania przedsięwzięć Gminy w latach 2025–2035 ma charakter orientacyjny i została opracowana na potrzeby planowania strategicznego. Jej

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

celem jest wskazanie potencjalnych źródeł finansowania oraz oszacowanie skali środków niezbędnych do realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy.

Należy podkreślić, że prognoza ma charakter szacunkowy i może ulegać zmianom w zależności od sytuacji finansowej gminy, dostępności środków zewnętrznych, zmian uwarunkowań prawnych i gospodarczych oraz pojawiających się nowych możliwości finansowania przedsięwzięć rozwojowych.

Ostateczny zakres i harmonogram realizacji poszczególnych przedsięwzięć będą uzależnione od aktualnych możliwości finansowych gminy oraz skuteczności pozyskiwania środków zewnętrznych pochodzących ze źródeł krajowych, europejskich i innych instrumentów wsparcia.

Poniżej wskazano potencjalne zewnętrzne źródła finansowania projektów.

Tabela 10 Potencjalne źródła finansowania (Źródło: opracowanie na podstawie danych gminnych)

Źródło finansowania	Obszary wsparcia
Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST)	Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji to nowy instrument finansowy realizowany w ramach polityki spójności służącym zapewnieniu wsparcia obszarom borykającym się z poważnymi wyzwaniami społeczno-gospodarczymi wynikającymi z transformacji w dążeniu do osiągnięcia neutralności klimatycznej. Jego zadaniem jest ułatwienie wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu, którego celem jest osiągnięcie neutralności klimatycznej UE do 2050 r. Beneficjentami funduszu mają być województwa: śląskie, dolnośląskie, wielkopolskie, małopolskie, łódzkie i lubelskie. Obszar wsparcia to: przekwalifikowanie pracowników związanych z branżą wydobywczą, tworzenie nowych miejsc pracy, rekultywacja terenów pokopalnianych, walka ze smogiem.
Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)	Głównym celem FEnIKS jest poprawa warunków rozwoju kraju w oparciu o budowę infrastruktury technicznej i społecznej zgodnie z założeniami rozwoju zrównoważonego, w tym: ▪ obniżenie emisyjności gospodarki transformację w kierunku gospodarki przyjaznej środowisku i o obiegu zamkniętym, ▪ budowę efektywnego i odpornego systemu transportowego o jak najniższym negatywnym wpływie na środowisko naturalne, ▪ dokończenie realizacji odcinków sieci bazowej TEN-T do roku 2030 ▪ poprawę bezpieczeństwa transportu,

- zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz poprawę odporności systemu ochrony zdrowia,
- wzmocnienie roli kultury w rozwoju społecznym i gospodarczym.

Program stanowią następujące priorytety:

- **Priorytet I:** Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójność
- **Priorytet II:** Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR
- **Priorytet III:** Transport miejski
- **Priorytet IV:** Wsparcie sektora transportu z Funduszu Spójności
- **Priorytet V:** Wsparcie sektora transportu z EFRR
- **Priorytet VI:** Zdrowie
- **Priorytet VII:** Kultura
- **Priorytet VIII:** Pomoc techniczna
- Budżet wynosi ponad 25 mld euro.

Fundusze Europejskie Nowoczesnej Gospodarki (FENG)

dla

Fundusz jest kontynuacją Programu Innowacyjna Gospodarka 2007–2013(POIG) i Programu Inteligentny Rozwój 2014–2020 (POIR).

Budżet funduszu wynosi około 7,7 mld euro, a główne cele to:

- zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii;
- wzrost konkurencyjności MŚP;
- rozwinięcie umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości;
- transformacja gospodarki w kierunku Przemysłu 4.0 oraz zielonych technologii
-

W skład funduszu wchodzi następujące priorytety:

- **Priorytet I:** Wsparcie dla przedsiębiorców, czyli zapewnienie dofinansowania w obszarach B+R, wdrożeń nowych rozwiązań, infrastruktury B+R, internacjonalizacji, rozwoju kompetencji, automatyzacji i robotyzacji, zielonej gospodarki.
- **Priorytet II:** Środowisko przyjazne innowacjom, czyli wspieranie projektów strategicznym znaczeniu dla polskiej gospodarki, w tym m.in. rozbudowy publicznej infrastruktury badawczej, transferu i komercjalizacji technologii powstających na uczelniach i w instytutach, a także wzmocnianie potencjału instytucji otoczenia

	biznesu takich jak akceleratory, klastry, instytucje badawcze oraz szerokie wsparcie start-upów. • Priorytet III: Zazielenienie przedsiębiorstw, czyli wsparcie projektów bezpośrednio przyczyniających się do realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu, w tym neutralności klimatycznej, zielonej transformacji gospodarki i zrównoważonego rozwoju. • Priorytet IV: Pomoc techniczna
Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS)	Fundusz zakłada realizację działań na rzecz m.in. poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia. Cele funduszu to: ▪ wzmocnienie systemu ochrony zdrowia i edukacji, ▪ kształcenie kadr dla gospodarki, ▪ zwiększenie jakości usług świadczonych przez publiczne służby zatrudnienia, ▪ wsparcie realizacji polityki społecznej w obszarach integracji społecznej, usług społecznych i ekonomii społecznej, ▪ poprawa sytuacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami, ▪ zwiększenie dostępu do opieki na najmłodszych dziećmi, ▪ poprawa dostępności do usług publicznych, ▪ zwiększenie wykorzystania innowacji społecznych, w tym w zakresie świadczenia usług publicznych, ▪ rozwój dialogu społecznego i obywatelskiego. Fundusz definiuje następujące priorytety: • Priorytet I: Lepsze polityki dla rozwoju społecznego • Priorytet II: Rozwój opieki nad najmłodszymi dziećmi • Priorytet III: Równe szanse dla osób z niepełnosprawnościami • Priorytet IV: Zdrowie i zdrowotna opieka długoterminowa • Priorytet V: Szkolnictwo wyższe i nauka • Priorytet VI: Innowacje społeczne • Priorytet VII: Pomoc techniczna
Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)	Zakres wsparcia w ramach FERC jest komplementarny ze wsparciem pozostałych programów realizujących cele polityki spójności na lata 2021-2027 oraz innych instrumentów krajowych i unijnych.

Cele FERC to:

- budowa społeczeństwa gigabitowego w Polsce,
- udostępnienie zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców (4 i 5 stopień e-dojrzałości usług),
- zapewnienie cyberbezpieczeństwa poprzez wsparcie w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji,
- rozwój gospodarki opartej na danych wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe,
- rozwój współpracy na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych,
- wsparcie rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządów terytorialnych i przedsiębiorców.

W obrębie funduszu realizowane będą następujące priorytety:

Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultraszybkiego internetu szerokopasmowego

Priorytet II: Zaawansowane usługi cyfrowe

Priorytet III: Pomoc techniczna

Zakładany budżet wynosi około 2 mld euro.

**REGIONALNY
PROGRAM
PODKARPACKIEGO**

Program regionalny Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 został przyjęty przez Zarząd Województwa Podkarpackiego dnia 20 grudnia 2022 r. wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko. Program określa następujące priorytety:

- **Priorytet 1** – konkurencyjna i cyfrowa gospodarka
- **Priorytet 2** – energia i środowisko
- **Priorytet 3** – mobilność miejska
- **Priorytet 4** – mobilność i łączność
- **Priorytet 5** – przyjazna przestrzeń społeczna
- **Priorytet 6** – rozwój zrównoważony terytorialnie
- **Priorytet 7** – kapitał ludzki gotowy do zmian
- **Priorytet 8** – rozwój lokalny kierowany przez społeczność

Budżet programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 wynosi ponad 2,181 mln euro.

**Programy w
ramach III edycji
Funduszy
norweskich i EOG**

Programy wdrażane będą do 2024 r. Wyjątek stanowi Fundusz Współpracy Dwustronnej, który będzie wdrażany do 30 kwietnia 2025 r. Do programów III edycji Funduszy norweskich i EOG tych należą:

- Rozwój przedsiębiorczości i innowacje,
- Rozwój Lokalny,
- Badania naukowe,
- Edukacja,
- Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu,
- Kultura,
- Zdrowie,
- Sprawiedliwość,
- Sprawy Wewnętrzne,
- Fundusz Współpracy Dwustronnej,
- Pomoc Techniczna,
- Fundusz NGO,
- Social Dialogue-Decent Work.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (PROW 2014–2020) Wspólna Polityka Rolna na lata 2023–2027 (WPR 2023–2027)

Przyjęte pod koniec 2020 r. rozporządzenie przejściowe w sprawie wspólnej polityki rolnej zapewnia ciągłość wsparcia prawnego i finansowego dla rolników i innych beneficjentów, zanim w 2023 r. wejdą w życie zreformowane przepisy.

W ramach WPR planowane jest wsparcie działań szkoleniowych i doradczych dla rolników uwzględniających potrzeby zidentyfikowane w poszczególnych celach szczegółowych w zakresie prowadzenia działalności rolniczej i wykorzystania zasobów gospodarstwa. Wspólna polityka rolna to ok. jednej trzeciej budżetu UE. Ma ona:

- zapewniać obywatelom UE przystępną i bezpieczną żywność;
- zagwarantować odpowiedni poziom życia rolnikom;
- chronić zasoby naturalne i środowisko.

Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych

Kluczowym celem Programu jest zwiększenie skali inwestycji publicznych przez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez JST. Program realizowany jest poprzez promesy inwestycyjne udzielane przez BGK.

Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg

Priorytetem Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg jest poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego i parametrów technicznych lokalnej sieci drogowej, a także poprawę oraz zwiększenie atrakcyjności i dostępności terenów inwestycyjnych. Rozwój lokalnej infrastruktury drogowej stanowi przy tym działanie komplementarne do inicjatyw podejmowanych na szczeblu krajowym

w odniesieniu do budowy systemu autostrad i dróg ekspresowych, przyczyniając się do stworzenia spójnego i

zintegrowanego systemu transportowego. Źródła finansowania Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg to wpłaty pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, dotacje z budżetu państwa, Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe oraz z zysku jednoosobowych spółek Skarbu Państwa i spółek, w których wszystkie udziały są własnością Skarbu Państwa.

Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej to fundusz gwarantujący wsparcie dla przedsięwzięć w formie instrumentów zwrotnych, z zakresu ochrony środowiska, efektywności energetycznej, energii odnawialnej, ekologii, ochrony przyrody i zarządzania gospodarką wodną i odpadową.

Program Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego zakładają wsparcie inicjatyw z zakresu kultury o charakterze projektowym, z wyłączeniem stałej działalności kulturalnej podmiotów. Adresowane są do instytucji kultury, organizacji pozarządowych, instytucji filmowych, szkół i uczelni wyższych, jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych, kościołów i związków wyznaniowych oraz osób prawnych, w przypadku programu „Ochrona zabytków” również osoby fizyczne.

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)

Celem planu jest wzmocnienie odporności gospodarczej i społecznej oraz budowa potencjału polskiej gospodarki na przyszłość. Program ma służyć odbudowie gospodarki po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 i zapewnić jej większą odporność na przyszłe nieprzewidziane okoliczności. Środki przyznawane

w ramach programu będą przeznaczone na modernizację technologiczną rodzimych firm. W ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności Polska będzie miała do dyspozycji ok. 58,1 mld euro, w tym: 23,9 mld euro w formie dotacji oraz 34,2 mld euro w pożyczkach. Czas na wykorzystanie tych środków to rok 2026. Plan odbudowy zakłada wsparcie inwestycji poprzez realizację projektów w następujących obszarach:

- Odporne społeczeństwo: – Ochrona zdrowia. – Edukacja;
- Odporne państwo: – Cyfryzacja usług publicznych – Infrastruktura i komunikacja;
- Odporna gospodarka: – Umiejętności. – Nowe technologie;

- Odporne środowisko: – Budynki. – Energetyka.

Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018 – 2027 (PROO) i Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO)

Program dedykowany jest rozwojowi polskich organizacji obywatelskich. Dotacje w ramach programu będą przydzielane na rozwój instytucjonalny organizacji oraz realizację ich celów statutowych. Wsparcie można uzyskać na realizację wieloletniej strategii rozwoju organizacji, budowę kapitału żelaznego jak również na zaspokojenie nagłych potrzeb w sytuacjach awaryjnych. Konkursy są uruchamiane dla mediów obywatelskich, organizacji strażniczych, think tanków.

Celem FIO jest dofinansowywanie projektów mających na celu zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne. Wsparcie można uzyskać na projekt społeczny z zakresu wszystkich obszarów działalności pożytku publicznego. W ramach Programu wydzielone zostały cztery priorytety: „Małe Inicjatywy”, „Aktywne Społeczeństwo”, „Aktywni Obywatele”, „Silne Organizacje Pozarządowe”.

Polityka środowiskowa a rozwój inwestycyjny

Wykaz inwestycji określonych w Strategii Rozwoju Gminy Tuszów Narodowy na lata 2025-2035 dotyczy wyłącznie obszaru gminy Tuszów Narodowy, tu przede wszystkim terenów zmienionych antropogenicznie, zurbanizowanych, przekształconych w wyniku działalności człowieka. Większość z zaplanowanych działań charakteryzuje się pozytywnym lub neutralnym wpływem na środowisko i realizowana będzie zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami krajowymi oraz wspólnotowymi w zakresie ochrony środowiska oraz zrównoważonego rozwoju tu m.in.:

Tabela 11 Dokumenty w zakresie środowiska i ich założenia programowe (Źródło: opracowanie na podstawie danych gminnych)

Lp.	Nazwa dokumentu	ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE
1.	Artykuły 11 i 191-193 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)	UE jest uprawniona do działania we wszystkich obszarach polityki w dziedzinie środowiska, takich jak zanieczyszczenie powietrza i wody, gospodarowanie odpadami i zmiana klimatu. Zakres tych działań wyznacza zasada pomocniczości oraz wymóg uzyskania jednomyślności w Radzie w takich sprawach jak kwestie budżetowe, zagospodarowanie przestrzenne miast i wsi, użytkowanie gruntów, zarządzanie ilościowe zasobami wodnymi, wybór źródeł energii oraz struktura dostaw energii.

2. Polityka klimatyczno-energetycznej UE do roku 2030

Przedsięwzięcia zdefiniowane w SRG wpisują się w ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 poprzez:

- racjonalne gospodarowanie zasobami poprzez zastosowanie w ramach prac modernizacyjnych materiałów i technologii w powszechnie uznanych za bezpieczne, spełniających stosowne normy,
- ograniczenie presji na środowisko poprzez zastosowanie rozwiązań przyjaznych dla środowiska.

3. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 jako podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. został przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą nr 102 z dnia 17 września 2019 r. (M.P. 2019 poz. 1060). Głównym celem polityki regionalnej wskazanym w opracowaniu jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Powyższy cel realizowany jest poprzez trzy cele szczegółowe polityki regionalnej:

- Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;
- Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
- Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie. Założenia strategiczne gminy zostały określone z uwzględnieniem postanowień Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

4. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030

Strategia została przyjęta uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (M.P. 2017 poz. 260). Głównym celem dokumentu jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności

w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Opracowanie weryfikuje następujące cele szczegółowe:

- **Cel szczegółowy I:** Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną;
- **Cel szczegółowy II:** Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony;
- **Cel szczegółowy III:** Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

5. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku

Strategia została przyjęta przez Radę Ministrów uchwałą nr 105 z dnia 24 września 2019 r. (M.P. z 2019 r. poz. 1055). Główny cel Strategii to zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa ruchu uczestników i efektywności sektora transportowego, przez tworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym. Osiągnięcie ww. celu realizowane będzie poprzez następujące kierunki interwencji:

- Kierunek interwencji 1: budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce;
- Kierunek interwencji 2: poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym;
- Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności;
- Kierunek interwencji 4: poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów;
- Kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko;
- Kierunek interwencji 6: poprawa efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.

Założenia strategiczne Gminy Tuszów Narodowy, obejmujące wykorzystanie potencjału ze względu na położenie i dostępność komunikacyjną, a także dalsze prace w zakresie rozwoju i modernizacji infrastruktury drogowej, wpłyną na osiągnięcie celu

głównego Strategii Zrównoważonego Rozwoju
Transportu do 2030 r.

- 6. Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej**
- Cele szczegółowe dokumentu zostały określone jako
- **Cel I:** Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;
 - **Cel II:** Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska;
 - **Cel III:** Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.

W kontekście zgodności z polityką środowiskową, dążeniem do redukcji i eliminacji negatywnych oddziaływań na środowisko w ramach realizacji planowanych inwestycji zaplanowano wdrożenie działań prewencyjnych i respektowanie rygorów ochronnych określonych przepisami prawa dla poszczególnych obszarów cennych przyrodniczo. Należy zaznaczyć, że żadne z przedsięwzięć określonych w Strategii rozwoju Gminy Tuszów Narodowy nie generuje wystąpienia oddziaływań skumulowanych i oddziaływań transgranicznych jak również nie wpływa zasadniczo na środowisko oraz nie generuje zagrożenia dla zdrowia ludzi, poniżej wskazano rodzaj oddziaływań o charakterze czasowym mogących wystąpić podczas realizacji inwestycji.

Tabela 12 Realizacja inwestycji a zakres oddziaływania (Źródło: opracowano na podstawie danych gminnych)

Rodzaj oddziaływania	Charakter i skala oddziaływania	Środki zapobiegawcze
Emisja hałasu	W trakcie realizacji prac związanych z inwestycjami tu przede wszystkim infrastrukturalnymi mogą wystąpić okresowe oddziaływania akustyczne. Zasięg oddziaływania definiuje się jako lokalny (obszar gminy Tuszów Narodowy), właściwy dla miejsca realizacji inwestycji.	Uciążliwości związane z realizacją inwestycji infrastrukturalnych będą okresowe i zminimalizowane poprzez zastosowanie sprzętu sprawnego technicznie i posiadającego wszelkie atesty bezpieczeństwa i spełniającego normy użytkowania, ograniczenie do minimum zanieczyszczenia odpadami, w zakresie ochrony przed hałasem - prowadzenie robót wyłącznie w tzw. porze dziennej (w godzinach od 6:00 do maksymalnie 20:00, brak robót w porze nocnej), korzystanie ze sprawnego technicznie, nowoczesnego parku maszynowego z użyciem technologii najmniej uciążliwych akustycznie

		spowoduje, iż dolegliwości związane z hałasem będą okresowe, przejściowe i nie odczuwalne poza ścisłym rejonem robót. Oddziaływanie ma charakter czasowy adekwatny do okresu realizacji inwestycji i jest odwracalne.
Emisja spalin	Realizacja inwestycji wskazanych w SRG Tuszów Narodowy na lata 2025-2035 może generować okresową emisję spalin pojazdów wykorzystanych do ich realizacji. Zasięg oddziaływania definiuje się jako lokalny (obszar gminy Tuszów Narodowy), właściwy dla miejsca realizacji inwestycji.	Uciążliwości dot. emisji spalin pojazdów budowlanych będą okresowe i zminimalizowane poprzez zastosowanie pojazdów sprawnych technicznie. Normy dopuszczalnych emisji spalin w nowych pojazdach sprzedawanych na terenie Unii Europejskiej oraz Europejskim Obszarze Gospodarczym podlegają przyjętym rozporządzeniom i dyrektywom UE. Od 1 września 2017 roku na terenie Unii Europejskiej wszystkie nowe modele samochodów muszą być poddawane testom WLTP i RDE, które znacznie lepiej sprawdzają pojazdy w porównaniu do rzeczywistej jazdy pod kątem spalania oraz emisji spalin.
Emisja ścieków	Emisja ścieków obiektów objętych projektami. Zasięg oddziaływania definiuje się jako lokalny (obszar gminy Tuszów Narodowy), właściwy dla miejsca realizacji inwestycji.	Obiekty objęte projektami włączone są do gminnego systemu wodno-kanalizacyjnego i podlegają normom korzystania z ww. systemu. Ewentualne awarie systemu wodno-kanalizacyjnego są na bieżąco usuwane przez odpowiednie jednostki Gminy Tuszów Narodowy.
Gospodarka odpadami na etapie realizacji projektu	Gospodarka odpadami związana z eksploatacją obiektów objętych projektami. Zasięg oddziaływania definiuje się jako lokalny (obszar	Zgodnie z ustawą o odpadach z dnia 14 grudnia 2012 r. właścicielem wszystkich powstałych podczas realizacji przedsięwzięcia odpadów będzie Wykonawca prac. Wytwórca odpadów będzie zobowiązany do

gminy Tuszów
Narodowy), właściwy dla
miejsca realizacji
inwestycji.

przejęcia odpowiedzialności prawnej
za wytwarzane odpady, na
podstawie umów zawartych ze
Zlecniodawcami. Przestrzegana
będzie zasada „zanieczyszczający
płaci”, której źródłem jest art. 174
Traktatu ustanawiającego Wspólnotę
Europejską (Dz. Urz. UE 2006 C
321E). Odpady są gospodarowane
zgodnie z Harmonogramem wywozu
odpadów komunalnych
i segregowanych. Wnioskodawca
deklaruje poniesienie wszelkich
kosztów związanych
z wystąpieniem wszelkich
ewentualnych szkód w środowisku, a
także kosztów związanych
z korzystaniem ze środowiska na
etapie realizacji i eksploatacji
projektu.

Spis tabel

Tabela 1 Fragment ankiety - ocena obszarów (Źródło: dane gminne)	13
Tabela 2 SWOT (Źródło: opracowanie na podstawie danych gminnych)	21
Tabela 3 Potencjały i wyzwania rozwojowe (Źródło: opracowanie własne)	28
Tabela 4 Drzewo celów Strategii (Źródło: opracowanie własne)	34
Tabela 5 Korelacja Strategii Rozwoju z dokumentami wyższego rzędu (Źródło: dane wojewódzkie, krajowe i gminne)	41
Tabela 6 Spójność celów strategicznych Strategii z dokumentami wyższego rzędu (Źródło: opracowanie własne)	53
Tabela 7 Rekomendacje dla polityki przestrzennej gminy (Źródło: opracowanie własne)	71
Tabela 8. Proponowane wskaźniki monitoringu celów Strategii (Źródło: opracowanie własne)	88
Tabela 9. Główne źródła finansowania Strategii (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminnych)	93
Tabela 10 Potencjalne źródła finansowania (Źródło: opracowanie na podstawie danych gminnych)	98
Tabela 11 Dokumenty w zakresie środowiska i ich założenia programowe (Źródło: opracowanie na podstawie danych gminnych)	104
Tabela 12 Realizacja inwestycji a zakres oddziaływania (Źródło: opracowano na podstawie danych gminnych)	107

Spis rysunków

Rysunek 1 Położenie Gminy Tuszów Narodowy (Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k).....	3
Rysunek 2 Obszary chronione w Gminie Tuszów Narodowy (Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k).....	10
Rysunek 3 Fragment ankiety – potencjał rozwojowy gminy (Źródło: dane gminne).....	14
Rysunek 4 Fragment ankiety - priorytety rozwojowe gminy (Źródło: dane gminne)	15
Rysunek 5 Obszar OSI Polska Wschodnia (Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030)	56
Rysunek 6 Obszary wiejskie województwa podkarpackiego (Źródło: Strategią rozwoju województwa - Podkarpackie 2030)	59
Rysunek 7 Miejskie Obszary Funkcjonalne (Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030)	63
Rysunek 8 Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym (Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego perspektywa 2030)	65
Rysunek 9 MOF Mielca na tle powiatu mieleckiego (Źródło: Strategia ZIT dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Mielca na lata 2022-2027)	67
Rysunek 11 Struktura odpowiedzialności wdrażania i realizacji Strategii Rozwoju Gminy	86

Bibliografia

Źródła pisane:

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Tuszów Narodowy

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (Uchwała nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r.)

Raport o stanie gminy Tuszów Narodowy za rok 2024

Raport o stanie gminy Tuszów Narodowy za rok 2025

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Gminy Tuszów Narodowy

Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

Strategia Rozwoju Powiatu Mieleckiego na lata 2021–2030

Strategia ZIT dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Mielca na lata 2022–2027

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2021–2030

Program Strategiczny Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do 2030 roku

Źródła internetowe:

Bank Danych Lokalnych (BDL GUS): <https://bdl.stat.gov.pl/>

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TUSZÓW NARODOWY NA LATA 2026-2035

Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody (GDOS): <https://crfop.gdos.gov.pl/>

Hydrogeoportal EPSH (PGI): <https://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>

Hydroportal <https://isok.gov.pl/hydroportal.html>